

Γεωγραφία

ΕΥΡΩΠΗΣ

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

-2]

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΔΙΚΕΩΤΗ
ΣΤΑΔΙΟΥ 41 • ΑΘΗΝΑ • ΑΡΙΣΤΕΙΟΥ 4

1990

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΓΙΑΝΝΙΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

Ἄριθ. ἐγκρίσεως Ὑπουργείου Παιδείας 124062/22-10-55

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΑΛΙΚΙΩΤΗ

"Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ"

ΣΤΑΔΙΟΥ 41 • ΑΘΗΝΑΙ • ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6

18578

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Δ/ΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἄριθ. Πρωτ. 124062

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22-10-55

Πρὸς
Τὸν κ. Δημ. Γιαννιᾶν
Ὁδὸς Λομβάρδου 153

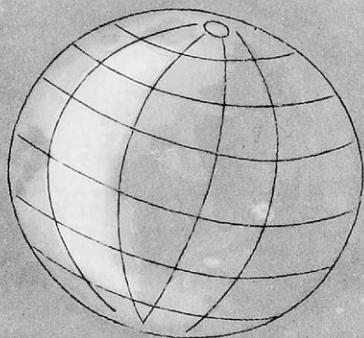
Ἐνταῦθα.

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 124006/20-10-55 πράξεως τοῦ ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κ.Γ. Δ.Σ.Ε. ἐνεκρίθη διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1955-56 τὸ ὑποβληθέν εἰς τὸν διενεργηθέντα σχετικὸν διαγωνισμὸν βιβλίον σας ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως προβῆτε εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τούτου, ἀφοῦ συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν Κανονισμὸν Ἐκδόσεως Βοηθητικῶν Βιβλίων.

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντῆς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η Γ Η

1. Οί πρώτες γεωγραφικές γνώσεις.

Όσα γνωρίζομε ἡμεῖς σήμερα γιὰ τὴ Γῆ καὶ γενικὰ γιὰ τὸ σύμπαν, δὲν τὰ ἐγνώριζαν βέβαια οἱ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους. Τότε, οὔτε τὰ ταξίδια ἦταν εὐκόλα, οὔτε καὶ οἱ σοφοὶ εἶχαν τὰ λεπτὰ ἐπιστημονικὰ ὄργανα, ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ σύγχρονοὶ μας ἐπιστήμονες. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ γεωγραφικὲς γνώσεις τῶν ἀνθρώπων στοὺς ἀρχαιότερους ἐκείνους χρόνους ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς γνώσεις, τὶς ὁποῖες ἔχομε ἡμεῖς σήμερα, τόσο γιὰ τὴ Γῆ, ὅσο καὶ γιὰ τὸ σύμπαν γενικὰ.

Τὶς πρώτες συστηματικὲς γεωγραφικὲς γνώσεις μᾶς τὶς δίνουν οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ἀπὸ τὰ βιβλία τους ποὺ διασώθηκαν, μαθαίνομε ὅτι οἱ Ἀρχαῖοι ἐπίστευαν, πὼς ἡ Γῆ εἶναι ἕνας κύκλος, ποὺ ἔφθανε ἀπὸ τὶς Ἡράκλειες στῆλες, ἕως τὴν Περσία καὶ ἀπὸ τὴ Λιβυκὴ ἔρημο ἕως τὴ Σκυθία. Καὶ γύρω-γύρω, ὁ κύκλος αὐτὸς εἶχε θάλασσα, τὸν ἀπέραντο Ὠκεανό.

Παραδέχονταν ἐπίσης, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι ἀκίνητη καὶ ὅτι ἔχει στὴ μέση τὸν Ὀλυμπο, ὅπου κατοικοῦν οἱ ἀθάνατοι θεοί. Εἶναι δηλαδὴ ἡ κατοικία τῶν θεῶν στὴ μέση τοῦ κόσμου.

Ἄργωτερα, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἔζησε στὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ μέγας γεωγράφος Πτολεμαῖος. Αὐτὸς ὁ γεωγράφος ὑπεστήριξε, ὅτι ἡ Γῆ δὲν εἶναι κύκλος, ἀλλὰ σφαῖρα. Ὅτι εἶναι δηλαδὴ ἓνα ἀστὲρι ὅπως ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη, ποὺ εὐρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ κόσμου. Καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὰ ἀστρα, γυρίζουν γύρω ἀπὸ τὴ Γῆ.

Πολλοὶ αἰῶνες ἐπέρασαν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευαν, ὅτι οἱ διδασκαλίαι αὐτῆς τοῦ Πτολεμαίου γιὰ τὴ Γῆ μας ἦταν ὀρθές.

Πρὶν, ὅμως, ἀπὸ 500 περίπου χρόνια, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἀναγεννήσεως, ἓνας ἄλλος μέγας γεωγράφος, ὁ Γαλιλαῖος, συμπλήρωσε τὶς διδασκαλίαι τοῦ Πτολεμαίου. Αὐτὸς ὁ Γαλιλαῖος, ἐδίδαξε ὅτι ἡ Γῆ εἶναι στρογγυλή, εἶναι ἓνα ἀστρὸ κι αὐτὴ, ἀλλὰ δὲν μένει ἀκίνητη. Κινεῖται· καὶ κινεῖται γύρω ἀπὸ τὸν Ἥλιο. Ὑπεστήριξε, δηλαδὴ, ὅτι τὸ κέντρο τοῦ κόσμου δὲν εἶναι ἡ Γῆ, ἀλλὰ ὁ Ἥλιος. Ἡ Γῆ μας εἶναι ἓνα ἀστὲρι, ποὺ ἔρχεται γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο μαζί μὲ πολλὰ ἄλλα ἀστέρια.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ μάλιστα ἐκείνη, ποὺ ἐφευρέθηκαν τὰ τηλεσκόπια καὶ τὰ διάφορα ἄλλα γεωγραφικὰ ὄργανα, ἡ ἐπιστῆμη τῆς Γεωγραφίας ἔλαβε μεγάλη ἀνάπτυξη καὶ μᾶς ἐδίδαξε ἓνα πλῆθος γνώσεων γιὰ τὴ Γῆ καὶ γιὰ τὰ ἀστρα τοῦ οὐρανοῦ. Τὶς κυριώτερες ἀπὸ τὶς γνώσεις αὐτές, θὰ τὶς διδαχθῆτε στὰ ἀκόλουθα κεφάλαια τῆς Γεωγραφίας.

2. 'Η Γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικό.

Όλοι μας ξέρομε, ὅτι ἡ Γῆ ἔχει σχῆμα σφαίρας, εἶναι δηλαδή στρογγυλή. Κανείς, ὅμως, δὲν τὴν εἶδε, γιατί κανείς δὲν μπορεῖ νὰ πετάξῃ τόσο ψηλά, ὥστε νὰ τὴν ἰδῇ ἀπὸ μακριὰ ὀλόκληρη. Πῶς λοιπὸν ξέρομε ὅτι ἔχει σχῆμα σφαίρας; Ἀπλούστατα, τὸ συμπεραίνομε ἀπὸ ὠρισμένες ἐπιστημονικὲς ἀποδείξεις. Οἱ ἀποδείξεις αὐτὲς εἶναι οἱ ἀκόλουθες :

1. Ὄταν ἀπὸ τὴν παραλία κοιτάζωμε τὰ καράβια ποὺ φεύγουν, βλέπομε ὅτι πρῶτα ἔξαφανίζεται τὸ σκάφος καὶ τελευταία ἔξαφανίζονται τὰ πανιά.

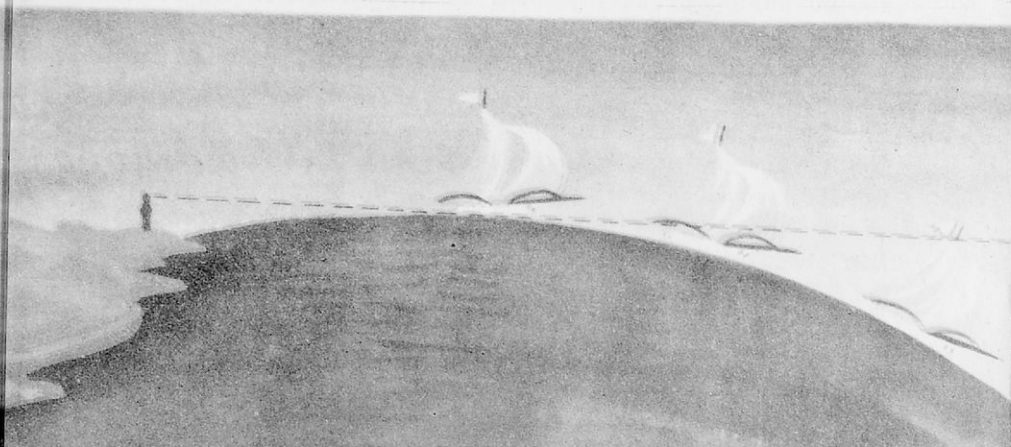
2. Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει μὲ τὰ καράβια ποὺ ἔρχονται. Πρῶτα φαίνονται τὰ πανιά τους καὶ ὅταν πλησιάσουν, φαίνεται ὀλόκληρο τὸ σκάφος. Αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας δὲν εἶναι ἐπίπεδη, τὰς ἀλλὰ κυρτή.

3. Ὄταν ἀνεβοῦμε στὴν κορυφὴ ἑνὸς λόφου, βλέπομε, ὅτι ὁ ὀρίζων γύρω μας ἀποτελεῖ ἓνα μέγαν κύκλον.

4. Ὄταν γίνεται ἔκλειψις τῆς Σελήνης, τότε ἡ σκιά τῆς Γῆς φαίνεται στρογγυλὴ ἐπάνω στὸ δίσκον τῆς Σελήνης.

5. Ἐὰν ξεκινήσωμε ἀπὸ ἓνα σημεῖο τῆς Γῆς καὶ προχωρήσωμε συνεχῶς πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση, θὰ κάωμε τὸ γύρον τῆς Γῆς. Αὐτὸ, εἶναι μία ἀλάθαστη ἀπόδειξις, ὅτι ἡ Γῆ μας ἔχει σχῆμα σφαιρικό.

Δὲν εἶναι ὅμως τελεία σφαῖρα, ἀλλὰ εἶναι κάπως ἐξωγκωμένη στὸν ἡμερινὸ καὶ πεπιεσμένη στοὺς δύο πόλους τῆς.

3. Τὸ μέγεθος τῆς Γῆς.

Ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα πού ἔχομε στὸ σχολεῖο, μᾶς δίνει βέβαια μίαν ἰδέα γιὰ τὸ σχῆμα τῆς Γῆς. Τὸ μέγεθός της, ὅμως, εἶναι στὴν πραγματικότητα ἄπειρες φορές μεγαλύτερο καὶ μόνο μὲ τὴ φαντασία μας μπορούμε νὰ τὸ συλλάβωμε.

Οἱ ἐπιστήμονες, ὥστόσο, κατῶρθωσαν μὲ διάφορους σοφούς ὑπολογισμούς νὰ μετρήσουν τὸ μέγεθος τῆς Γῆς. Οἱ μετρήσεις τους μᾶς δίνουν τοὺς ἑξῆς στρογγυλοὺς ἀριθμούς.

Ἡ ἀκτίνα τῆς Γῆς ἔχει μῆκος 6 ἑκατομμύρια μέτρα. Ὁ ἰσημερινὸς καὶ ὁ μεσημβρινὸς ἔχουν μῆκος 40 ἑκατομμύρια μέτρα. Ὁ Ὀλόκληρη ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι 510 ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Ἀπὸ αὐτά, τὰ 150 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα εἶναι ξηρὰ καὶ τὰ 360 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα εἶναι θάλασσα. Τέλος ἐμέτρησαν καὶ τὸν ὄγκο της καὶ βρῆκαν, ὅτι εἶναι 1 τρὶς ἑκατομμύριο κυβικὰ χιλιόμετρα.

4. Ἡ Λιθόσφαιρα.

Οἱ ἐπιστήμονες, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μελέτη τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ζωῆς τῆς Γῆς, μᾶς λέγουν ὅτι στὴν ἀρχὴ ἡ Γῆ δὲν ἦταν ὅπως εἶναι σήμερα. Πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια, ἡ Γῆ βρισκόταν σὲ διάπυρη καὶ παχύρευστη κατάστασι. Ὅλα τὰ στερεὰ ὑλικά τὰ ὁποῖα τὴν ἀποτελοῦν, ἦταν τότε πυρωμένα καὶ παχύρευστα.

Καθὼς ὅμως ἡ πυρωμένη αὐτὴ σφαῖρα ἐγύριζε μέσα στὸ ψυχρὸ χάος τοῦ σύμπαντος, ἀρχισε σιγά-σιγά νὰ ψύχεται ἐξωτερικῶς, νὰ συστέλλεται, νὰ μαυρίζη καὶ νὰ σκληραίνει. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐσχηματίσθηκε ὁ πρῶτος στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς, ἡ πρώτη λεπτὴ *λιθόσφαιρα*. Ἐννοεῖται, βέβαια, ὅτι ὅσο περνοῦσαν οἱ αἰῶνες καὶ ἐκρύνανε περισσότερο ἡ Γῆ μας, τόσο καὶ ἡ πρώτη λεπτὴ λιθόσφαιρα ἀποκτοῦσε μεγαλύτερο πάχος. Ἀλλὰ ἡ συνεχῆς ψύξις, ἐπροκαλοῦσε καὶ συνεχῆ συστολὴ τοῦ ὄγκου τῆς Γῆς· γι' αὐτὸ καὶ ἡ λιθόσφαιρὰ τῆς ἐσχημάτιζε διαρκῶς νέες πτυχῆς καὶ ἐγινόταν πρὸ ἀνώμαλη· ὅπως ἀκριβῶς τὸ μῆλο πού μαραίνειται καὶ ἀπὸ λεῖο γίνεται ἀνώμαλο καὶ ὅλο πτυχῆς ἐξωτερικῶς.

Ἦλθε κατόπιν ἡ ἐποχὴ πού ἐμετριάσθηκ· ἡ θερμοκρασία τόσο πολὺ, ὥστε τὸ ὑδρογόνο καὶ τὸ ὀξυγόνο, τὰ ὁποῖα ἦταν ἕως τότε σὲ ἀερῶδη

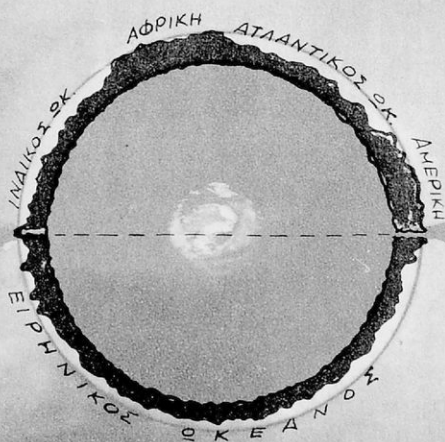

κατάστασι, ἐνώθησαν καὶ ἐσχημάτισαν ὕδρατμούς πολλούς. Οἱ ὕδρατμοὶ αὐτοὶ ἐπύκνωσαν καὶ τότε ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἐπάνω στὴ Γῆ συνεχεῖς καὶ κατακλισμαῖες βροχές.

Τὰ νερά τῶν βροχῶν συγκεντρώθηκαν στὰ πιό βαθεῖα κοιλώματα τῆς λιθοσφαίρας καὶ ἐσχημάτισαν τὶς λίμνες, τὶς θάλασσες καὶ τοὺς ὠκεανούς. Ὅσοι τόποι ἔμειναν ἐπάνω ἀπὸ τὰ νερά, ἀπετέλεσαν τὰ νησιά καὶ τὶς ἠπείρους.

Τὸ πάχος τῆς λιθοσφαίρας. Κανεὶς δὲν ἐμέτρησε ποτὲ τὸ πάχος τῆς λιθοσφαίρας, γιατί δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετρηθῇ ἀκριβῶς. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς ὅμως τῶν γεωλόγων, παραδεχόμεστε ὅτι ἡ λιθοσφαίρα ἔχει πάχος ἀπὸ 70—100 χιλιομέτρα. Κάτω ἀπὸ τὸ βάθος αὐτὸ τῆς λιθοσφαίρας, μέσα της, τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς εὐρίσκεται ἀκόμη σὲ διάπυρη καὶ παχύρευστη κατάστασι. Εἶναι δηλαδὴ τὸ ἐσωτερικὸ της μία σφαῖρα πύρινη καὶ γι' αὐτὸ τὴν ὀνομάζομε *πυρόσφαιρα*.

Ἄν σκεφθοῦμε, ὅτι ἡ ἀκτίνα τῆς Γῆς εἶναι 6.000.000 μέτρα καὶ ὅτι ἡ λιθοσφαίρα ἔχει πάχος 100.000 μέτρα, τότε βλέπομε, ὅτι ἡ πυρόσφαιρα ἔχει ἀκτίνα 5.900.000 μέτρα. Μποροῦμε, δηλαδὴ, νὰ παραβάλομε τὸ πάχος τῆς λιθοσφαίρας σχεδὸν μὲ τὸ τσόφλι τοῦ αὐγοῦ καὶ τὴν πυρόσφαιρα μὲ τὸ ἐσωτερικὸ του.

5. Τὰ πετρώματα.

Πυριγενή πετρώματα. Ὁ πρῶτος στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς, ἡ πρώτη λιθόσφαιρα, ἔγινε ὅπως ἐμάθαμε, ἀπὸ τὰ διάφορα πυρωμένα ὑλικά, ποὺ ἐκρῦωσαν, ἐστερεοποιήθηκαν καὶ ἐπέτρωσαν. Τὰ ὑλικά λοιπὸν αὐτά, ποὺ ἦταν πρὶν πυρωμένα καὶ παχύρευστα καὶ κατόπιν ἐπέτρωσαν, τὰ ὀνομάζομε *πυριγενή πετρώματα* τῆς λιθοσφαίρας.

Τὰ πυριγενή πετρώματα τὰ γνωρίζομε, γιατί ἔχουν τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικό: εἶναι συμπαγῆ καὶ μονοκόμματα. Ἐνα τέτοιο πυριγενὲς πέτρωμα, ποὺ τὸ συναντοῦμε συχνά, εἶναι ὁ γρανίτης.

Ὑδατογενή πετρώματα. Ὅταν, ἀργότερα, ἐνώθηκε τὸ ὕδρογόνο μὲ τὸ ὀξυγόνο στὴν ἀτμόσφαιρα, ἄρχισαν νὰ πέφτουν συνεχεῖς βροχές, κατακλυσμιαῖες καὶ θερμές· οἱ βροχές αὐτές, μὲ τὴ δύναμί τους, διέλυσαν σιγὰ σιγὰ τὰ πυριγενή πετρώματα καὶ τὰ ἐκομμάτιαζαν. Τὰ ἔκαναν μικρότερες πέτρες, χαλίκια, ἄμμο καὶ λεπτὸ χῶμα.

Αὐτὰ τὰ ὑλικά, τὰ παρέσερναν οἱ ὀρμητικοὶ χεῖμαρροι καὶ τὰ ποτάμια καὶ τὰ μετέφερναν στὶς πεδιάδες καὶ στοὺς πυθμένες τῶν θαλασσῶν. Ἐκεῖ πλέον ἐσχημάτιζαν στρώματα ὀλόκληρα, τὸ ἓνα ἐπάνω στὸ ἄλλο. Τὰ στρώματα αὐτὰ τῶν πετρωμάτων, ποὺ ἐσχηματίστηκαν μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ νεροῦ, τὰ ὀνομάζομε *ὑδατογενή πετρώματα*.

Τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα τὰ ἀναγνωρίζομε ἀπὸ τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικό : εἶναι τοποθετημένα κατὰ στρώματα, τὸ ἓνα ἐπάνω στοῦ ἄλλο. Τέτοια ὑδατογενῆ πετρώματα εἶναι ἡ ἄμμος τῶν ἐρήμων, τὸ μάρμαρο καὶ ὁ ἀσβεστόλιθος.

6. Οἱ μεταβολές πού παθαίνει ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς.

Ἡ λιθόσφαιρα, δηλαδή ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς, δὲν ἔμεινε οὔτε μένει ἀμετάβλητος. Ἔπαθε μὲ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ παθαίνει συνεχῶς μεταβολές. Τὶς μεταβολές αὐτὲς τὶς προκαλοῦν ὠρισμένες αἰτίες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ ἀναφέρωμε ἐδῶ μόνον τὶς σπουδαιότερες.

Πρώτη αἰτία : ἡ ἐσωτερικὴ θερμότητα τῆς Γῆς.

Ὅταν ἐσχηματίσθηκε ἡ πρώτη λιθόσφαιρα, δηλαδή ὁ πρῶτος στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς, δὲν εἶχε μεγάλο πάχος. Ὅσο ὅμως ἐπερνοῦσαν οἱ αἰῶνες καὶ ἐκρῦωνε ἡ ἐσωτερικὴ πυρόσφαιρα, τόσο καὶ ἐπάθαινε συνεχῶς συστολή. Ἄλλὰ μὲ τὴν συστολὴν τῆς πυροσφαίρας, ἐπάθαινε συστολὴ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ λιθόσφαιρα, ἡ ὁποία ἔσταζε σὲ διάφορα σημεῖα καὶ ἐσχημάτιζε πτυχές καὶ ρήγματα.

Ἀπὸ τὰ ρήγματα αὐτά, ἐξεχύνονταν τότε παχύρρευστα πυρωμένα ὑλικά, ἡ λάβα, πού σιγὰ σιγὰ ἐκρῦωνε καὶ ἐσχημάτιζε νέα πετρώματα στὴν ἐπιφάνεια τῆς λιθοσφαίρας. Τέτοια πυρωμένα ὑλικά βγαίνουν καὶ σήμερα ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς, ὅταν γίνονται ἐκρήξεις ἡφαιστείων. Τὴν μακρινὴ ὅμως ἐκείνη ἐποχὴ αὐτὸ ἐγίνεταν συχνά. Τότε τίποτα δὲν ἦταν σταθερὸ ἐπάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Ἡ λιθόσφαιρά της ἐπάθαινε διαρκῶς μεταβολές.

Δεύτερη αἰτία : ἡ ἐνέργεια τοῦ νεροῦ

Ἀπὸ τὶς δυνατὲς βροχὲς σχηματίζονται ὀρηκτικοὶ χεῖμαρροι καὶ ποταμοί, πού παρασέρνουν χρώματα, ἄμμο, χαλίκια, πέτρες καὶ βράχους ὀλόκληρους ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ τοὺς μεταφέρουν στὰ χαμηλότερα μέρη, στὶς πεδιάδες. Ἐκεῖ ὅμως ὁ ποταμὸς χάνει τὴν ὀρμὴν του καὶ δὲν μπορεῖ πιά νὰ τὰ παρασύρῃ ὅλα αὐτὰ τὰ ὑλικά. Ἀρχίζει λοιπὸν νὰ τὰ ἀφήνῃ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο σχηματίζονται στρώματα ἀπὸ τέτοια ὑλικά, πού ἀποτελοῦν νέα ὑδατογενῆ πετρώματα.

Πολλά ελαφρότερα ύλικά, τήν άμμο και τή λάσπη, τά παρασέρνει ό ποταμός έως τις έκβολές και εκεί σχηματίζει σιγά-σιγά νέα ξηρά, τις προσχώσεις. Οί μεγάλοι ποταμοί σχηματίζουν με τις προσχώσεις αυτές ολόκληρο δέλτα, όπως ό Νείλος, ό Δούναβις, ό Βόλγας και άλλοι.

Έπίσης τó νερό πού εισχωρεί μέσα στις ρωγμές τών βράχων και παγώνει τόν χειμώνα, διαστέλλεται. Η δύναμις τής διαστολής του είναι τόσο μεγάλη, πού σπάζει τούς βράχους και τούς ξεκολλάει. Και όταν πιά λυώση ό πάγος, τότε οί βράχοι κατακυλοϋν και γίνονται συντρίμματα.

Τρίτη αίτια : οί άπολιθωμένοι σκελετοί τών ζώων.

Όπως ξέρετε, πολλά άτελη ζώα τής θάλασσας έχουν όστρακο, π.χ. τά κογχύλια. Μετά άπό τó θάνατο τού ζώου τά όστρακα τά παρασέρνει τó κύμα και τά συγκεντρώνει σε διάφορα σημεία τού πυθμένα. Έκει τά όστρακα αυτά σχηματίζουν σιγά-σιγά στρώματα με άρκετό πάχος. Άπό τέτοια στρώματα έσχηματίσθηκαν τά πετρώματα τής κιμωλίας.

Υπάρχει επίσης και ένα άτελες θαλάσσιο ζώο, τó κοράλλιο, πού δημιουργεί με τόν σκελετό του ολόκληρα νησιά. Τά νησιά αυτά τά ονομάζομε κοραλλιογενή. Πολλά τέτοια νησιά υπάρχουν στόν Είρηνικό Όκεανό. Τά κοραλλιογενή αυτά νησιά έχουν τó σχήμα δακτυλιδιού και ονομάζονται άτόλες.

Τέταρτη αίτια : τά τεχνικά έργα τών ανθρώπων.

Οί πολιτισμένοι άνθρωποι, με τά μεγάλα τεχνικά έργα πού κατασκευάζουν, μεταβάλλουν σε πολλά σημεία τήν έπιφάνεια τής Γής.

Κάνουν άναδασώσεις, περιορίζουν τήν κοίτη τών ποταμών ή άνοίγουν νέα, κάνουν αντιπλημμυρικά έργα. Άποξηραίνουν λίμνες, όπως λ.χ. τήν Κωπαίδα και τήν λίμνη τών Γιαννιτσών. Άνοίγουν διώρυγες και ένώνουν δύο θάλασσες, όπως π.χ. στήν διώρυγα τής Κορίνθου. Γεφυρώνουν στενούς πορθμούς και ένώνουν δύο ξηρές, όπως π.χ. στήν γέφυρα τού Εϋρίπου. Ύψώνουν μεγάλους ύδατοφράκτες και συγκρατούν τά νερά τών ποταμών, όπως είναι ό περίφημος ύδατοφράκτης τού Νείλου στο Άσσουάν τής Αιγύπτου. Κατασκευάζουν δρόμους και σήραγγες κάτω άπό τήν Γή. Όλα αυτά και πολλά άλλα άκόμη είναι έργα τού πολιτισμένου ανθρώπου, τά όποια έπιφέρουν μεταβολές στο στερεό φλοιό τής Γής. Όστε λοιπόν και ό άνθρωπος με τά τεχνικά έργα του μεταβάλλει τήν έπιφάνεια τής Γής.

7. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς.

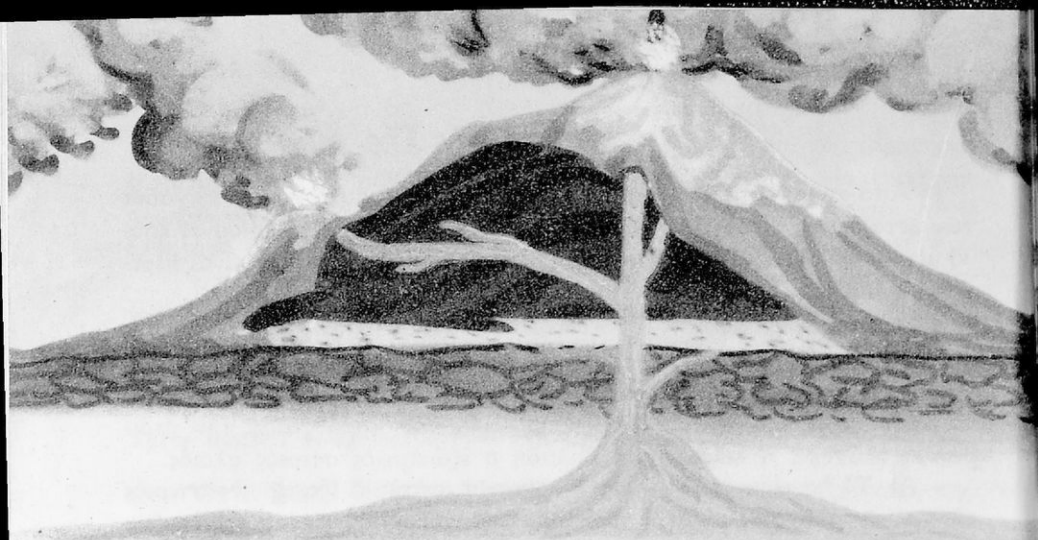
Ἐκ παρατηρήσεων πού ἔχουν κάμει οἱ γεωλόγοι στὰ βαθεῖα πηγάδια τῶν μεταλλείων, εἶδαν ὅτι ἡ θερμοκρασία αὐξάνει κατὰ 1° Κελσίου σὲ κάθε 33 μέτρα. Ἐπομένως, στὰ 3.300 μέτρα βάθος, ἡ θερμοκρασία θὰ εἶναι περίπου $+ 100^{\circ}$ Κ.

Συμπεραίνουν λοιπὸν οἱ ἐπιστήμονες, ὅτι στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς ὑπάρχει τόση θερμότητα, ὥστε ὅλα τὰ ὑλικά εἶναι ἐκεῖ πυρωμένα σὰν παχύρευστος κατακόκκινος πηλός. Τὸ πυρωμένο αὐτὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς, τὸ ὠνομάσαμε *πυρόσφαιρα*. Καὶ ἐμάθαμε, ὅτι τὴν πυρόσφαιρα τὴν περιβάλλει ὀλόγυρα ἡ λιθόσφαιρα, δηλαδή ὁ ἐξωτερικὸς στερεὸς φλοιὸς.

Α'. **Τὰ ἠφαιστεία.** Σὲ ὠρισμένα σημεῖα, αὐτὸς ὁ ἐξωτερικὸς στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς ἔχει σχισμές, δηλαδή τρύπες βαθεῖες, πού φθάνουν ἕως κάτω στὴν πυρόσφαιρα. Οἱ τρύπες αὐτὲς εὐρίσκονται συνήθως στὴν κορυφὴ βουνῶν, πού ἔχουν τὸ σχῆμα κώνου καὶ ὠνομάζονται *ἠφαιστεία*.

Ἡ κορυφὴ τῶν ἠφαιστείων ὠνομάζεται *κρατήρας*. Ἀπὸ τὸν κρατήρα ἐκοφενδονίζονται κατὰ καιροὺς καπνοὶ μαῦροι, ἀτμοί, στάχτες, φλόγες, πέτρες καὶ διάφορα πυρωμένα παχύρευστα ὑλικά, ἢ *λάβα*, ἡ ὁποία ξεχύνεται ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ κρατήρα στὶς πλαγιὲς τοῦ ἠφαιστείου καὶ κατεβαίνει σὰν πύρινος ποταμὸς, πού καίει καὶ καταστρέφει τὰ πάντα, ὥσπου τέλος κρυώνει.

Πολλὰ ἠφαιστεία ἔχουν πάψει ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα χρόνια νὰ κάνουν ἐκρήξεις καὶ γι' αὐτὸ τὰ ὠνομάζομε *νεκρὰ ἢ σβυσμένα ἠφαιστεία*. Ὑπάρχουν

ὅμως καὶ ἀρκετὰ πού ἐξακολουθοῦν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ νὰ κάνουν νέες ἐκρήξεις. Αὐτὰ τὰ ὀνομάζομε *ἐνεργὰ* ἠφαιστεία. Τέτοια ἐνεργὰ ἠφαιστεία εἶναι τῆς Θήρας στὶς Κυκλάδες, ἡ Αἴτνα στὴ Σικελία, ὁ Βεζούβιος στὴν Ἰταλία, ἡ Ἔλκα στὴν Ἰσλανδία, τὸ Φούτζι—Γιάμα στὴν Ἰαπωνία, τὸ Ἐρεβος στὸ Ν. Πόλο, τὸ Κιλιμάντζαρο στὴν Ἀφρική κ.ἄ.

Οἱ ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστείων συνοδεύονται πάντοτε ἀπὸ σειμούς καὶ δυνατούς ὑποχθόνιους κρότους.

Β'. Οἱ σειμοί. Ἀσφαλῶς ὅλοι σας θὰ ἔχετε δοκιμάσει τὸ φόβο, ὅταν γίνεταί σεισμός. Τὸ σπῆτι κουνιέται καὶ τρίζει ὀλόκληρο. Ἐνα ἀπτότομο τρένταγμα, πού διαρκεῖ λίγα δευτερόλεπτα. Αὐτὸς εἶναι ὁ σεισμός· ἄλλοτε ἰσχυρὸς καὶ ἄλλοτε ἀσθενής.

Ἄλλὰ γιατί γίνονται οἱ σειμοί; Σήμερα παραδεχόμεθα, ὅτι οἱ αἰτίες πού προκαλοῦν τοὺς σειμούς εἶναι τρεῖς γι' αὐτὸ καὶ λέμε, ὅτι ἔχομε τριῶν εἰδῶν σειμούς.

α'. Σειμοὶ ἠφαιστειογενεῖς. Ἡ ἐκρήξις τῶν ἠφαιστείων συνοδεύεται πάντοτε μὲ σειμούς. Ἡ περιοχή γύρω σεῖεται συνεχῶς καὶ ἀκούονται ὑποχθόνιοι κρότοι. Ἡ αἰτία, πού προκαλεῖ αὐτούς τοὺς σειμούς, εἶναι βέβαια τὸ ἠφαιστειο· γι' αὐτὸ καὶ τοὺς ὀνομάζομε *ἠφαιστειογενεῖς* σειμούς.

β'. Σειμοὶ ἐγκατακρημνίσεως. Τὰ νερὰ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ χιονιοῦ πού εἰσχωροῦν μέσα στὰ βάθη τῆς λιθοσφαίρας, διαλύουν τὰ διάφορα μαλακὰ πετρώματα καὶ σχηματίζουν ἐκεῖ στὰ βάθη μεγάλα ὑπόγεια σπηλαιο. Συχνὰ τὰ στρώματα τῆς ἐροφῆς αὐτῶν τῶν σπηλαίων κατακρημνί-

ζονται και τότε τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς σείεται. Τοὺς σεισμοὺς αὐτοὺς τοὺς ὀνομάζομε *σεισμοὺς ἐγκατακρημνίσεως*.

γ'. Σεισμοὶ τεκτονικοί. Τρίτῃ τέλος αἰτία τῶν σεισμῶν, εἶναι ἡ διαρκῆς συστολή τῆς πυροσφαίρας. Ἐμάθαμε ὅτι τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς, πού εὐρίσκεται σὲ διάπυρη κατάστασι, ψύχεται διαρκῶς καὶ συστέλλεται. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο δημιουργοῦνται κενὰ μεταξύ τῆς πυροσφαίρας καὶ τῆς λιθοσφαίρας. Τότε, τὰ στρώματα τῆς λιθοσφαίρας, πού εὐρίσκονται ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰ τὰ κενά, πέφτουν καὶ μετατοπίζονται προκαλώντας ἰσχυροὺς σεισμοὺς, πού τοὺς ὀνομάζομε *τεκτονικοὺς σεισμοὺς*.

Οἱ τόποι πού παθαίνουν συχνὰ σεισμοὺς, λέγονται *σεισμοπαθεῖς*. Στὴν πατρίδα μας σεισμοπαθεῖς περιοχῆς εἶναι ἡ Μεσσηνία, ἡ Ἠλεία, τὸ Αἴγιον, ἡ Κόρινθος, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Λοκρίδα, ἡ Θεσσαλία καὶ ἄλλες.

Γ'. Οἱ θερμὲς πηγές. Σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς λιθοσφαίρας, οἱ ὑδάτινες φλέβες εἰσχωροῦν ἰσχυρῶς καὶ πλησιάζουν πρὸς τὴν πυρόσφαιρα. Ἐκεῖ, τὰ νερά αὐτὰ θερμαίνονται καὶ ὅταν κατόπιν βροῦν διέξοδο, βγαίνουν στὴν ἐπιφάνεια ὡς *θερμὲς πηγές*.

Ὅσο πιο βαθεῖα εἰσχωροῦν στὴ λιθοσφαιρα οἱ ὑδάτινες φλέβες, τόσο καὶ τὰ νερά τους γίνονται θερμότερα. Ἄλλὰ τὰ θερμὰ νερά ἔχουν καὶ μεγάλη διαλυτικὴ δύναμι. Βγαίνοντας λοιπὸν κατόπιν πρὸς τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, περνοῦν ἀπὸ διάφορα πετρώματα, τὰ διαλύουν καὶ παίρνουν μαζί τους ἓνα μέρος ἀπὸ τις οὐσίες τῶν πετρωμάτων αὐτῶν.

Οἱ θερμὲς πηγές ἔχουν ἰαματικές ιδιότητες, θεραπεύουν δηλαδή ἀρισμένες ἀσθένειες, ρευματισμούς, ἀρθριτικά, ἐκζέματα καὶ ἄλλες, γι' αὐτὸ λέγονται *ιαματικὲς πηγές*.

ΟΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Ἡ κίνησις τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της.

Ἡ περιστροφικὴ κίνησις τῆς Γῆς. Ἡ Γῆ μας δὲν εἶναι ἀκίνητη· κινεῖται γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της, χωρὶς ἡμεῖς νὰ τὸ αἰσθανόμαστε.

Ἐπειδὴ, ὅμως, τὸ σχῆμα της εἶναι σφαιρικό, δὲν μπορεῖ φυσικὰ νὰ φωτίζεται ὀλόκληρη ἀπὸ τὸν ἥλιο. Φωτίζεται λοιπὸν κάθε φορὰ ἐκεῖνο τὸ ἡμισφαίριό της, ποῦ βλέπει πρὸς τὸν ἥλιο. Αὐτὸ τὸ ἡμισφαίριό της ἔχει ἡμέρα. Τὸ ἄλλο, ποῦ δὲν φωτίζεται, ἔχει νύχτα. Καθὼς, ὅμως, γυρίζει συνεχῶς ἡ Γῆ γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της, φωτίζονται διαδοχικῶς ὅλοι οἱ τόποι της.

Ἡ κίνησις τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της, γίνεται ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς σὲ διάστημα 24 ὥρων καὶ λέγεται *περιστροφικὴ κίνησις*. Στὶς 24 ὥρες ποῦ χρειάζονται γιὰ νὰ γίνῃ μία περιστροφικὴ κίνησις τῆς Γῆς, συμπληρώνεται ἓνα *ἡμερονόκτιο*.

Γιατὶ οἱ ἡμέρες καὶ οἱ νύχτες δὲν εἶναι ἴσες. Ἐὰν ὁ ἄξονας τῆς γῆς ἦταν ὀρθος, τότε εἶναι φανερό, ὅτι ὅλοι οἱ τόποι θὰ εἶχαν πάντοτε 12 ὥρες ἡμέρα καὶ 12 ὥρες νύχτα. Αὐτὸ ὅμως δὲν συμβαίνει, γιὰτὶ ὁ ἄξονας τῆς Γῆς δὲν εἶναι ὀρθος, ἀλλὰ ἔχει κάποια κλίσι.

Ἐπειδή, λοιπόν, ὁ ἄξονας τῆς Γῆς ἔχει κάποια κλίσι, γι' αὐτὸ καὶ δὲν φωτίζονται ὅλοι οἱ τόποι ἐξ ἴσου. Ἄλλοτε φωτίζονται περισσότερο οἱ τόποι τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου καὶ τότε οἱ τόποι αὐτοὶ ἔχουν μεγαλύτερη ἡμέρα καὶ μικρότερη νύχτα. Ἄλλοτε, πάλι, φωτίζονται περισσότερο οἱ τόποι τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου καὶ φυσικὰ ἔχουν κι αὐτοὶ τότε μεγαλύτερη ἡμέρα καὶ μικρότερη νύχτα.

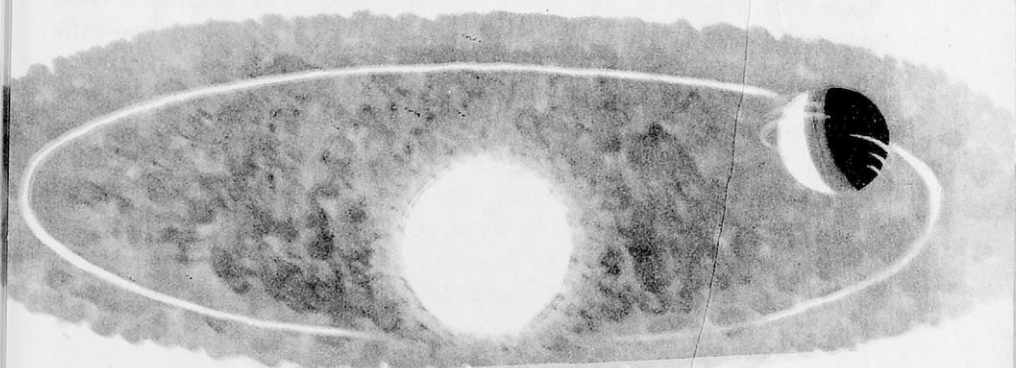
Οἱ τόποι αὐτοὶ ποὺ εὐρίσκονται στὴ ζώνη τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουν σχεδὸν πάντοτε 12 ὥρες ἡμέρα καὶ 12 ὥρες νύχτα.

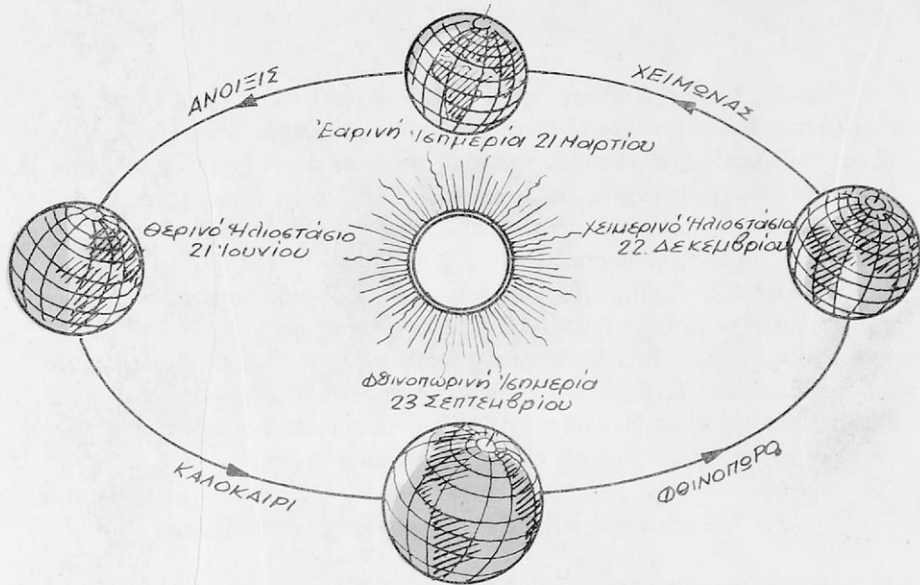
Στοὺς πόλους, οἱ ἡμέρες διαρκοῦν 6 περίπου μῆνες καὶ οἱ νύχτες ἄλλους 6 μῆνες περίπου. Ὄταν ὁ Β. Πόλος ἔχει ἡμέρα, τότε ὁ Νότιος ἔχει νύχτα· καὶ ἀντιθέτως, ὅταν ὁ Ν. Πόλος ἔχει ἡμέρα, τότε ὁ Βόρειος ἔχει νύχτα. Αὐτὲς εἶναι οἱ ἀπέραντες πολικὲς ἡμέρες καὶ πολικὲς νύχτες.

2. Ἡ κίνησις τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Ἡ διάρκεια τοῦ ἔτους. Ἐμάθαμε, ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της σὲ 24 ὥρες. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν κίνησι αὐτὴν, κάνει ἡ Γῆ συγχρόνως καὶ μία ἄλλη. Κινεῖται καὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Γιὰ νὰ κάμῃ ἡ Γῆ τὴν δευτέρη αὐτὴ κίνησι, τὴν *περιφορά* τῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο, χρειάζεται 365 ἡμέρες, 5 ὥρες, 48' καὶ 46'', χρειάζεται δηλαδὴ ἓνα ἔτος.

Ὁ δρόμος ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ Γῆ κάνοντας τὴν περιφορά τῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο, λέγεται *τροχιά*. Ἡ τροχιά ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ Γῆ δὲν ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ κύκλου, ἀλλὰ εἶναι ἀύγοειδῆς καὶ λέγεται *ἑλλειπτικὴ*.

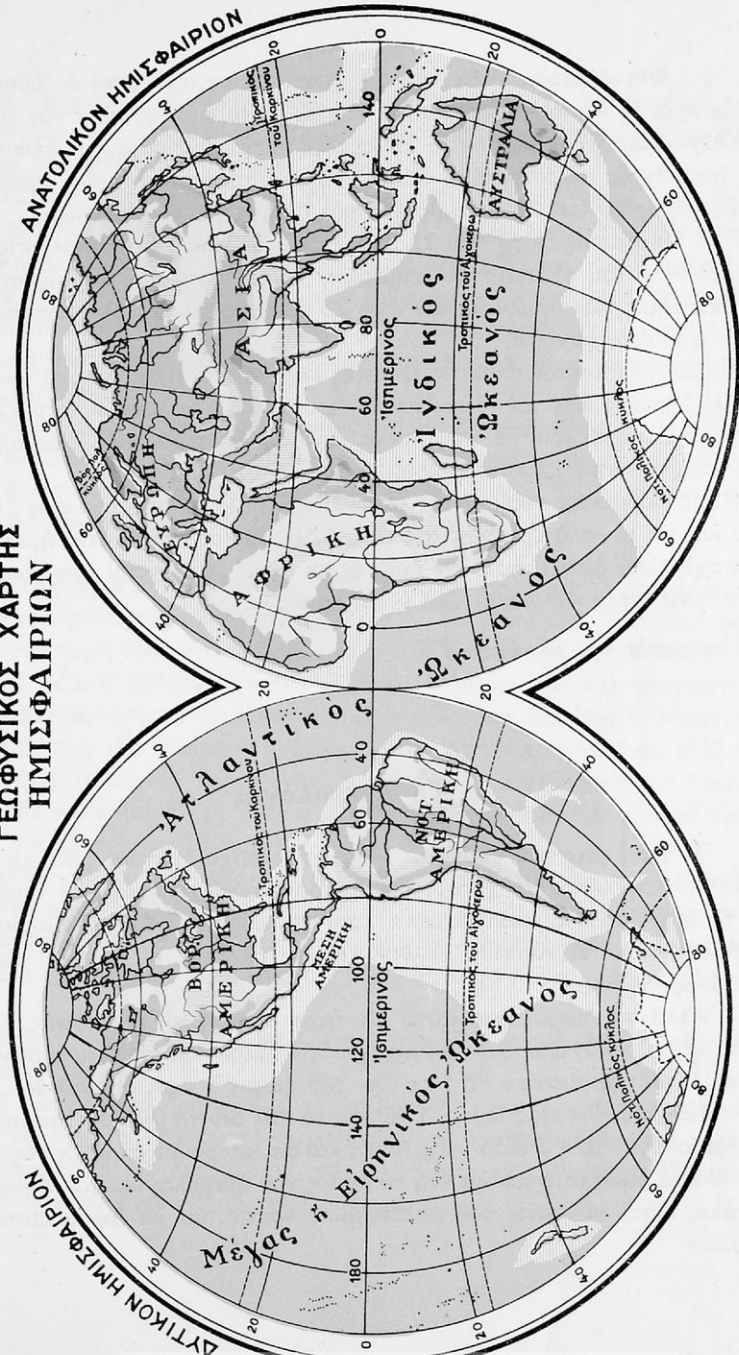

Οι τέσσερες εποχές του έτους. Για να ενοήσωμε, πώς έρχονται κατά σειρά ή μία έπειτα από την άλλη οι τέσσερες εποχές του έτους, είναι ανάγκη να προσέξωμε την περιφορά τής Γης γύρω από τον ήλιο, καθώς και την κλίση πού έχει ο άξονάς της. Από την παρατήρησι μας θα ιδούμε ότι ο ήλιος φωτίζει τους 6 μήνες περισσότερο τò βόρειο ήμισφαίριο και τούς άλλους 6 μήνες φωτίζει περισσότερο τò νότιο ήμισφαίριο.

α'. **"Ανοιξις.** Όταν ο ήλιος την 21 Μαρτίου εύρισκεται έπάνω στον Ίσημερινό τότε, όλοι οι τόποι έχουν 12 ώρες ήμέρα και 12 ώρες νύχτα. Έχομε τότε, όπως λέμε, την *εαρινή ίσημερία*. Από τις 22 Μαρτίου ο ήλιος προχωρεί συνεχώς πρòς Β. και την 21 Ιουνίου φθάνει ακριβώς έπάνω στην τροπικό του Καρκίνου. Τότε έχομε έμεις στο Β. ήμισφαίριο τή μεγαλύτερη ήμέρα. Τò διάστημα τών τριών μηνών από 22 Μαρτίου έως 21 Ιουνίου είναι ή *εποχή τής ανόίξεως*.

β'. **Καλοκαίρι.** Την 21 Ιουνίου πού φθάνει ο Ήλιος στον τροπικό του Καρκίνου, έχομε τò *θερινό ήλιοστάσιο*. Έδώ σταματάει ο Ήλιος, για να ξαναγυρίση πρòς τον ίσημερινό, όπου φθάνει στις 23 Σεπτεμβρίου. Τότε έχομε την *φθινοπωρινή ίσημερία*: δηλαδή 12 ώρες ήμέρα και 12 ώρες νύχτα. Τò διάστημα τών τριών μηνών από 22 Ιουνίου έως 23 Σεπτεμβρίου είναι ή *εποχή του καλοκαιριού*.

ΓΕΩΦΥΣΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΩΝ

γ'. **Φθινόπωρο.** Ἀπὸ τὴν 24 Σεπτεμβρίου προχωρεῖ ὁ ἥλιος συνεχῶς πρὸς τὸ νότιο ἡμισφαίριο καὶ στὶς 22 Δεκεμβρίου φθάνει στὸν τροπικὸ τοῦ Αἰγόκερου. Τότε λέμε ὅτι ὁ ἥλιος εὐρίσκεται στὸ *χειμερινὸ ἡλιοστάσιο*, καὶ ἡμεῖς ἔχομε τὴ μικρότερη ἡμέρα. Τὸ διάστημα τῶν τριῶν μηνῶν ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου ἕως 22 Δεκεμβρίου εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ *φθινοπώρου*.

δ'. **Χειμῶνας.** Ἀπὸ τὴν 23 Δεκεμβρίου ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει πίσω καὶ τὴν 21 Μαρτίου φθάνει στὸν ἰσημερινό. Ἔχομε τότε τὴν *εαρινὴ ἰσημερία*. Τὸ διάστημα τῶν τριῶν μηνῶν ἀπὸ 23 Δεκεμβρίου ἕως 21 Μαρτίου εἶναι ἡ *ἐποχὴ τοῦ χειμῶνα*.

Κάθε μία λοιπὸν ἀπὸ τὶς τέσσερες ἐποχὲς τοῦ ἔτους διαρκεῖ τρεῖς μῆνες: Ἡ ἄνοιξις ἀπὸ 22 Μαρτίου—21 Ἰουνίου. Τὸ καλοκαίρι ἀπὸ 22 Ἰουνίου—23 Σεπτεμβρίου. Τὸ Φθινόπωρο ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου—22 Δεκεμβρίου. Ὁ Χειμῶνας ἀπὸ 23 Δεκεμβρίου—21 Μαρτίου.

Στὸ βόρειο ἡμισφαίριο τὴν μεγαλύτερη ἡμέρα τὴν ἔχομε στὶς 21 Ἰουνίου καὶ τὴ μεγαλύτερη νύχτα στὶς 22 Δεκεμβρίου. Στὸ νότιο ἡμισφαίριο οἱ ἐποχὲς εἶναι ἀντίθετες. Ὅταν ἡμεῖς ἔχομε ἄνοιξι, ἐκεῖ ἔχουν φθινόπωρο καὶ ὅταν ἡμεῖς ἔχομε καλοκαίρι, ἐκεῖ ἔχουν χειμῶνα.

2. Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης ΣΤ'

3. Τὸ ἡμερολόγιο

Ἡ μέτρησις τοῦ χρόνου. Ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους οἱ ἄνθρωποι ἐμετροῦσαν τὸν χρόνο. Τὸν ἐμετροῦσαν μὲ τὶς ἡμέρες, μὲ τοὺς μῆνες, μὲ τὰ ἔτη. Ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος, οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φοίνικες, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ρωμαῖοι εἶχαν τὸ *ἡμερολογιό τους*.

Ἀλλὰ τὰ ἡμερολόγια αὐτὰ δὲν ἦταν ἀκριβῆ, εἶχαν ἀτέλειες. Οἱ Ρωμαῖοι π.χ. ὑπελόγιζαν ὅτι τὸ ἔτος ἔχει 365 ἡμέρες καὶ τὸ διαιροῦσαν σὲ 12 μῆνες. Ἐνῶ πραγματικὰ τὸ ἔτος ἔχει 365 ἡμέρες 5 ὥρες 48' καὶ 46''.

Αὐτὲς λοιπὸν τὶς 5 ὥρες τὰ 48' καὶ τὰ 46'' δὲν τὰ ὑπελόγιζαν καθόλου. Τὸ ἡμερολόγιό τους δηλαδὴ εἶχε λάθος καὶ δὲν ἐμετροῦσε ἀκριβῶς τὸν χρόνο.

Μετὰ ὅμως ἀπὸ πολλὰ ἔτη τὸ λάθος τοῦ ἡμερολογίου των ἐγίνε τόσο μεγάλο, ὥστε οἱ ἑορτὲς τοῦ καλοκαιριοῦ κατήντησε νὰ ἑορτάζωνται τὸν χειμῶνα.

Τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο. Γιὰ νὰ διορθώσῃ τὸ λάθος αὐτὸ τοῦ ἡμερολογίου ὁ αὐτοκράτορας Ἰούλιος Καίσαρας, ἐκάλεσε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια τὸν περίφημο Ἑλληνα ἀστρονόμο Σωσιγένη.

Ὁ Σωσιγένης ἔλαβε ὡς βᾶσι ὅτι τὸ ἔτος διαρκεῖ 365 ἡμέρες καὶ 6 ὥρες. Καὶ τὸ ἐχώρισε σὲ 12 μῆνες. Οἱ μῆνες ἔχουν 31 ἡμέρες ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιο, Ἰούνιο, Σεπτέμβριο καὶ Νοέμβριο ποὺ ἔχουν 30 καὶ τὸν Φεβρουάριο ποὺ ἔχει 28. Οἱ 6 ὥρες ποὺ περισσεύουν κάνουν στὰ τέσσερα χρόνια μιὰ ἡμέρα, ποὺ τὴν προσθέτει στὸν Φεβρουάριο. Κάθε τέταρτο ἔτος λοιπὸν ὁ Φεβρουάριος ἔχει 29 ἡμέρες. Τότε τὸ ἔτος αὐτὸ λέγεται δίσεκτο καὶ ἔχει ὅλες 366 ἡμέρες.

Ἀλλὰ καὶ τὸ διορθωμένο ἡμερολόγιο τοῦ Ἰουλίου Καίσαρα ποὺ ὠνοσθηκε *Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο* ἔχει κάποιον λάθος μικρό. Ἐλογάριαζε τὸ ἔτος μὲ 365 ἡμέρες καὶ 6 ὥρες, ἐνῶ τὸ ὀρθὸ εἶναι 365 ἡμέρες, 5 ὥρες 48' καὶ 46'' Ὑπελόγιζε δηλαδή σὲ κάθε ἔτος παραπάνω 11' καὶ 14''.

Τὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο. Ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ χρόνου μὲ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο ἄρχισε τὸ ἔτος 45 π.Χ. Τὸ λάθος του ὅμως ποὺ φαινόταν στὴν ἀρχὴ τόσο μικρό, ἔγινε ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια πολὺ μεγάλο. Τὸ ἔτος 1582 μ.Χ. ἔφθασε τὸ λάθος νὰ εἶναι 10 ἡμέρες. Καὶ ἐνῶ πραγματικὰ 21 Μαρτίου ὡστόσο τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο ἔδειχνε ὅτι εἶναι 11 Μαρτίου.

Ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Γρηγόριος ὁ 13ος ἀποφάσισε τὸ ἔτος 1582 νὰ διορθώσῃ τὸ λάθος τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου. Γι' αὐτὸ ὥρισε ἡ 5 Ὀκτωβρίου 1582 νὰ ὀνομασθῇ 14 Ὀκτωβρίου 1582. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διορθώθηκε τὸ λάθος τῶν 10 ἡμερῶν.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ συμβαίη στὸ ἐξῆς τὸ ἴδιο λάθος, ὥρισε νὰ εἶναι δίσεκτα ἔτη μόνο ἐκεῖνα τῶν ὁποίων τὰ δύο τελευταῖα ψηφία διαιροῦνται ἀκριβῶς διὰ τοῦ 4, καθὼς καὶ ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς τῶν αἰῶνων διαιρεῖται διὰ τοῦ 4 (π.χ. 1200, 1600, 2000). Ἔτσι τὸ λάθος σχεδὸν ἐξαφανίστηκε.

Τὸ νέο αὐτὸ ἡμερολόγιο τοῦ Πάπα Γρηγορίου ὠνομάσθηκε *Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο*.

Τὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο τὸ ἀκολουθοῦν ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ κόσμου καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες τὸ ἀκολουθοῦμε τὸ νέο ἡμερολόγιο ἀπὸ τὸ ἔτος 1923. Σήμερα τὸ νέο ἡμερολόγιο, τὸ Γρηγοριανό, ἔχει διαφορὰ 13 ἡμέρες ἀπὸ τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο, τὸ Ἰουλιανό.

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

1. Τὸ σύμπαν.

Ἐὰν κοιτάξωμε τὴν νύχτα τὸν ξάστερο οὐράνιο θόλο, βλέπομε χιλιάδες ἀμέτρητα ἀστέρια, ἄλλα μικρότερα καὶ ἄλλα μεγαλύτερα. Κι ἂν μπορούσαμε νὰ κοιτάξωμε μὲ ἓνα ἀστρονομικὸ τηλεσκόπιο θὰ βλέπαμε πολὺ περισσότερα. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀστέρια ἀποτελοῦν τὸ Σύμπαν.

Τὴν ἡμέρα δὲν φαίνονται τὰ ἀστέρια, γιατί τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἶναι πολὺ ἰσχυρότερο ἀπὸ τὸ φῶς ποὺ ἐκπέμπουν τ' ἀστέρια.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀστέρια τοῦ Σύμπαντος εἶναι καὶ ἡ Γῆ μας καὶ μάλιστα εἶναι ἀπὸ τὰ μικρότερα.

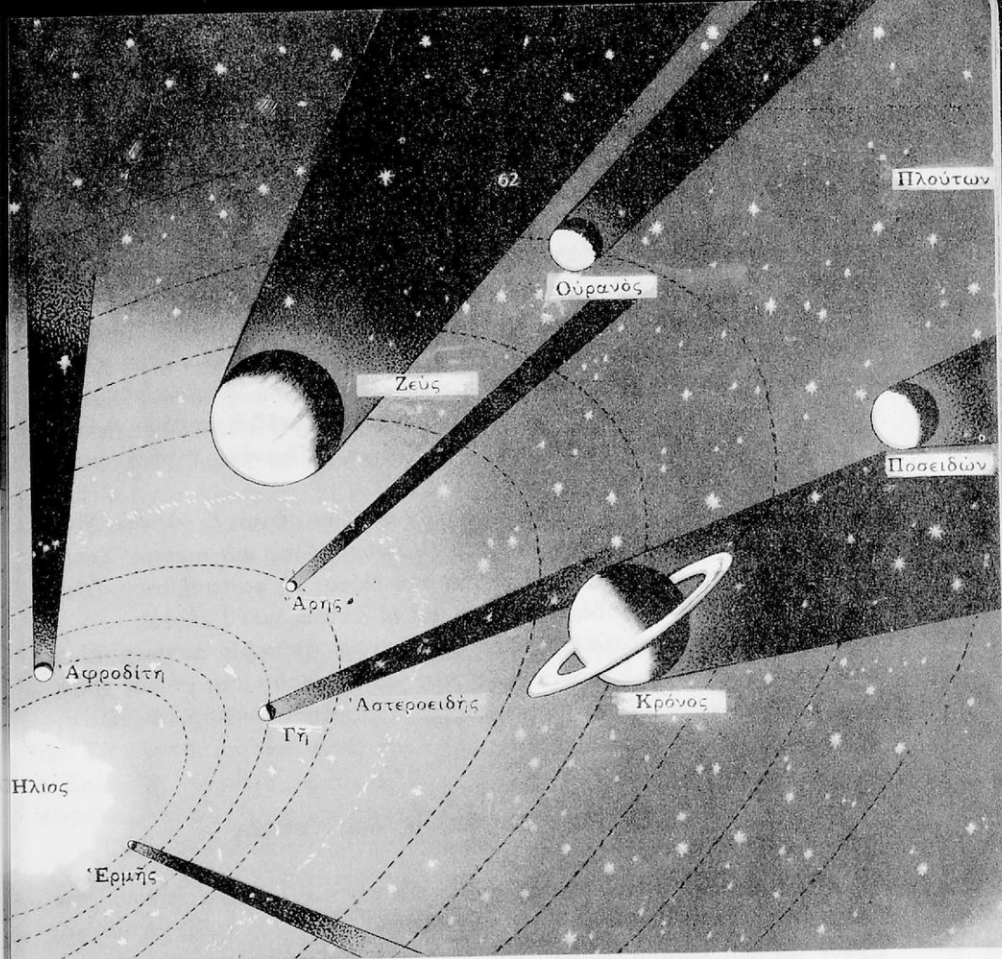
Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, οἱ πλανῆτες καὶ οἱ δορυφόροι. Τὰ ἀμέτρητα ἀστέρια ποὺ βλέπομε στὸν οὐρανὸ δὲν ἔχουν ὅλα δικό τους φῶς. Ἡ Γῆ μας π.χ. καὶ ἡ Σελή η δὲν ἔχουν δικό τους φῶς, ἀλλὰ φωτίζονται ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Ὁ Ἥλιος ἔχει δικό του φῶς καὶ φαίνεται ὅτι μένει ἀκίνητος, γι' αὐτὸ καὶ λέγεται ἀπλανῆς ἀστέρας.

Γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο περιστρέφονται ἄλλοι ἑννέα ἀστέρες, ποὺ δὲν ἔχουν δικό τους φῶς, ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανός, ὁ Ποσειδώνας, καὶ ὁ Πλούτωνας. Οἱ ἀστέρες αὐτοὶ λέγονται, ἐπειδὴ κινοῦνται, πλανῆτες.

Ἄλλὰ καὶ γύρω ἀπὸ κάθε πλανήτη περιστρέφονται ἄλλοι μικρότεροὶ ἀστέρες οἱ δορυφόροι. Ἡ Γῆ μας ἔχει δορυφόρο τὴ Σελήνη.

Όλοι αυτοί οι άστέρες, δηλαδή ο ήλιος, οι έννεά πλανήτες του και οι δορυφόροι τους αποτελούν μία ομάδα, που ονομάζεται *ήλιακό πλανητικό σύστημα*. Κέντρον του ήλιακού πλανητικού συστήματος είναι ο Ήλιος, ο οποίος με το φως του φωτίζει και τους πλανήτες του και τους δορυφόρους των.

Έκτος όμως από το δικό μας το ήλιακό πλανητικό σύστημα υπάρχουν στο άπειρο διάστημα και άμετρητα άλλα πλανητικά συστήματα, που όλα μαζί αποτελούν αυτό που ονομάσαμε Σύμπαν. Κάθε πλανητικό σύστημα έχει ως κέντρον τον δικό του ήλιο.

2. Οί άστερισμοί και ό Γαλαξίας

Οί άστερισμοί. Είναι μερικά άστέρια που τὰ βλέπομε στον ούρανό θόλο πάντοτε μαζί και τὰ ονομάζομε *άστερισμούς*. Οί άστερισμοί αυτοί έχουν διάφορα σχήματα. Μάλιστα οί άστρονόμοι τους έδωκαν και ονόματα ονόματα ζώων και μυθικών ήρώων.

Οί πιο γνωστοί άστερισμοί είναι ή *Μεγάλη Άρκτος* και ή *Μικρή Άρκτος* που τὸ τελευταίο άστέρι τῆς ούρᾶς της είναι ὁ *Πολικός Άστέρας*, ὁ ὁποῖος μᾶς δείχνει τὸ σημεῖο τοῦ Βορρᾶ. Τὸν Πολικό Άστέρα τὸν είχαν ὡς ὁδηγό τους οί ναυτικοί, ὅταν δὲν εἶχε ἀκόμη ἐφευρεθῆ ή ναυτική πυξίδα.

Γνωστοί ἐπίσης άστερισμοί είναι ή *Πούλια*, ὁ *Περσέας*, ή *Άνδρομέδα*, ή *Κασσιόπη* και ἄλλοι.

Ό Γαλαξίας. Τis καλοκαιρινές νύχτες ἰδίως, ὅταν ὁ οὐρανός είναι πολὺ καθαρός, βλέποτε στὴ μέση τοῦ οὐρανοῦ θόλου μιὰ φωτεινὴ ζώνη, που ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Βορρᾶ και φθάνει στὸ Νότο. Τὴ φωτεινὴ αὐτὴ ζώνη ὁ λαὸς τὴν ονομάζει Ἰορδάνη ποταμὸ και οί άστρονόμοι *Γαλαξία*.

Ό Γαλαξίας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀμέτρητους ἀπλανεῖς άστέρες. Είναι ὅμως τόσο πολὺ μακριά, που τὸ φῶς τους γιὰ νὰ φθάση στὴ γῆ μας χρειάζεται χιλιάδες χρόνια. Φαντάζεσθε λοιπὸν πόσο ἀπέχουν ἀπὸ τὸν πλανῆτη τὸν δικὸ μας.

3. Οί κομήτες και οί διάττοντες

Οί κομήτες. Κατὰ διαστήματα χρονικά πολὺ ἀραιὰ κάνουν τὴν ἐμφάνισί τους στον οὐρανό θόλο και άστέρες με πολὺ περίεργη μορφή. Ἔχουν μεγάλη κεφαλὴ ὀλοφώτεινη, τὴν *κόμη* και πίσω μακριὰ φωτεινὴ οὐρά. Αὐτοί οί περίεργοι άστέρες λέγονται *κομήτες*.

Όλοι οί κομήτες ἔρχονται γύρω ἀπὸ τὸν Ἥλιο, ἀλλὰ μόνον ὅταν πλησιάσουν πρὸς τὴ Γῆ μας, τους βλέποτε ἐμεῖς. Και γιὰ νὰ κάνουν τὴν περιφορά τους γύρω ἀπὸ τὸν Ἥλιο χρειάζονται χρόνια, ἄλλος περισσότερα και ἄλλος ὀλιγώτερα, γι' αὐτὸ και τους βλέπομε κατὰ ἀραιὰ χρονικά διαστήματα. Αἶφνης ὁ κομήτης τοῦ Χάλεϋ γιὰ νὰ κάμη τὸν γύρο τοῦ Ἡλίου χρειάστηκε 76 χρόνια.

Οι οιαττοντες. Κάθε νύχτα σχεδόν, ιδίως τὸ καλοκαίρι, ὅταν ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρός, βλέπομε ξαφνικὰ κάποιο ἀστέρι νὰ κινῆται μὲ ταχύτητα ἀφήνοντας πίσω του μικρὴ φωτεινὴ οὐρά καὶ σὲ ἓνα δύο δευτερόλεπτα χάνεται. Ἐπειτα βλέπομε ἄλλο καὶ ἄλλο. Αὐτὰ λέγονται διάττοντες ἀστέρες.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ μὲ τοὺς διάττοντες ἀστέρες τὸ βλέπομε συχνὰ τὸν Ἀπρίλιο, τὸν Αὐγουστο καὶ τὸν Νοέμβριο.

Οἱ διάττοντες εἶναι μικρὰ οὐράνια σώματα, πού κινοῦνται μέσα στὸ ἀπειρο. Ὅταν κανένα ἀπὸ τὰ σώματα αὐτὰ εἰσχωρήσῃ στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Γῆς, καθὼς κινεῖται μὲ ὄρμη, προστρίβεται μὲ τὰ μόρια τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρα, θερμαίνεται καὶ ἀναφλέγεται, ἀφήνοντας πίσω του μιὰ φωτεινὴ οὐρά, ὥσπου ἐξαφανίζεται.

Μερικὲς φορές ὅμως δὲν προλαβαίνει νὰ καὶ τελειῶς, γιατί συναντᾷ τὸ ἔδαφος καὶ μὲ τὴν ὄρμη πού ἔχει, βυθίζεται μέσα. Αὐτοὶ εἶναι οἱ λεγόμενοι *ἀερόλιθοι*.

4. Ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη.

Ὁ Ἥλιος. Ἐμάθαμε ὅτι ὁ Ἥλιος εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρες τοῦ Σύμπαντος καὶ ὅτι γύρω του περιστρέφονται οἱ ἑνέα πλανῆτες του : ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανός, ὁ Ποσειδάωνας καὶ ὁ Πλούτωνας μὲ τοὺς δορυφόρους των.

Ὅλα μαζί αὐτὰ τὰ ἀστρα, δηλαδή οἱ πλανῆτες καὶ δορυφόροι ἀποτελοῦν τὸ ἡλιακὸ πλανητικὸ σύστημα.

Στὸ κέντρο τοῦ συστήματος εὐρίσκεται ὁ Ἥλιος, πού εἶναι καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἀστρα. Στὸ μέγεθος εἶναι 1.300.000 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὴ Γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέχει 150.000.000 χιλιόμετρα.

Κανένα ἀπὸ τὰ ἀστρα τοῦ ἡλιακοῦ πλανητικοῦ συστήματος δὲν ἔχει δικό του φῶς. Ὅλα φωτίζονται ἀπὸ τὸν Ἥλιο, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται σὲ διάπυρη κατάστασι καὶ ἀκτινοβολεῖ φῶς καὶ θερμότητα.

Ἡ Σελήνη. Ἡ Σελήνη, ὅπως ξέρετε, εἶναι ἓνα ἀστρο πού παρακολουθεῖ τὴ Γῆ· ἔρχεται γύρω της σὰν σωματοφύλακάς της γι' αὐτὸ καὶ λέγεται *δορυφόρος* τῆς Γῆς.

Στὸ μέγεθος εἶναι 60 φορές μικρότερη ἀπὸ τὴ Γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέχει περίπου 385.000 χιλιόμετρα. Φῶς δικό της δὲν ἔχει ἡ Σελήνη, ἀλλὰ φωτίζεται κι αὐτὴ ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Οι αστρονόμοι μᾶς βεβαιώνουν, ὅτι ἡ Σελήνη δὲν ἔχει οὔτε ἀτμόσφαιρα οὔτε νερό, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ οὔτε φυτὰ οὔτε ζῶα. Οἱ σκιές τοῦ βλέπομε ἐπάνω της, ὑποθέτομε ὅτι εἶναι ὄρη καὶ κρατῆρες ἠφαιστείων.

5. Οἱ φάσεις τῆς Σελήνης.

Ἡ Σελήνη ὡς δορυφόρος παρακολουθεῖ τῇ Γῆ καὶ περιστρέφεται γύρω της. Γιὰ νὰ κάμῃ ἡ Σελήνη μιὰ ὁλόκληρη περιφορὰ γύρω ἀπὸ τῇ Γῆ, χρειάζεται 28 περίπου ἡμέρες.

Τὸ περίεργο εἶναι, ὅτι κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ τῶν 28 ἡμερῶν μᾶς παρουσιάζει ἡ Σελήνη πάντοτε τὸ ἴδιο της ἡμισφαίριο, ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν τὸ βλέπομε συνεχῶς ὁλόκληρο. Ἄλλοτε τὸ βλέπομε σὰν δρεπάνι, ἄλλοτε μισὸ καὶ ἄλλοτε ὁλόκληρο. Μᾶς παρουσιάζει δηλαδή τὸ πρόσωπό της μὲ τέσσερες μορφές, ποὺ τὶς ὀνομάζομε *φάσεις*. Οἱ τέσσερες αὐτὲς φάσεις τῆς Σελήνης εἶναι οἱ ἑξῆς :

Ἡ πρώτη φάσις. Ὅταν εἶναι φωτισμένο μόνο τὸ ἓνα ἄκρο τοῦ ἡμισφαιρίου της, φαίνεται ἡ Σελήνη σὰν δρεπάνι· τότε τὴν ὀνομάζομε *Νέα Σελήνη*.

Ἡ δευτέρα φάσις. Ὅταν περάσουν 7 ἡμέρες, φωτίζεται τὸ μισὸ ἡμισφαίριό της· τότε λέμε ὅτι ἡ Σελήνη εὑρίσκεται στὸ *Πρῶτο τέταρτο*.

Ἡ τρίτη φάσις. Ὅταν συμπληρωθοῦν 15 ἡμέρες, φωτίζεται πιά ὁλόκληρο τὸ ἡμισφαίριό της καὶ τότε λέμε ὅτι ἔχομε *Πανσέληνο*.

Ἡ τέταρτη φάσις. Ὅταν συμπληρωθοῦν 22 ἡμέρες, φωτίζεται μόνο τὸ μισὸ ἡμισφαίριό της καὶ τότε λέμε ὅτι ἡ Σελήνη εὑρίσκεται στὸ *Τελευταῖο Τέταρτο*. Κατόπιν σιγὰ σιγὰ σβήνει, γιὰ νὰ φανῇ πάλι ἡ Νέα Σελήνη.

Πῶς βλέπομε τὴν Σελήνη κατὰ τὰς διαφόρους φάσεις

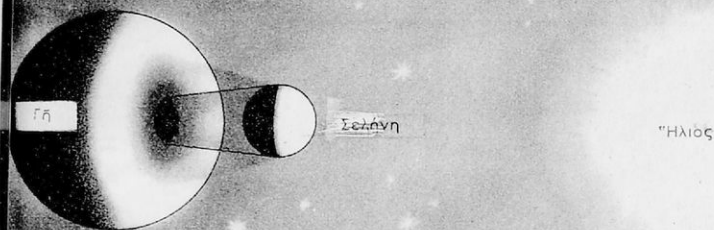
Νέα Σελήνη: Δὲν τὴν διακρίνομε καθόλου.

Τελευταῖον τέταρτον: Βλέπομε τὸν μισὸ δίσκο της.

Πανσέληνος: Βλέπομε ὁλόκληρο τὸν δίσκο της.

Πρῶτον τέταρτον: Βλέπομε τὸν ἄλλο μισὸ δίσκο της.

Ήκλειψις ήλιου

6. Οί έκλειψεις τής Σελήνης και του Ήλιου.

Ή έκλειψις τής Σελήνης. Μερικές φορές καθώς ή Γη περιστρέφεται γύρω από τον Ήλιο έχοντας μαζί και τόν δορυφόρο της τή Σελήνη συμβαίνει τόν έξης.

Ή Γη άκολουθώντας τήν τροχιά της τυχαίνει νά βρεθθί ανάμεσα στον Ήλιο και στή Σελήνη. Τότε ή σκιά τής Γης πέφτει έπάνω στή Σελήνη και τή σκιάζει. Τόν φαινόμενον αυτό τόν ονομάζομε *έκλειψι τής Σελήνης*.

Όταν σκιάζεται από τή Γη όλόκληρος ό δίσκος τής Σελήνης, λέμε ότι έχομε *όλική έκλειψι τής Σελήνης*.

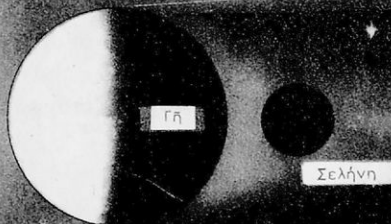
Όταν σκιάζεται μόνον ένα τμήμα του δίσκου της, τότε λέμε ότι έχομε *μερική έκλειψι τής Σελήνης*.

Ή έκλειψις του Ήλιου. Άλλες φορές συμβαίνει και τόν αντίθετον. Καθώς ή Γη και ή Σελήνη άκολουθούν τήν τροχιά τους, τυχαίνει νά βρεθθί ή ή Σελήνη ανάμεσα στον Ήλιο και στή Γη. Τότε ή σκιά τής Σελήνης πέφτει έπάνω στή Γη και ό δίσκος του Ήλιου φαίνεται σκοτεινός, άν και είναι ή-μέρα. Τόν φαινόμενον αυτό λέγεται *έκλειψις του Ήλιου*.

Και στήν περίπτωσι αυτή άλλοτε έχομε *όλική έκλειψι* και άλλοτε *μερική έκλειψι*, όταν φαίνεται σκοτεινόν ένα μέρος μόνον από τόν δίσκο του.

Ήκλειψις σελήνης

Ήλιος

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ ἡπειρος τῆς Εὐρώπης. Ἐάν παρατηρήσωμε τὴν ὑδρόγειο σφαῖρα ἢ τὸν παγκόσμιον χάρτην, βλέπομε ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξηρὰ καὶ ἀπὸ θάλασσα. Ἡ θάλασσα χωρίζεται σὲ πέντε ὠκεανούς, τὸν Εἰρηνικόν, τὸν Ἀτλαντικόν, τὸν Ἰνδικόν, τὸν Βόρειον Παγωμένον καὶ τὸν Νότιον Παγωμένον. Καὶ ἡ ξηρὰ ἐπίσης χωρίζεται σὲ πέντε ἡπείρους, τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ὠκεανίαν.

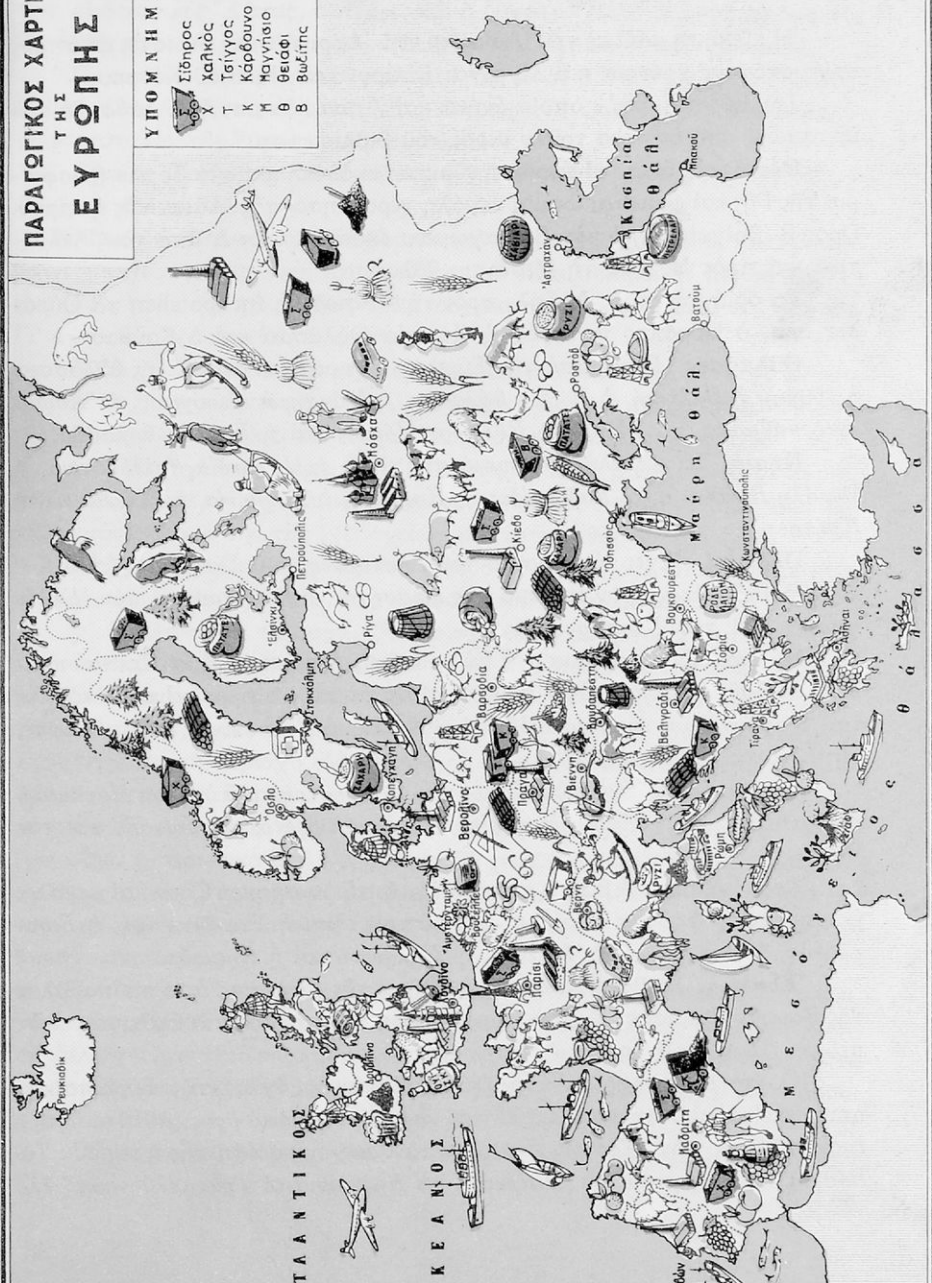
Ἀπὸ τῆς πέντε αὐτῆς ἡπείρου ἡ Εὐρώπη ἔρχεται τέταρτη κατὰ σειρὰ στὴν ἕκτασι καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι συνέχεια τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου, ἀπὸ τὴν ὁποία χωρίζεται φυσικῶς μὲ τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν.

**ΠΑΡΑΓΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Ιβήρος
- Χαλκός
- Χ
- Τσίγγος
- Κ
- Καρούνο
- Μ
- Μαυλίτιο
- Θ
- Β
- Βελίτις

Ἡ Εὐρώπη μαζί με τὴν Ἀσία καὶ τὴν Ἀφρική ἦταν γνωστὲς ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ λέγονται ἡπειροὶ τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου.

Τὴν Εὐρώπη στήν ὁποία ἀνήκει καὶ ἡ πατρίδα μας ἡ Ἑλλάδα, θὰ τὴν ἐξετάσωμε στὸ δεύτερο τοῦτο μέρος τοῦ βιβλίου μας.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Εὐρώπη εὐρίσκεται ὀλόκληρη στὸ βόρειο ἡμισφαίριο τῆς Γῆς καὶ φαίνεται ὡς μία μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου. Πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸν Β. Παγωμένο ὠκεανό, πρὸς Δ ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Τὰ ὄριά της πρὸς Α. δηλ. πρὸς τὴν Ἀσιατικὴ ἡπειρο εἶναι τὰ Οὐράλια ὄρη, ὁ Οὐράλης ποταμός, ἡ Κασπία Θάλασσα καὶ ὁ Καύκασος.

Θάλασσες. Γύρω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη σχηματίζονται οἱ ἐξῆς θάλασσες, ἡ *Λευκὴ*, ἡ *Βαλτικὴ*, ἡ *Βόρεια θάλασσα*, ἡ *Μάγνη*, ἡ *Μεσόγειος*, ἡ *Ἀδριατικὴ θάλασσα*, τὸ *Αἰγαῖο*, ὁ *Εὐξείνιος Πόντος* καὶ ἡ *Κασπία θάλασσα*.

Νησιά. Τὰ μεγαλύτερα νησιά της εἶναι ἡ *Ἰσλανδία*, ἡ *Ἰρλανδία*, ἡ *Μεγάλῃ Βρετανία*, οἱ *Βαλεαρίδες*, ἡ *Κορσικὴ*, ἡ *Σαρδηνία*, ἡ *Σικελία* καὶ ἡ *Κρήτη*.

Πορθμοί. Ἐχει τὸν πορθμὸ τοῦ *Καττεγάτη*, τοῦ *Σκαγεράκη*, τοῦ *Καλαί*, τὸ *Γιβραλτάρ*, τὸν πορθμὸ τῆς *Μεσσηνίας*, τοῦ *Ὀτράντο*, τὸν *Ἑλλήσποντο* καὶ τὸν *Βόσπορο*.

Κόλποι. Στὰ παράλια τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου σχηματίζονται πολλοὶ καὶ βαθεὶς κόλποι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους σημαντικώτεροι εἶναι ὁ κόλπος τοῦ *Ἀρχαγγέλου*, τῆς *Φινλανδίας*, ὁ *Βοθνικός*, ὁ *Γασκονικός*, τοῦ *Λέοντος*, τῆς *Γένονας* καὶ τῆς *Βενετίας*.

Ἀκρωτήρια. Ἐχει τὸ *Βόρειο*, τὸ *Λαντσέστον*, τοῦ *Ἁγίου Ματθαίου*, τὸ *Φινίστερο*, τοῦ *Ἁγίου Βικεντίου*, τὸ *Σπαρτιβέντο*, τὸ *Τάιναρο* καὶ τὸν *Μαλέα*.

Χερσόνησοι. Οἱ βαθεὶς κόλποι τῆς ἡπείρου σχηματίζουν καὶ μεγάλες χερσονήσους, ἀπὸ τὶς ὁποῖες σπουδαιότερες εἶναι ἡ *Σκανδιναβικὴ*, ἡ *Γιουτλάνδη*, ἡ *Πυρηναικὴ*, ἡ *Ἰταλικὴ*, ἡ *Ἑλληνικὴ* καὶ ἡ *Κριμαία*.

Ἐδαφος. Τὸ βορειοανατολικὸ τμήμα τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Βόρειας Θάλασσας ἕως τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὴν Κασπία Θάλασσα εἶναι πεδινό. Τὸ νοτιοδυτικὸ τμήμα της εἶναι ὄρεινόν.

Ὁ κεντρικώτερος καὶ μεγαλύτερος ὄρεινός ὄγκος τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου εἶναι οἱ Ἄλπεις με ὑψηλότερη κορυφὴ τὸ *Λευκὸ ὄρος* (4810 μ. ὕψος) Διακλαδώσεις τῶν Ἄλπεων εἶναι ὅλα τὰ συνεχόμενα ὄρη τῆς ἡπείρου : Τὰ *Βόσγια*, τὰ *Πυρηναια*, τὰ *Ἀπέννινα*, τὰ *Καρπάθια*, οἱ *Τρανσυλβανικὲς Ἄλ-*

πεις, οί *Δυναρικές* "Αλπεις, ό *Αίμος*, καί ή *Πίνδος*. "Αλλα σημαντικά όρη τής Εύρώπης είναι οί *Σκανδιναβικές* "Αλπεις, τά *Ουράλια* καί ό *Καύκασος*.

Ποταμοί. Οί κυριώτεροι ποταμοί της είναι ό *Πατσόρας*, ό *Ντβίνας*, ό *Βιστούλας*, ό *Ρήνος*, ό *Δούναβις*, ό *Δνείπερος*, ό *Δόν*, ό *Βόλγας* ό μεγαλύτερος ποταμός τής Εύρώπης καί ό *Ουράλης*.

Λίμνες. Τρεις είναι οί μεγαλύτερες λίμνες τής 'Ηπείρου : ή *'Ορέγμα*, ή *Λατόγκα* καί ή *Βένεο*.

Κλίμα καί βλάστησις. Τό βορειότερο τμήμα τής Εύρώπης τό περιλαμβάνει ή κατεψυγμένη ζώνη καί τό κλίμα του είναι πολικό. 'Η περιοχή αυτή είναι τούς περισσότερους μήνες του έτους σκεπασμένη μέ χιόνια καί πάγους. Γι' αυτό δέν έχει σχεδόν βλάστησι.

"Ολο τό υπόλοιπο τμήμα τής ήπείρου που είναι καί τό μεγαλύτερο, εύρίσκεται στήν εύκρατη ζώνη καί τό κλίμα του είναι εύκρατο καί υγιεινό.

Μπορούμε ώστόσο νά τό χωρίσωμε σέ τρεις κυρίως περιοχές.

α'. **Μεσογειακή περιοχή.** 'Η περιοχή αυτή βρέχεται από τή Μεσόγειο θάλασσα καί έχει κλίμα γλυκό τόν χειμώνα, θερμό καί ξηρό τό καλοκαίρι τόν ουρανό της τόν έχει σχεδόν πάντοτε καθαρόν.

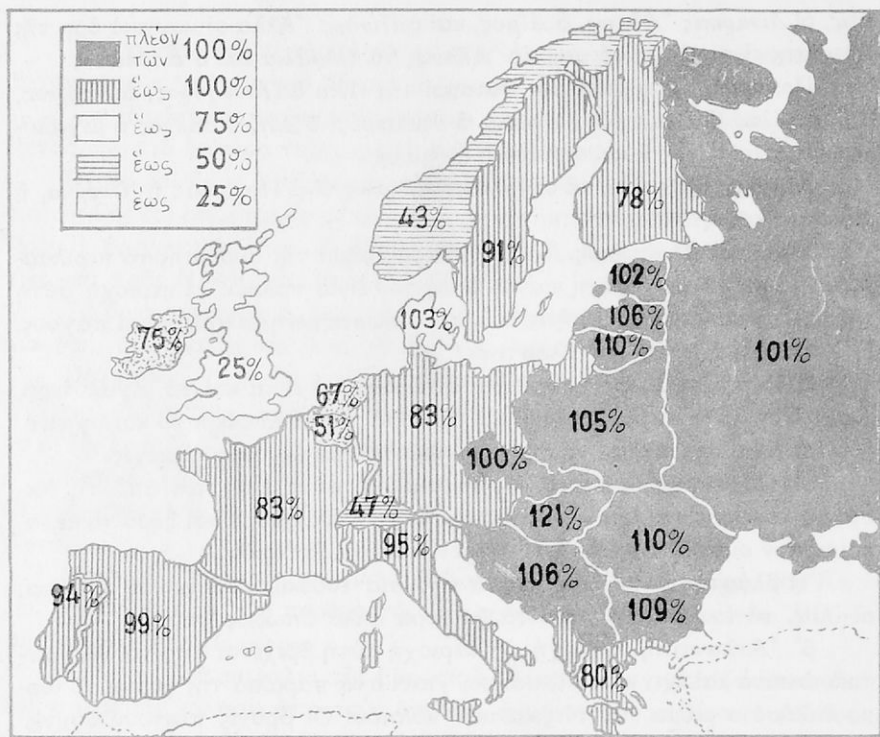
'Η βλάστησις της είναι άρκετά πλουσία: εύδοκίμουν ίδίως τά άμπέλια, οί έλιές, τά έσπεριδοειδή καί τά διάφορα άλλα όπωροφόρα.

β'. **'Ατλαντική περιοχή.** 'Η περιοχή αυτή βρέχεται από τόν 'Ατλαντικό ώκεανό καί έχει κλίμα ώκεάνειο, γιατί στα παράλιά της φθάνει τό θερμό θαλάσσιο ρεύμα του Μεξικανικού κόλπου. Οί βροχές πέφτουν συχνές: τά καλοκαίρια είναι συνήθως δροσερά καί οί χειμῶνες όχι πολύ βαρείς. Στήν 'Ατλαντική περιοχή εύδοκίμουν τά κωνοφόρα καί τά καρποφόρα δένδρα, μηλιές, καστανιές, κλπ. καί γενικῶς ή βλάστησις της είναι πλουσία.

γ'. **'Η κεντρική καί βορειονατολική περιοχή.** 'Η περιοχή αυτή έχει κλίμα ήπειρωτικό μέ λίγες βροχές. Οί χειμῶνες είναι βαρείς καί διαρκοῦν πολλούς μήνες. Τά καλοκαίρια είναι θερμά καί δέν διαρκοῦν πολύ. Στήν περιοχή αυτή εύδοκίμουν τά δάση τῶν κωνοφόρων δένδρων καθῶς καί οί δημητριακοί καρποί.

Προϊόντα. Οί πατάτες, τό λάδι, ό καπνός, τά έσπεριδοειδή, ή ξυλεία, τά κτηνοτροφικά προϊόντα καί τά άλιευτικά, φάλαινες, ρέγγες, βακαλάοι, σαρδέλλες κ.λ.π. 'Επίσης καί ό όρυκτός της πλοῦτος είναι σημαντικός. 'Από τά σπλάγχνα της έξάγουν πετρέλαιο, γαιάνθρακες, σίδηρο, χαλκό, άλουμίνο, μόλυβδο, άργυρο, χρυσό, θειάφι καί άλάτι.

'Εμπόριο καί βιομηχανία. Τό εμπόριο τής ήπείρου καί τό εισαγωγι-

Ο άνωτέρω χάρτης παριστάνει τὸ ποσοστὸν αὐταρκείας τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

κὸ καὶ τὸ ἐξαγωγικὸ εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένο. Εἰσάγει κυρίως ἀκατέργαστες πρῶτες ὕλες καὶ ἀποικιακὰ.

Στὴν κεντρικὴ καὶ στὴ δυτικὴ Εὐρώπη εὐρίσκονται τὰ μεγαλύτερα βιομηχανικὰ τῆς ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα ἐπεξεργάζονται καὶ τὶς ἐγχώριες ἀκατέργαστες πρῶτες ὕλες καὶ ἐκείνες ποὺ εἰσάγονται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Τὰ ἐργοστάσια τῆς κατασκευάζουν ἀτμόπλοια, ἀεροπλάνα, σιδηροδρομικὰ μηχανῆς, αὐτοκίνητα, ὑφάσματα, γυαλικά, χημικὰ λιπάσματα, φάρμακα, οἰκιακὰ σκεῦη ἐπιπλα καὶ παντὸς εἶδους μηχανήματα, ἐργαλεῖα καὶ διατηρημένα τρόφιμα. Τὰ μεγαλύτερα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ τῆς κέντρα εἶναι τὸ Λονδίνο ἢ Χάβρη, τὸ Παρίσι, τὸ Ἀμβούργο, τὸ Βερολίνο, τὸ Νιουκάστελ, τὸ Τουρίνο καὶ ἄλλα.

Συγκοινωνία. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ἔφεραν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συγκοινωνίας. Ὅλες οἱ μεγάλες πόλεις τῆς συνδέονται μὲ σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, μὲ αὐτοκινητοδρόμους καὶ μὲ δίκτυα ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Οἱ παράλιες πόλεις τῆς ἔχουν καὶ ἀτμοπλοικὴν συγκοινωνία. Οἱ μεγαλύτεροι λιμένες τῆς εἶναι τὸ Ἀμβούργο, τὸ Ρότερνταμ, ἡ Ἀμβέρσα, τὸ Λονδίνο, τὸ Λίβερπουλ, ἡ Χάβρη, ἡ Αἰσαβόνα, ἡ Μασσαλία, ἡ Γένοβα, ἡ Νεάπολι καὶ ἡ Πειραιᾶς.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Εὐρώπη ἔχει ἔκτασι 10.000.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν 550.000.000 κατοίκους.

Φυλές. Οἱ κάτοικοι τῆς ἠπείρου ἀνήκουν ὅλοι σχεδὸν στὴ λευκὴ φυλὴ, ἡ ὁποία ἔχει τρεῖς ὑποδιαίρέσεις.

α'. Τὴν ἑλληνολατινικὴν φυλὴν ποὺ περιλαμβάνει τοὺς Ἕλληνας, Ἴταλους, Γάλλους, Ἰσπανοὺς, Πορτογάλλους καὶ Ρουμάνους.

β'. Τὴν Ἀγγλοσαξωνικὴν φυλὴν ποὺ περιλαμβάνει τοὺς Ἀγγλους, Γερμανοὺς, Ὀλλανδοὺς, Βέλγους, Δανούς, Νορβηγούς καὶ Σουηδοὺς.

γ'. Τὴν Σλαβικὴν φυλὴν ποὺ περιλαμβάνει τοὺς Ρώσους, Πολωνοὺς, Τσέχους, Σέρβους καὶ Βουλγάρους.

Θρησκεία. Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι χριστιανοί. Ὁρθόδοξοι : (Ἕλληνες, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ρουμάνοι, Ρῶσοι). Καθολικοὶ : (Ἴταλοὶ, Γάλλοι, Ἰσπανοὶ, Πορτογάλλοι, Βέλγοι, Αὐστριακοὶ, Οὐγγροὶ, Τσεχοσλοβάκοι, Πολωνοί). Διαμαρτυρόμενοι : (Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ, Ὀλλανδοί, Δανοί, Νορβηγοί, Σουηδοί, Φινλανδοί).

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἀρκετοὶ Μωαμεθανοὶ (Τοῦρκοι, Ἀλβανοί) καὶ μερικοὶ Ἰουδαῖοι.

Γλῶσσα. Στὴν Εὐρωπαϊκὴ ἠπειρὸν ὁμιλοῦνται πολλὰς γλῶσσας. Κάθε λαὸς ἔχει καὶ τὴν γλῶσσαν του. Καὶ ὅμως ὅλες αὐτὲς οἱ γλῶσσες διαμορφώθηκαν καὶ εἶναι θυγατέρες ἀρχαιοτέρων γλωσσῶν. Οἱ ἀρχαιότερες αὐτὲς εὐρωπαϊκὰς γλῶσσας εἶναι οἱ ἑξῆς :

α'. **Ἡ ἀρχαία Γερμανικὴ.** Ἀπὸ τὴν ὁποία διαμορφώθηκε ἡ Γερμανικὴ, ἡ Ἀγγλικὴ, ἡ Ὀλλανδικὴ, ἡ Δανικὴ, ἡ Σουηδικὴ, καὶ ἡ Νορβηγικὴ.

β'. **Ἡ Λατινικὴ.** Ἀπὸ τὴν ὁποία διαμορφώθηκαν ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰσπανικὴ, ἡ Πορτογαλικὴ καὶ ἡ Ρουμανικὴ.

γ'. **Ἡ Σλαβικὴ.** Ἀπὸ τὴν ὁποία διαμορφώθηκαν ἡ Ρωσικὴ, ἡ Γιουγκοσλαβικὴ, ἡ Βουλγαρικὴ, ἡ Πολωνικὴ καὶ ἡ Τσεχοσλοβακικὴ.

δ'. **Ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ.** Ἀπὸ τὴν ὁποία διαμορφώθηκε ἡ νέα Ἑλληνικὴ. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὲς ὁμιλοῦνται ἡ Τουρκικὴ, ἡ Οὐγγρικὴ κλπ.

Ίστορία. Ἡ Εὐρώπη ἦταν γνωστή ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, γι' αὐτὸ καὶ λέγεται ἡπειρος τοῦ παλαιοῦ κόσμου.

Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τὰ ἐπῆρε ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ πρόγονοί μας, πρῶτοι ἀπὸ ὅλους τοὺς εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς ἦρθαν σὲ ἐπικοινωνία μὲ τὴν Ἀνατολή καὶ ἄρχισαν νὰ δημιουργοῦν σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὸ 1600 περίπου π.Χ. δικό τους πολιτισμὸ, τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πολιτισμὸ.

Ὡστε οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦταν οἱ πρῶτοι ποὺ ἐδημιούργησαν πολιτισμὸ στὴν ἡπειρο τῆς Εὐρώπης.

Συνέχεια τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἦταν ὁ Ρωμαϊκός, κατόπιν ὁ Βυζαντινὸς ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς, ἀπὸ τὸν ὁποῖο τέλος ἐδημιουργήθηκε ὁ νεώτερος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς.

Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἡπειρος λοιπὸν ἐπὶ δυόμισυ χιλιάδες χρόνια συνεχῶς κρατεῖ τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ στὸν κόσμο. Αὐτὴ ἐξεπολίτισε καὶ τὶς ἄλλες ἡπείρους καὶ ἔδωσε τὴν ὄθησι στὴ σημερινὴ πρόοδο ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Φυσικὴ Διαίρεσις. Τὴν Εὐρώπη μπορούμε νὰ διαιρέσωμε σὲ πέντε φυσικὰ περιοχάς, τὶς ἐξῆς :

1. **Τὴ Νότια Εὐρώπη,** ποὺ περιλαμβάνει τὶς τρεῖς χερσονήσους, τὴν Ἑλληνικὴ, τὴν Ἰταλικὴ, καὶ τὴν Πυρηναικὴ.

2. **Τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη,** ποὺ περιλαμβάνει τὴ Γαλλία, τὸ Βέλγιο, τὴν Ὁλλανδία καὶ τὴν Ἀγγλία.

3. **Τὴ Βόρεια Εὐρώπη,** ποὺ περιλαμβάνει τὴν Ἑλβετία, τὴν Αὐστρία, τὴ Γερμανία, τὴν Δανία, τὴν Οὐγγαρία, τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ τὴν Πολωνία.

5. **Τὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη,** ποὺ περιλαμβάνει τὴ Ρωσία.

Τὶς περιοχὰς αὐτὰς θὰ τὶς ἐξεγάσωμε κατὰ σειρὰ στὰ ἐπόμενα κεφάλαια.

Ἡ φηλοπλοία ἀπὸ τὸν ἰστανόπουλο

νασός. (Ἀνάκτορα τοῦ Μίνωος).

Η ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

1. Ἡ Ἑλλάδα

Γενική εξέταση

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τὸ νοτιώτερο κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Συνορεύει μὲ τὴν Ἀλβανία, τὴν Γιουγκοσλαβία, τὴν Βουλγαρία, τὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο Πέλαγος, ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Φυσικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἑλλάδα μας φυσικῶς χωρίζεται σὲ ἠπειρωτικὴ καὶ σὲ νησιωτικὴ.

Ἡ ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα περιλαμβάνει :

1. Τὴ Στερεὰ μὲ τὴν Εὐβοία	4. Τὴν Ἥπειρο
2. Τὴν Πελοπόννησο	5. Τὴ Μακεδονία
3. Τὴ Θεσσαλία	6. Τὴ Θράκη

Ἡ νησιωτικὴ περιλαμβάνει :

1. Τὰ νησιά τοῦ Ἴονιου	3. Τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου
2. Τὴν Κρήτη	4. Τὰ Δωδεκάνησα

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ὀλόκληρη ἡ ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος εἶναι 132.560 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς 7.600.000 κάτοικοι.

Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ νερά.

Θάλασσες. Ἐὰν παρατηρήσωμε στὸ χάρτη θὰ ἰδοῦμε ὅτι ἡ πατρίδα μας ἀποτελεῖ μία χερσόνησο, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς μεγάλης Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ὡς χερσόνησο λοιπὸν τὴν περιβρέχουν ἀπὸ τὰ τρία μέρη οἱ ἑξῆς θάλασσες : Τὸ *Ἰόνιο πέλαγος*, τὸ *Κρητικόν*, τὸ *Μυρτώο*, τὸ *Αἰγαῖο*, τὸ *Θρακικόν*, τὸ *Ἰκάριο* καὶ νοτιώτερα ἡ *Μεσόγειος θάλασσα*.

Νησιά. Οἱ θάλασσές της εἶναι σπαρμένες μὲ πολυάριθμα μικρὰ καὶ μεγάλα νησιά. Κυριώτερα εἶναι τὰ *Ἐπτάνησα*, οἱ *Κυκλάδες*, ἡ *Εὐβοία*, οἱ *Βόρειες Σποράδες*, τὰ νησιά τοῦ *Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου*, τὰ *Δωδεκάνησα* καὶ ἡ *Κρήτη*.

Κόλποι. Τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος ἀποτελοῦν μία σωστή δαντέλλα γεμάτη κόλπους, ἀκρωτήρια καὶ χερσονήσους. Οἱ μεγαλύτεροι κόλποι της εἶναι τῆς *Καβάλας*, ὁ *Στρυμονικός*, ὁ *Σιγγιτικός*, ὁ κόλπος τῆς *Κασσάνδρας* ὁ *Θερμαϊκός*, ὁ *Παγασητικός*, ὁ *Μαλιακός*, ὁ *Εὐβοϊκός*, ὁ *Σαρωνικός*, ὁ *Ἀργολικός*, ὁ *Λακωνικός*, ὁ *Μεσσηνιακός*, ὁ *Κορινθιακός*, ὁ κόλπος τῶν *Πατρῶν*, ὁ *Κορινθιακός* καὶ ὁ *Ἀμβρακικός*.

Ἀκρωτήρια. Ἔχει τὸν *Ἄθωνα*, τὸ *Δρέπανο*, τὸ *Καναστραῖο*, τὸ *Ποσειδέιο*, τὸ *Τρίκερι*, τὸ *Ἀρτεμίσιο*, τὸ *Κόναιο*, τὸν *Καφηρέα*, τὸ *Σούνιο*, τὸ *Σκύλαιο*, τὸν *Μαλέα*, τὸ *Ταίναρο*, τὸν *Ἀκρίτα*, τὸν *Ἀραξο* καὶ τὸ *Ἄκτιο*.

Χερσόνησοι. Ἡ μεγαλύτερη χερσόνησος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Πελοπόννησος. Ἄλλες εἶναι ἡ *Μαγνησία* καὶ ἡ *Χαλκιδική*, ἡ ὁποία καταλήγει σὲ τρεῖς μικρότερες, τὴν χερσόνησο τοῦ *Ἄγιου Ὄρους*, τὴν *Σιθωνία* καὶ τὴν χερσόνησο τῆς *Κασσάνδρας*.

Πορθμοί. Δύο εἶναι οἱ κυριώτεροι πορθμοί : ὁ πορθμὸς τοῦ *Ρίου* καὶ ὁ στενὸς πορθμὸς τοῦ *Εὐρίπου*, ὁ ὁποῖος ἔχει γέφυρα γιὰ νὰ ἐνώνεται ἡ Εὐβοία μὲ τὴν Στερεά. Ἡ γέφυρα αὐτοὶ ἀνοίγει, ὅταν πρόκειται νὰ περάσουν πλοῖα ἀπὸ τὸ στενὸ καὶ κατόπιν ξανακλείνει, γιὰ νὰ περνοῦν οἱ πεζοὶ καὶ τὰ αὐτοκίνητα. Ἐκεῖ στὸν πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου παρατηροῦμε καὶ τὸ φυσικὸ φαινόμενο τῆς *παλίρροιας*. Τὰ νερά δηλαδὴ τοῦ στενοῦ κινοῦνται ἔξω ὥρες πρὸς βορρᾶν καὶ ἔξω ὥρες κινοῦνται πρὸς νότον.

Ἴσθμοι. Ἄλλοτε ὑπῆρχεν ὁ ἰσθμὸς τῆς *Κορίνθου*, ποῦ ἐχώριζε τὸν Σαρωνικὸν κόλπον ἀπὸ τὸν Κορινθιακόν. Τὸ ἔτος 1893 ἔκοψαν τὸν ἰσθμὸν καὶ ἀνοῖξαν διώρυγα ποῦ ἐνώνει τὶς δύο θάλασσες, ὥστε τὰ πλοῖα δὲν ἀναγκάζονται πλέον νὰ κάνουν τὸ γύρο τῆς Πελοποννήσου. Ἡ διάνοιξις ἔγινε μὲ τὰ σχέδια τοῦ Γάλλου μηχανικοῦ Λεσσέφ. Ἐπάνω στὴ διώρυγα

Μία άποψη της Σπάρτης με τὸν Ταύγετο.

ὑπάρχουν δύο γέφυρες, μία γιὰ τὸν σιδηρόδρομο καὶ ἡ ἄλλη γιὰ τὰ αὐτοκίνητα καὶ γιὰ τοὺς πεζοὺς.

Ὅρη. Ἡ περισσότερη ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὄρεινή. Ἡ κυριώτερη ὄροσειρὰ ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς χώρας, εἶναι ἡ ὄροσειρὰ τῆς Πίνδου, ποὺ χωρίζει τὴν Ἑλλάδα σὲ Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ. Τὰ περισσότερα ὄρη τῆς χώρας εἶναι διακλαδώσεις τῆς ὄροσειρᾶς αὐτῆς. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὰ ἑξῆς: Στὴν Θράκην ἡ *Ροδόπη* καὶ ὁ *Ὄρβηλος*. Στὴν Μακεδονίαν εἶναι ἡ *Κερκίνη*, ὁ *Ἄθωνας*, ὁ *Βόρας*, τὸ *Βέρμιο*, τὰ *Πιέρια*, τὸ *Βαρνοῦς* καὶ τὸ *Βόϊο*. Στὴν Θεσσαλίαν ὁ *Ὀλυμπος*, ἡ *Πίνδος*. Στὴν Ἠπειρὸν ὁ *Γράμμος*, ἡ *Τύμφη*, τὸ *Μιτσικέλι*, ὁ *Τόμαρος* καὶ τὰ Ἀθαμανικὰ ὄρη. Στὴ Στερεὰ Ἑλλάδα ὁ *Τυμφρηστός*, τὰ *Βαρδούσια*, ἡ *Γκιόνα*, καὶ ὁ *Παργασός*. Στὴν Πελοπόννησον ἡ *Κυλήνη*, ὁ *Χελμός*, τὸ *Παναχαϊκόν*, ὁ *Ἐρύμανθος*, τὸ *Μαίναλο*, ὁ *Ταύγετος* καὶ ὁ *Πάρωννας*. Στὴν Κρήτην ἡ *Ίδη* καὶ τὰ *Λευκὰ* ὄρη.

Πεδιάδες. Μεταξὺ τῶν ὄρεων τῆς πατρίδος μας σχηματίζονται πολὺς μικρὲς πεδιάδες, ἀπὸ τίς ὁποῖες μεγαλύτερες εἶναι οἱ ἑξῆς: Στὴ Θράκην ἡ πεδιάδα τοῦ Ἐβρου, τῆς Κομοτινῆς, καὶ τῆς Ξάνθης.

Ἡ Μονὴ Βατοπεδίου στὸ Ἅγιον Ὄρος.

Στὴ Μακεδονία ἡ πεδιάδα τῆς Καβάλας, Δράμας, Σερρῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Γιαννιτσῶν. Στὴ Θεσσαλία ἡ μεγάλη Θεσσαλικὴ πεδιάδα. Στὴν Ἥπειρο ἡ πεδιάδα τῆς Ἄρτας καὶ τῆς Πρεβέζης. Στὴ Στερεὰ Ἑλλάδα ἡ πεδιάδα τῆς Λαμίας, τῆς Βοιωτίας, τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ἄγρινιου. Στὴν Πελοπόννησο ἡ πεδιάδα τῆς Κορίνθου, τοῦ Ἄργους, τῶν Πατρῶν, τῆς Ἡλείας, τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνίας.

Ἡ **Ποταμοί**. Ἡ ὄροσειρὰ τῆς Πίνδου, ὅπως εἶπαμε, χωρίζει τὴν Ἑλλάδα σὲ Ἀνατολικὴ καὶ σὲ Δυτικὴ. Τὰ νερὰ τῶν ποταμῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος χύνονται στὸ Αἰγαῖο. Τὰ νερὰ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος χύνονται στὸ Ἴόνιο. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς εἶναι ὁ Ἐβρος, ὁ Νέστος, ὁ Στρυμόνας, ὁ Ἀξιός, ὁ Ἀλιάκμονας, ὁ Πηνειός, ὁ Σπερχειός, ὁ Ἀχελῷος, ὁ Ἀραχθός, ὁ Ἀλφειός καὶ ὁ Εὐρώτας.

Ἡ **Λίμνες**. Οἱ μεγαλύτερες λίμνες εἶναι ἡ Κερκίνη, ἡ Βόλβη, τοῦ Λαγκαδᾶ, ἡ Δοϊράνη, ἡ Βεγορίτιδα, ἡ Μικρὴ καὶ ἡ Μεγάλη Πρέσπα, ἡ λίμνη τῆς Καστοριάς, ἡ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων, ἡ Βοιβηίδα, ἡ Τριχωνίδα καὶ ἡ Ὑλίκη.

Ἡ **Ἰαματικές πηγές**. Σὲ πολλὰ μέρη τῆς πατρίδος μας ἀναβλύζουν θερμὲς ἰαματικὲς πηγές. Οἱ πιὸ ὀξυλόγες εἶναι τῆς Αἰδηποῦ, τῶν Καμμένων Βούρλων, τῆς Ὑπάτης, τοῦ Πλατυστόμου, τῆς Νιγρίτας, τοῦ Λαγκαδᾶ, τοῦ Λουτρακίου, τῶν Μεθάνων, τοῦ Καϊάφα, τῆς Ἰκαρίας καὶ ἄλλες.

Τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα

Ἡ πατρίδα μας γενικὰ ἔχει κλίμα εὐκράτο καὶ ὑγιεινὸ. Ὁ οὐρανὸς της εἶναι τὶς περισσότερες ἡμέρες τοῦ ἔτους γαλανὸς καὶ ἡ ἀτμόσφαιρά της καθαρή. Ἐξαιρετικὰ γλυκὺ κλίμα ἔχουν τὰ παράλια καὶ τὰ νησιά. Ἀντιθέτως στὰ μεσόγεια, οἱ χειμῶνες εἶναι περισσότερο ψυχροὶ καὶ τὰ καλοκαίρια δροσερά, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς πεδιάδες ὅπου κάνει ἀρκετὴ ζέστη.

Ἄνεμοι καὶ βροχές. Οἱ ἄνεμοι ποὺ πνέουν συνήθως στὴ χώρα μας εἶναι οἱ βόρειοι ξηροὶ καὶ οἱ ὑγροὶ δυτικοὶ καὶ νοτιοδυτικοί. Τὶς βροχές τὶς προκαλοῦν αὐτοὶ οἱ δυτικοὶ καὶ νοτιοδυτικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὴ Μεσόγειο φορτωμένοι ὕδρατμούς.

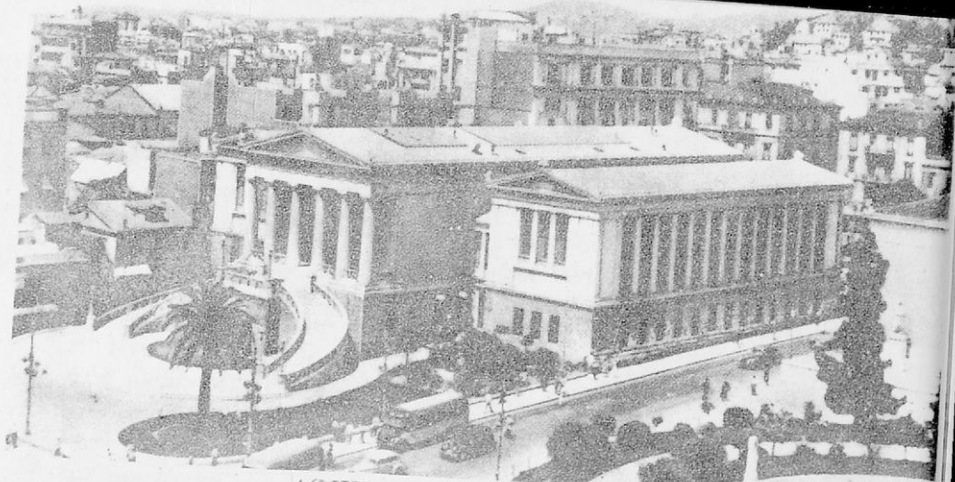
Οἱ περισσότερες βροχές πέφτουν στὴ δυτικὴ Ἑλλάδα, δηλαδή στὴν Ἠπειρο, τὴν κεντρικὴ Μακεδονία, τὴν δυτικὴ Στερεά, τὰ Ἐπτάνησα καὶ τὴν δυτικὴ Πελοπόννησο. Στὰ μέρη αὐτὰ ἡ ὑγρασία εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη. Ἀπεναντίας ἡ ἀνατολικὴ Ἑλλάδα ἔχει βροχές ἀραιότερες καὶ τὸ κλίμα της εἶναι ξηρότερο. Γενικὰ οἱ βροχές πέφτουν κυρίως τὸ φθινόπωρο καὶ τὸν χειμῶνα. Τὴν ἄνοιξι εἶναι ὀλιγώτερες καὶ τὸ καλοκαίρι σπάνιες.

Γεωργικὰ προϊόντα. Τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς χώρας μας εἶναι ὄρεινὸ, γι' αὐτὸ καὶ οἱ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις δὲν εἶναι ἀρκετές. Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ τῆς προϊόντα εἶναι τὰ δημητριακὰ, τὰ καπνὰ, οἱ ἐλιές, τὸ λάδι, οἱ σταφίδες, τὰ κρασιά, τὸ βαμβάκι, τὸ ρύζι, οἱ πατάτες, τὰ λαχανικὰ, τὰ ἔσπεριδοειδῆ καὶ διάφορα ἄλλα.

Τὰ δικά μας δημητριακὰ (1.500.000 τόννοι περίπου) μόλις ἐπάρκοῦν γιὰ τὴν διατροφή τοῦ πληθυσμοῦ. Τὴ μεγαλύτερη ποσότητα σιτηρῶν τὴν παράγει ἡ Θεσσαλία, ὁ σιτοβολῶνας τῆς Ἑλλάδος. Περίσσευμα προϊόντων ἔχομε ἀπὸ τὰ καπνὰ, τὶς ἐλιές, τὸ λάδι καὶ τὶς σταφίδες. Αὐτὰ τὰ ὀνομάζομε χαρακτηριστικῶς *ἐθνικὰ προϊόντα* καὶ τὸ περίσσευμά τους τὸ ἐξάγομε στὸ ἐξωτερικόν.

Κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ἡ κτηνοτροφία μας δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τὰ προϊόντα της, κρέατα, γάλα, τυριά, μαλλιά καὶ αὐγὰ δὲν μᾶς ἐπάρκοῦν καὶ γι' αὐτὸ εἰσάγομε καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Σημαντικὴ ὅμως εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς σηροτροφίας καὶ τῆς μελισσοκομίας.

Δασικὰ προϊόντα. Ἡ πατρίδα μας δὲν ἔχει μεγάλα δάση. Ἡ ἑκτασίς τους εἶναι περίπου 25.000 τετραγ. χιλιόμε. Τὰ προϊόντα ποὺ μᾶς δίδουν εἶναι τὰ καυσόξυλα, τὰ ξυλοκάρβουνα, ἡ ξυλεία, τὸ ρετσίνι, τὸ βελανίδι. Γενικὰ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν μας δὲν γίνεται κατὰ τὸν ἐπιση-

ΑΘΗΝΑΙ: Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη

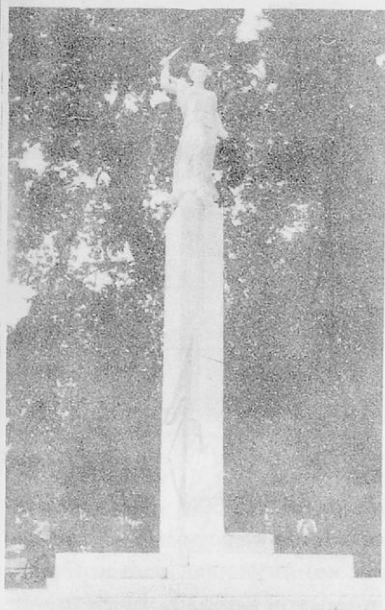
μονικό τρόπο, γι' αὐτὸ καὶ εἰσάγομε μεγάλες ποσότητες ξυλείας καὶ χάρτου ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό.

Ἄλιευτικά προϊόντα καὶ κυνήγια. Οἱ θάλασσες καὶ λίμνες τῆς πατρίδας μας ἔχουν ἀρκετὰ ψάρια, σαρδέλλες, μπαρμπούνια, συναγρίδες, κεφάλους, παλαμίδες, χέλια, χταπόδια, σουπιές καὶ ἄλλα θαλασσινά. Εἶναι ἕνας τεράστιος πλοῦτος, ἀπαραίτητος γιὰ τὴ διατροφή τῶν κατοίκων. Ὅμως ἡ ἀλίεια δὲν γίνεται μὲ σύστημα καὶ δὲν ἀλιεύονται μεγάλες ποσότητες ψαριῶν. Ἀναγκαζόμαστε λοιπὸν νὰ εἰσάγωμε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό παστά ψάρια, βακαλάο, ρέγγες, καθὼς καὶ διάφορα ἄλλα κουσερβοποιημένα ψάρια.

Σημαντικὸ ἀλιευτικὸ προϊόν εἶναι καὶ τὰ σφουγγάρια. Στὴ σπογγαλιεία καταγίνονται οἱ Δωδεκανήσιοι καὶ ἰδίως οἱ Καλύμνιοι.

Ἐπίσης στὰ βουνὰ τῆς χώρας ζοῦν ἀγριόχο.ροι, ζαρκάδια, λαγοί, ἀλεπούδες, κουνάβια καὶ διάφορα πουλιά. Τὸ κυνήγι τους μᾶς δίδει ἐκλεκτὸ κρέας καθὼς καὶ πολύτιμα δέρματα

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἀρκετὰ πλουσία σὲ ὀρυκτά. Ἐξάγει μάρμαρα λευκὰ (Πεντέλη, Πάρος), χρωματιστὰ (Σκύρος, Ταίναρο). Σμύριδα στὴ Νάξο. Λευκόλιθο στὴν Εὐβοία. Λιγνίτη στὸ Ἀλιβέριο καὶ στὴν Πτολεμαίδα. Θειάφι στὴ Θήρα. Ἐπίσης ἐξάγει καὶ μερικὰ μεταλλεύματα, σίδηρο, μόλυβδο, χρῶμιο, μαγγάνιο, βωξίτη, ψευδάργυρο καὶ ἄλλα. Τὰ μεταλλεύματα αὐτὰ τὰ στέλνουν στὸ ἐξωτερικό, ἔτσι ἀκατέργαστα ὅπως βγαίνουν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ ἐργοστάσια νὰ τὰ καθαρίσουν καὶ νὰ τὰ ἐπεξεργασθοῦν.

Ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία. Πολλοὶ ἐπίσης ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ βιομηχανία, στὸ ἐμπόριο, στὶς μεταφορές, στὸ ναυτικό, στὴν ἀλιεία, στὰ ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα, πολλοὶ εἶναι δημόσιοι καὶ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι, ἐπιστήμονες, στρατιωτικοί, καὶ ἄρκετοὶ μεταναστεύουν καὶ ἐργάζονται σὲ ξένες χῶρες.

Βιομηχανία. Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία ἐσημείωσε ἀξιόλογη πρόοδο τὰ τελευταῖα χρόνια. Μικρὰ καὶ μεγάλα ἐργοστάσια ὑπάρχουν σὲ ὅλες τὶς πόλεις τῆς πατρίδος μας, ὑφαντουργεῖα, κλωστήρια, ἀλευρόμυλοι, μακαρονοποιεῖα, ποτοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, καπνεργοστάσια, ἐργοστάσια κονσερβοποιημένων τροφίμων, ἐργοστάσια γυαλικῶν,

ΡΑΜΑ: Ἐπιπέμτων, λιπασμάτων, χρωμάτων, φαρμάκων, χαρτιοῦ, ἐργοστάσια πορσελάνης καὶ πηλίνων σκευῶν, ἐργοστάσια παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ ἄλλα.

Τὰ σημαντικώτερα βιομηχανικὰ κέντρα τῆς χώρας εἶναι ὁ Πειραιᾶς, ἡ Ἀθήνα, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Καστοριά, ὁ Βόλος, ἡ Πάτρα, οἱ Καλάμες, τὸ Ἡράκλειο, ἡ Καβάλα, ἡ Λάρισα κτλ.

Ἐμπόριο. Τὰ διάφορα προϊόντα ποὺ παράγει ἡ χώρα μας, δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν κατοίκων τῆς καὶ πολλὰ εἶδη εἰσάγονται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό. Αὐτὸ εἶναι τὸ εἰσαγωγικὸ ἐμπόριο. Τὰ εἰσαγόμενα εἶδη εἶναι κυρίως μηχανές, πλοῖα, ἀεροπλάνα, ἀτμομηχανές, αὐτοκίνητα, ἐλαστικά, πετρέλαιο, γαιάνθρακες, ζάχαρις, καφές, φάρμακα καὶ χαρτοπολτός.

Τὰ ἐθνικὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα μᾶς περισσεύουν καὶ τὰ ἐξάγομε στὸ ἐξωτερικό εἶναι ὁ καπνός, ἡ σταφίδα, τὰ κρασιά, οἱ ἐλιές, τὰ λάδι, τὰ σταφύλια ἐσπεριδοειδῆ, τὰ σύκα καὶ τὰ διάφορα ἀκατέργαστα μεταλλεύματα. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐξαγωγικὸ μας ἐμπόριο.

Ναυτιλία. Οί Έλληνες, από τούς αρχαιοτάτους χρόνους, ήταν λαός ναυτικός. Η ναυτιλία του Αιγαίου, του Ιονίου και της Ανατολικής Μεσογείου, ήταν πάντοτε σχεδόν στα χέρια τών Ελλήνων. Και σήμερα ή Ελληνική έμπορική ναυτιλία παρουσιάζει ζηλευτή πρόοδο. Τα έλληνικά έμπορικά καράβια αύλακώνουν όλες τις θάλασσες και τούς ώκεανούς της Γης και άποτελοϋν μία από τις μεγαλύτερες πηγές πλούτου της πατρίδος μας.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία της Ελλάδος έκτελείται με όλα τα είδη τών μεταφορικών μέσων. Το σιδηροδρομικό της δίκτυο έχει συνολικό μήκος περίπου 2.800 χιλιόμετρα.

Οί αυτοκινητόδρομοι έχουν συνολικό μήκος 13.500 χιλιόμετρα περίπου και συνδέουν όλες τις μεγάλες πόλεις και τις κωμοπόλεις της πατρίδος μας. Επίσης οί κυριώτερες πόλεις έχουν και συγκοινωνία αεροπορική. Η Αθήνα συνδέεται με την Αλεξανδρούπολη, την Καβάλα, τη Θεσσαλονίκη, τó Αγρίνιο, τά Ιωάννινα, την Κέρκυρα, τó Ηράκλειο, τη Μυτιλήνη, τη Ρόδο. Οί παράλιες πόλεις και τά νησιά συνδέονται άτμοπλοϊκώς. Με τά ξένα κράτη ή Ελλάδα συνδέεται σιδηροδρομικώς, άτμοπλοϊκώς και αεροπορικώς.

Τά ταχυδρομεία, τά τηλέφωνα και ó τηλέγραφος λειτουργοϋν σε όλόκληρη τη χώρα και έξυπηρετοϋν τις ανάγκες τών κατοίκων.

Τουρισμός. Η πατρίδα μας είναι μία από τις ώραιότερες χώρες του κόσμου και ή πιό ενδιαφέρουσα από ιστορικής άπόψεως. Οί άσύγκριτες φυσικές της καλλονές, τά θαυμάσια τοπία της, οί ιστορικοί της τόποι, τά αρχαιολογικά της μνημεία, ó καθαρός ούρανός της, τó λαμπρό της κλίμα και ή φιλοξενία τών κατοίκων της, προκαλοϋν τó ενδιαφέρον και τών Ελλήνων, αλλά και τών ξένων περιηγητών. Χιλιάδες ξένοι έρχονται νά έπισκεφθοϋν και νά θαυμάσουν τά τοπία, τις καλλονές και τά μνημεία της. Δημιουργείται κατ' αυτόν τόν τρόπο κίνησις περιηγητών, μία *τουριστική κίνησις* όπως λέγεται, πού άποτελεί σημαντική πηγή πλούτου για

Αθως: Η Μονή Έσφιγγένου.

δλόκληρη τήν χώρα μας.

Λαός. Ὁ Ἑλληνικός λαός ἀνήκει στήν ἑλληνολατινική φυλή. Οἱ Ἕλληνες κατοικοῦν στή χώρα αὐτή ἀπό 3.500 χρόνια κατὰ συνέχεια. Εἶναι λαός ἐργατικός, ἔξυπνος, φιλοπρόοδος καί ἀγαπᾷ τήν ἐλευθερία.

Ἱστορία. Κανένας ἄλλος λαός ἐπὶ τῆς γῆς δέν ἔχει τόσο μακραίωνη καί τόσο ἔνδοξη ἱστορία. Στὸ διάστημα τῶν 3.500 χρόνων ἀφ' ὅτου ἡ ἑλληνική φυλή ἐγκαταστάθηκε στή χώρα αὐτή, ἔκαμε ἀμετρήτους πολέμους ἐναντίον τῶν ξένων κατακτητῶν, ποὺ ἠθέλησαν νὰ τὴν ὑποδουλώσουν. Ἀγωνίστηκαν οἱ Ἕλληνες καί ἔχυσαν ποταμούς αἱμάτων γιὰ τὴν ἐλευθερία τους καί γιὰ τὴ συνέχεια τῆς ἱστορίας τους. Ἀλλὰ δέν εἶναι μόνον ἀξιοθαύμαστοι οἱ ἡρωικοὶ τους ἀγῶνες. Εἶναι ἐπίσης ἀξιοθαύμαστοι καί οἱ πολιτισμοὶ ποὺ ἀνέπτυξαν, ὁ Μινωικός, ὁ Μυκηναϊκός, ὁ Ἀθηναϊκός, ὁ Ἀλεξανδρινός καί ὁ Βυζαντινός.

Οἱ Ἕλληνες ἐδημιούργησαν αὐτοὺς τοὺς πολιτισμοὺς καί οἱ Ἕλληνες πρῶτοι ἐκαλλιέργησαν τὰ γράμματα, τὴν ἐπιστήμη, τὶς καλὲς τέχνες καί ἔδωσαν τὰ φῶτα τοῦ πνεύματός των στοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Εὐρώπης.

Γλῶσσα. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἕλληνες ὁμιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα, τὴν ἑλληνική. Ἡ σημερινὴ νεοελληνική γλῶσσα εἶναι θυγατέρα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς.

Θρησκεία. Οἱ Ἕλληνες εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καί ἀποτελοῦν τὴν *Ἀυτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος*, ποὺ διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο μὲ πρόεδρό της τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν. Ἀναγνωρίζει ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὡς ἀνώτατο πνευματικὸ της ἀρχηγὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν ἐπίσης καί ἀρκετοὶ Μωαμεθανοὶ (130.000), Χριστιανοὶ *Καθολικοὶ* (40.000), *Διαμαρτυρόμενοι* (10.000) καί *Ἰσραηλίτες* (7.000).

Ἐκπαίδευσις. Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν Ἑλληνοπαίδων διαιρεῖται σὲ τρία στάδια: α) Στὴ στοιχειώδη ἢ *Δημοτικὴ* ἐκπαίδευσις, β) στὴ *Μέση* ἐκπαίδευσις καί γ) στὴν *Ἀνωτάτη* ἐκπαίδευσις.

Ἡ Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις περιλαμβάνει τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα ποὺ ἔχουν ἕξι τάξεις. Ὅλα τὰ ἑλληνόπουλα ἀφοῦ συμπληρώσουν τὸ βον ἔτος τῆς ἡλικίας των φοιτοῦν ὑποχρεωτικὰ στὸ Δημοτικὸ σχολεῖο.

Ἡ Μέση ἐκπαίδευσις περιλαμβάνει τὰ Γυμνάσια, τὰ Λύκεια, τὶς κατώτερες Ἐμπορικὲς σχολές, τὶς Γεωργικὲς σχολές, τὶς Μηχανολογικὲς, τὶς Ναυτικὲς κ.τ.λ. Στὶς σχολές αὐτὲς ἡ φοίτησις δέν εἶναι ὑποχρεωτικὴ.

Ἡ Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις περιλαμβάνει τὰ δύο Πανεπιστήμια, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ Πολυτεχνεῖο, τὴ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, τὴ Σχολὴ τῶν Ἰκάρων, τὴ Σχολὴ Δοκίμων, τὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαι, τὴν Πάντειο Σχολή, τὴν Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ κ.λ.π.

Διοίξεις τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι *Συνταγματικὴ Βασιλεία*. Ἀνώτατος ἀρχηγὸς τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ Βασιλεὺς.

Τὴν νομοθετικὴ ἐξουσία τὴν ἔχει ἡ *Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων*, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς βουλευτὲς, ποὺ ἐκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια.

Ἡ Βουλὴ ψηφίζει τοὺς νόμους τοῦ κράτους καὶ ὀρίζει τὴν *Κυβέρνησι*. Τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, δηλαδὴ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν νόμων, τὴν ἔχει ἡ *Κυβέρνησις*: ὁ Πρωθυπουργὸς μὲ τοὺς ὑπουργοὺς του. Ἡ Κυβέρνησις σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους διοικεῖ τὸ κράτος. Ἐπίσης φροντίζει γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ Βασιλείου μὲ τὰ Δικαστήριά της, τὴν Ἀστυνομία, τὸ Στρατό, τὸ Ναυτικὸ καὶ τὴν Ἀεροπορία.

Διοίξεις. Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις μένουσιν ἐν τῇ Ἀθῆναι, ἐν τῇ πρωτεύουσᾳ τοῦ κράτους. Ἀπὸ τὴν Ἀθῆναι ἡ Κυβέρνησις διοικεῖ μὲ τοὺς ὑπαλλήλους της ὅλην τὴν χώραν.

Γιὰ νὰ διοικεῖται ὁμοῦ καλῶτερα ἡ χώρα, εἶναι χωρισμένη ἐν μικρότερες περιοχάς, ἐν νομοῦς. Ὅλοι οἱ νομοὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι 51. Ἐπὶ κεφαλῆς στὸν κάθε νομὸ εἶναι ὁ νομάρχης ποὺ ἔχει τὴν ἔδραν του ἐν τῇ πρωτεύουσᾳ τοῦ νομοῦ.

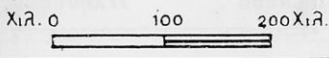
Ὁ κάθε νομάρχης μὲ τοὺς ὑπαλλήλους του διοικεῖ τὸν δικὸν του νομὸν.

Δῆμοι καὶ Κοινότητες. Κάθε πόλις ἢ μεγάλη κωμόπολις, ἀποτελεῖ ἓνα *Δῆμον*. Οἱ κάτοικοι τοῦ κάθε Δήμου ἐκλέγουσιν τὸν δήμαρχόν του καὶ τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον, ποὺ φροντίζουν γιὰ τὰ ζητήματα τῆς πόλεως των, τοὺς δρόμους, τὸ ὕδραγωγεῖον, τὴν καθαριότητα, τὸ φωτισμὸν κ.λ.π.

Ἐπίσης τὸ κάθε χωριὸ ἀποτελεῖ μίαν *Κοινότητα*. Οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητος ἐκλέγουσιν τὸν πρόεδρόν του καὶ τὸ κοινοτικὸν συμβούλιον, ποὺ φροντίζει γιὰ τὰ διάφορα ζητήματα τοῦ χωριοῦ.

ΧΑΡΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ-ΑΛΒΑΝΙΑΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Μεσόγειος Θάλασσα

Οί Νομοί τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Νομός	Πληθυσμός	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός
Στερεά Ἑλλάδα :			
Ἀττικῆς	1.556.000	Ἀθήνα	1.378.000
Βοιωτίας	107.000	Λειβαδεῖα	11.800
Φθιώτιδος	148.000	Λαμία	26.000
Φωκίδος	51.000	Ἄμφισα	5.500
Αἰτωλίας-Ἀκαρνανίας	220.000	Μεσολόγγι	13.700
Εὐρυτανίας	40.000	Καρπενήσι	3.700
Εὐβοίας	164.000	Χαλκίδα	26.000
Πελοπόννησος :			
Κορινθίας	113.000	Κόρινθος	18.000
Ἀργολίδος	85.000	Ναύπλιο	8.400
Ἀρκαδίας	154.000	Τρίπολις	17.600
Ἀχαΐας	229.000	Πάτρα	87.600
Ἠλείας	188.000	Πύργος	20.000
Μεσσηνίας	228.000	Καλάμες	38.000
Λακωνίας	131.000	Σπάρτη	11.000
Θεσσαλία :			
Λαρίσης	208.000	Λάρισα	43.000
Μαγνησίας	154.000	Βόλος	51.000
Τρικκάλων	128.000	Τρίκκαλα	28.000
Καρδίτσης	139.000	Καρδίτσα	18.500
Ἠπειρος :			
Ἰωαννίνων	154.000	Ἰωάννινα	32.300
Θεσπρωτίας	47.000	Ἠγουμένισσα	2.400
Ἄρτης	73.000	Ἄρτα	14.000
Πρεβέζης	57.000	Πρέβεζα	12.000
Μακεδονία :			
Θεσσαλονίκης	460.000	Θεσσαλονίκη	217.000
Χαλκιδικῆς	76.000	Πολύγυρος	4.300
Πιερίας	86.000	Κατερίνη	29.000
Ἡμαθίας	96.000	Βέροια	23.000

Νομός	Πληθυσμός	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός
Κοζάνης	178.000	Κοζάνη	17.600
Καστοριάς	46.000	Καστοριά	10.000
Φλωρίνης	69.000	Φλώρινα	12.000
Πέλλης	117.000	*Έδεσσα	15.000
Κιλκίς	89.000	Κιλκίς	11.000
Σερρών	222.000	Σέρρες	37.000
Καβάλας	136.000	Καβάλα	42.000
Δράμας	120.000	Δράμα	33.000
*Αγίου *Όρους	3.040	Καρυές	400
Θράκη :			
Ξάνθης	90.000	Ξάνθη	27.000
Ροδόπης	106.000	Κομοτινή	32.000
*Έβρου	141.000	*Άλεξανδρούπολις	18.500
*Επτάνησα :			
Κερκύρας	105.000	Κέρκυρα	31.000
Κεφαλληνίας	54.000	*Αργοστόλιο	8.700
Λευκάδος	30.000	Λευκάδα	6.500
Ζακύνθου	38.000	Ζάκυνθος	11.000
Κρήτη :			
Χανίων	126.000	Χανιά	33.700
Ρεθύμνης	72.000	Ρέθυμνο	13.500
*Ηρακλείου	189.000	*Ηράκλειο	55.000
Λασηθίου	74.000	*Άγιος Νικόλαος	3.400
Νησιά του Αιγαίου Πελάγους :			
Λέσβου	155.000	Μυτιλήνη	28.000
Χίου	66.800	Χίος	24.000
Σάμου	60.000	Βαθύ	6.000
Κυκλάδων	125.000	*Ερμούπολις	17.000
Δωδεκάνησα :	121.000	Ρόδος	24.000

Ἄλυστροτες Ἑλληνικές χῶρες.

Στό βασιλείο τῆς Ἑλλάδος δέν περιλαμβάνονται ὅλες οἱ χῶρες πού ἀπό αἰῶνων ἀναγνωρίζονται ὡς ἑλληνικές καί κατοικοῦνται ἀπό Ἑλληνες. Ὑπάρχουν δηλαδή ἀκόμη καί χῶρες ἑλληνικές ἀλύστρωτες. Οἱ ἀλύστρωτες ἑλληνικές χῶρες εἶναι ἡ Βόρειος Ἡπειρος, πού ἐξακολουθεῖ καί μένει ὑπόδουλος στήν Ἀλβανία καί ἡ μεγαλόνησος Κύπρος, πού τήν κρατοῦν οἱ Ἄγγλοι. Ὅμως καί οἱ Βορειοηπειρώτες καί οἱ Κύπριοι δέν ἡσυχάζουν. Ὁ μέγας τους πόθος εἶναι νά ἐνωθοῦν μέ τήν Μητέρα Ἑλλάδα. Ὡστόσο καί ἐμεῖς οἱ ἐλεύθεροι Ἑλληνες δέν ξεχνοῦμε τοὺς ἀλύστρωτους ἀδελφούς μας καί διαρκῶς φροντίζομε, ἀγωνιζόμεσθε καί ἐλπίζομε, ὅτι γρήγορα θά γνωρίσουν καί οἱ ἀδελφοί μας αὐτοὶ τὴν χαρὰ τῆς ἐλευθερίας καί τῆς Ἐνώσεως μέ τήν Μεγάλην Μητέρα.

Οἱ Ἑλληνες τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Ἐάν ρίξομε ἓνα βλέμμα στό γεωγραφικὸ χάρτη τῆς Ἑλλάδος, βλέπομε ὅτι ἡ περισσότερὴ ἔκτασις τῆς εἶναι ὄρεινὴ καί ἀγρον. Γι' αὐτὸ φυσικὰ καί δέν ἔμπορεῖ ἡ χῶρα μας νά διαθρήψῃ ὅλον τὸν πληθυσμὸν. Τὰ προϊόντα τῆς δέν ἔπαρκοῦν. Πολλοὶ λοιπὸν κάτοικοὶ τῆς ἀναγκάζονται νά φεύγουν σὲ ξένες χῶρες, στό ἐξωτερικόν, γιὰ νά ἐργασθοῦν καί νά ζήσουν. Αὐτοὶ οἱ Ἑλληνες, οἱ ὅποιοι ζοῦν καί ἐργάζονται στό ἐξωτερικόν, ἀποτελοῦν τὸν Ἀπόδημο Ἑλληνισμόν, πού ὑπολογίζεται σὲ δύο καί πλέον ἑκατομμύρια ψυχές. Ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀποδήμους αὐτοὺς Ἑλληνες εἶναι ἐγκατεστημένοι μόνιμως στὶς ξένες χῶρες, ἄλλοι ὅμως μένουσιν ἐκεῖ ὡς μετανάστες, γιὰ νά ξαναγυρίσουν μία ἡμέρα πάλι ἐδῶ στήν Ἑλλάδα, στήν πατρίδα τους.

Οἱ σπουδαιότερες ἑλληνικὲς παροικίες τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι στὶς Ἡνωμένους Πολιτεῖες, στὸν Καναδά, στήν Ἀργεντινὴ, στὴ Βραζιλία, στήν Αἴγυπτον, στήν Ἀβησσυνία, στήν Αὐστραλία, στήν Ἀγγλία, στὴ Γαλλία καί στήν Ἰταλία. Οἱ παροικίες τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Αἰγύπτου καί τῆς Αὐστραλίας ἔχουν κοινότητες πού συντηροῦν ναοὺς μέ ὀρθοδόξους ἱερεῖς καί σχολεῖα ἑλληνικά. Ἐπίσης ἐκδίδουσιν καί ἐφημερίδες ἑλληνικές.

Πολλοὶ ἐπίσης Ἑλληνες διαμένουσιν στήν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου εἶναι καί ἡ ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Οἱ Ἑλληνες αὐτοὶ ἐκκλησιάζονται στοὺς ὀρθοδόξους ναοὺς καί συντηροῦν σχολεῖα ὅπως εἶναι ἡ περίφημη Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.

Ἐπίσης ἔχουν κοινοτικά νοσοκομεία καὶ ἐκδίδουν ἑλληνικὲς ἡμερηίδες.

Μερικοὶ ἀπὸ τοῦς Ἑλληνας τοῦ ἔξωτερικοῦ ἀπέκτησαν σημαντικὰ πλοῦτη καὶ ἔκαμαν μεγάλα ἔργα ἐδῶ στὴν πατρίδα. Αὐτοὶ ὠνομάσθησαν ἔθνικοι εὐεργέτες ὅπως παλαιότερα ὁ Γ. Ἀβέρωφ, οἱ ἀδελφοὶ Ζάππα ὁ Ἀνδρ. Συγγρός καὶ ἄλλοι. /

2. Ἡ Ἀλβανία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀλβανία εὐρίσκεται πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ συνορεύει μὲ τὴν Γιουγκοσλαβία, τὴν Ἑλλάδα καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος.

Ἐκτασι καὶ πληθυσμός. Ἡ Ἀλβανία ἔχει ἑκτασι 28.750 τετρ. χιλίωμ. καὶ πληθυσμὸ 1.200.000 κατοίκους. Τὸ νότιο τμῆμα τῆς περιλαμβάνει τὴ Βόρειο Ἡπειρο, πού κατοικεῖται σχεδὸν ἀπὸ ἑλληνικὸ ἀλύτρωτο πληθυσμὸ. Ἡ Ἑλλάδα διεκδικεῖ τὴ Βόρειο Ἡπειρο, γιατί ἦταν ἀνάκαθεν Ἀλληνικὸ τμῆμα καὶ δύο φορές ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς τὴν ἐλευθέρωσε, στὰ 1912 καὶ στὰ 1940. Δυστυχῶς ὅμως οἱ Μεγάλαι Δυνάμεις δὲν ἠθέλησαν νὰ μᾶς τὴν δώσουν. Ἐλπίζομε ὅμως, ὅτι τὸ δίκαιο μία ἡμέρα θὰ ἀναγνωρισθῆ καὶ ἡ Βόρειος Ἡπειρος θὰ ἐνωθῆ μὲ τὴν Μεγάλη Μητέρα.

Πορθμοί. Μεταξὺ τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Ἰταλίας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Ὀτράντο. Στὴν Ἀλβανικὴ παραλία τοῦ πορθμοῦ εὐρίσκεται τὸ νησί Σάσων, τὸ ὁποῖο ἔχει μεγάλη στρατηγικὴ σημασία, γιατί δεσπόζει τῶν στενῶν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Ἐδαφος. Ἡ Ἀλβανία εἶναι σχεδὸν τελείως ὄρεινὴ χώρα. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς εἶναι οἱ Ἀλβανικὲς Ἀλπεις, καὶ τὸ Τομόρ. Μικρὲς κοιλάδες σχηματίζονται ἰδίως πρὸς τὰ παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς, εἶναι ὁ Ἀῶς, ὁ Ἀψος καὶ ὁ Δρῖνος, καὶ λίμνες τῆς ἡ Σκόδρα, ἡ Ἀχρίδα καὶ ἡ Μεγάλη Πρέσπα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀλβανίας εἶναι γλυκὺ στὰ παράλια. Στὰ μέσογεια εἶναι ἡπειρωτικὸ, ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸ τὸ καλοκαίρι. Στὴ χώρα πέφτουν ἀφθονες βροχὲς καὶ χιόνια. Στὶς ὑψηλότερες κορυφὰς τῶν ὀρέων τῆς διατηροῦνται τὰ χιόνια καὶ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα. Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι ὄρεινὴ, τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι τὰ κτηνοτροφικὰ. Καλλιεργοῦνται ὅμως στὶς κοιλάδες τῆς τὰ σιτηρὰ, τὸ καλαμπόκι, ὁ καπνὸς καὶ τὰ ὀπωρικὰ. Ὁ ὀρυκτὸς τῆς πλοῦτος εἶναι ἀνεκμετάλλευτος. Ἔχει ἰδίως κοιτάσματα πετρελαίου καὶ χρωμίου.

Βιομηχανία - εμπόριο. Η 'Αλβανία είναι χώρα πτωχή και δεν έχει αξιόλογη βιομηχανία. 'Επίσης και τὸ εμπόριό της είναι ἀσήμαντο. 'Εξάγει ὀλίγα κτηνοτροφικά προϊόντα και εισάγει φάρμακα, μηχανές, καφέ, ζάχαρι, ρύζι κλπ.

Συγκοινωνία. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ ἀραιὸ δίκτυο αὐτοκινητοδρόμων. Τὰ παράλια συγκοινωνοῦν ἀτμοπλοικῶς. Τὰ κυριώτερα λιμάνια τῆς 'Αλβανίας εἶναι ἡ *Αῦλώνα* και τὸ *Δυρράχιο*.

Θρησκεία - γλῶσσα. Οἱ 'Αλβανοὶ εἶναι Μωαμεθανοί. Ὑπάρχουν ὅμως και ἀρκετοὶ Χριστιανοί, Ὁρθόδοξοι και Καθολικοί. Γλῶσσα ὁμιλοῦν τὴν 'Αλβανική.

Ἱστορία. Οἱ 'Αλβανοὶ κατάγονται ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο λαὸ τῶν *Ἰλλυριῶν*. Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους ἡ 'Αλβανία ὑποτάχθηκε στοὺς Ρωμαίους. Ἀργότερα ἔγινε ἐπαρχία τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ὅταν οἱ Τούρκοι τὸ 1440 μ.Χ. ἐπεχείρησαν νὰ τὴν καταλάβουν, τοὺς ἀπέκρουσε ὁ ἐθνικὸς ἥρωας τῶν 'Αλβανῶν, ὁ Γεώργ. Σκενδέρμπεης. Ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Σκενδέρμπεη, οἱ Τούρκοι τὴν κατέλαβαν και τὴν ἐκράτησαν ὑποδουλωμένη ἕως τὰ 1912. Τότε τὰ Σερβικὰ και τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα τὴν ἐλευθέρωσαν.

Τὸ 1928 ἔγινε ἡ 'Αλβανία ἀνεξάρτητο βασίλειο, ἀλλὰ τὸ 1939 τὸ κατέλαβαν οἱ Ἴταλοι. Στὰ 1940 ἔγινε ὁ Ἑλληνοϊταλικὸς πόλεμος και τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐλευθέρωσαν δευτέρα φορά τὴ *Βόρειο Ἡπειρο* γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα. Τέλος, μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον, ἡ 'Αλβανία ἔγινε ἀνεξάρτητη κομμουνιστικὴ δημοκρατία.

Γενικὰ οἱ 'Αλβανοὶ εἶναι λαὸς καθυστερημένος, λιτοδίαιτος και πολεμικός.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὰ *Τύρανα*, (65.000 κ.), ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ *Σκούταρι* (30.000 κ.) τὸ *Ἐλβασάν*, τὸ *Βεράτι*, τὸ *Δυρράχιο*, ἡ *Αῦλώνα*, τὸ *Αργυροκάστρο*, ἡ *Κορυτσά* (32.000 κ.), ἡ *Πομερτή*, τὸ *Πόγραδετς* και τὸ *Τεπελένι*, ἡ πατρίδα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

3. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία.

Θέσις και ὄρια. Τὸ κράτος τῆς Τουρκίας περιλαμβάνει ὀλόκληρη τὴ Μικρὰ Ἀσία και ἓνα τμήμα τῆς Θράκης. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Θράκη ἀνήκει στὴν ἠπειρο τῆς Εὐρώπης, γι' αὐτὸ τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ τουρκικοῦ κράτους λέγεται Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἢ Ἀνατολικὴ Θράκη. Ἡ Εὐρωπαϊ-

Άποψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὴν Ἁγία Σοφία.

κῆ Τουρκία συνορεύει μετὴ Βουλγαρία, τὴν Ἑλλάδα καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο, τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἔχει ἔκτασι 23.485 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸ 1.626.000 κατοίκους.

Θάλασσαι καὶ νησιά. Ἐχει τὸν Εὐξείνιο Πόντο, τὴν Προποντίδα, ἢ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος. Στὴν Προποντίδα ἔχει ἀρκετὰ μικρὰ νησιά ἀπὸ τὰ ὁποῖα μεγαλύτερα εἶναι ἡ *Προκόννησος*, ἡ *Χάλκη* καὶ ἡ *Πρώτη*. Στὸ Αἰγαῖο ἔχει τὴν *Ἰμβρο* καὶ τὴν *Τένεδο*.

Χερσόνησοι. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἔχει μία, τὴ χερσόνησο τῆς *Καλλιπόλεως*, ποὺ καταλήγει στὸ ἱστορικὸ ἀκρωτήριο τῆς *Ἑλλης*.

Πορθμοί. Μεταξὺ τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας σχηματίζονται δύο σημαντικοὶ πορθμοί, ὁ *Βόσπορος* καὶ ὁ *Ἑλλήσποντος*.

Ἔδαφος. Ἡ περισσότερὴ ἔκτασις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι πεδινὴ καὶ εὐφορωτάτη. Ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς χώρας, εἶναι ὁ *Ἐβρος* μετὰ παραπόταμο τὸν *Ἑορῖνη*.

Κλίμα καὶ προϊόντα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι ὑγρὸ

καί αρκετά ψυχρό τόν χειμῶνα. Πρὸς τὰ παράλια ὁμως τῆς Προποντίδας καί τοῦ Αἰγαίου εἶναι μέτριο καί τὸ καλοκαίρι αρκετὰ εὐχάριστο.

Ἡ χώρα εἶναι πολὺ εὐφορη. Παράγει δημητριακὰ ἄφθονα, καπνὰ, σουσάμι, κρασιά, ὄπωρικά, κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά προϊόντα καί κουκούλια. Ἐπίσης ἄφθονα εἶναι καί τὰ προϊόντα τῆς ἀλιείας.

Βιομηχανία καί ἐμπόριο. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀσχολοῦνται κυρίως στή γεωργία. Ἡ βιομηχανία τῆς δὲν εἶναι σημαντική. Τὰ κυριώτερα βιομηχανικά τῆς ἐργοστάσια εὐρίσκονται στήν Κωνσταντινούπολι. Ἡ χώρα ἐξάγει δημητριακὰ, κουκούλια, σουσάμι, καπνὰ, κτηνοτροφικά καί πτηνοτροφικά προϊόντα.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία περνάει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ποὺ ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολι μὲ τὴν Εὐρώπη καί τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίσης ἔχει ἡ χώρα λεωφορειακὴ συγκοινωνία καί οἱ παράλιες πόλεις τῆς συγκοινωνοῦν ἀτμοπλοϊκῶς.

Θρησκεία - γλῶσσα. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι Τούρκοι Μωσαμεθανοί. Γλῶσσα ὁμιλοῦν τὴν Τουρκικὴν.

Ἱστορία. Ἡ Θράκη εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ ἀρχαίου ἥρωα καί μουσικοῦ Ὀρφέα. Στὰ παράλια τῆς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληες εἶχαν ἰδρύσει πολλές ἀποικίες. Μία ἀπὸ αὐτὲς ἦταν καί τὸ Βυζάντιο, ἀποικία τῶν Μεγαρέων. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἔγινε τμῆμα τοῦ Μακεδονικοῦ Βασιλείου. Ἐπειτα τὴν κατέκτησαν οἱ Ρωμαῖοι καί ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου ἔγινε ἡ κεντρικώτερη ἐπαρχία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία εἶχε πρωτεύουσα τὴν Κωνσταντινούπολι. Τέλος, τὸ 1453 ποὺ κυριεύθηκε ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὑποτάχθηκε καί ἡ Θράκη. Στὰ 1920, μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο παραχωρήθηκε ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη στήν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δυστυχῶς, ἔπειτα ἀπὸ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν τὸ 1922, ὑποχρεωθήκαμε νὰ τὴν παραδώσωμε πάλι στοὺς Τούρκους. Καί τότε ὅλοι οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς ἦλθαν ὡς πρόσφυγες στήν Μητέρα Ἑλλάδα, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ μένουσιν στήν Κωνσταντινούπολι.

Πόλεις. Ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, τὸ ἀρχαῖο Βυζάντιο (1.000.000 κ.). Ἡ Κωνσταντινούπολις ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, κτισμένη ἐπάνω σὲ ἐπτὰ λόφους, γι' αὐτὸ λέγεται καί *ἐπτάλοφον*. Ὄταν τὴν κατέλαβαν οἱ Τούρκοι, τὴν ἔκαμαν πρωτεύουσα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἀπὸ τὸ 1453 ἕως τὸ 1922. Ἀπὸ τὸ 1922 ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας ἡ

Άγκυρα. Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι μία ἀπὸ τὶς ὠραιότερες πόλεις τοῦ κόσμου. Ἔχει θαυμάσιες τοποθεσίες, πλῆθος βυζαντινὰ μνημεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ σπουδαιότερο εἶναι ὁ περίφημος ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας. Στὴν Κωνσταντινούπολι ἔχει τὴν ἔδρα τοῦ Ὁικουμενικοῦ Πατριάρχου τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπίσης διαμένουν ἐκεῖ καὶ πολλοὶ Ἕλληνες.

Ἄλλες σημαντικὲς πόλεις εἶναι ἡ *Ραιδεστός*, ἡ *Καλλιπόλις*, ἡ *Ἀδριανούπολις* (50.000 κ.) καὶ οἱ *Σαράντα Ἐκκλησίαι*.

4. Ἡ Γιουγκοσλαβία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι τὸ βορειοδυτικώτερο κράτος τῆς Βαλκανικῆς. Συνορεύει μὲ τὴν Ἀλβανία, τὴν Ἑλλάδα, τὴ Βουλγαρία, τὴ Ρουμανία, τὴν Οὐγγαρία, τὴν Αὐστρία, τὴν Ἰταλία, καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τῆς Βαλκανικῆς, μὲ ἔκτασι 256.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 16.300.000 κατοίκους.

Παράλια. Οἱ ἀκτὲς τῆς πρὸς τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος εἶναι ἀπτόμετες καὶ σχηματίζουν πολλοὺς γραφικοὺς κολπίσκους. Στὸ βορειότερο σημεῖο εὐρίσκεται ἡ χερσόνησος τῆς *Ἰστρίας* καὶ νοτιώτερα κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τῆς ὑπάρχουν πολυάριθμα μικρὰ νησιά.

Ἔδαφος. Ἡ περισσότερη ἔκτασις τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἡ νοτιοδυτικὴ, εἶναι ὄρεινῆ. Κυρία ὄροσειρὰ ἔχει τὶς *Διναρικές Ἀλπεις*, μὲ ὑψηλότερες κορυφὰς τὸν *Σκάρδο* καὶ νοτιώτερα τὸν *Βόρα*. Τὸ βορειοανατολικὸ τμήμα τῆς χώρας ἀποτελεῖ μία ἐκτεταμένη πεδιάδα.

Ποταμοί. Ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας περνάει ὁ μεγάλος ποταμὸς Δούναβις, ὁ ὁποῖος μὲ τοὺς τρεῖς παραποτάμους του, τὸν *Δραῦο*,

Τοπία Γιουγκοσλαβίας.

τόν Σαῖο καί τόν Μοράβα, συγκεντρώνει ὅλα τὰ νερά τοῦ Β.Δ. τμήματος τῆς χώρας. Ἄλλοι ποταμοί τῆς εἶναι ὁ Ἄξιός καί ὁ Δρῖνος.

Λίμνες. Κυριώτερες εἶναι ἡ Σκόδρα, ἡ Ἀχρίδα, ἡ Πρόσπα καί ἡ Δοϊράνη.

Κλίμα καί προϊόντα. Ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει κλίμα ἡπειρωτικό, ψυχρό τὸ χειμῶνα καί θερμὸ τὸ καλοκαίρι. Στὰ δυτικά παράλια τὸ κλίμα εἶναι πολὺ γλυκύτερο. Γενικῶς στὴ χώρα πέφτουν βροχῆς ἄφθονες. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι ἄρκετὰ εὐφορη. Ὡς κυριώτερα προϊόντα τῆς ἔχει τὰ δημητριακὰ, τῖς πατάτες, τὸν καπνὸ, τὰ ὄσπρια, τὰ δαμάσκηνα, τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, τὰ πτηνοτροφικὰ καί τὰ δασικὰ. Ὁ ὄρυκτός τῆς πλοῦτος περιλαμβάνει οἰδηρο, χρῶμιο, χαλκὸ, βωξίτη καί γαϊάνθρακες.

Βιομηχανία καί ἐμπόριο. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι κυρίως γεωργικὴ χώρα. Ἡ βιομηχανία τῆς δὲν εἶναι σημαντικὴ. Ἔχει κυρίως ἐργοστάσια ξυλείας καί χρησιμοποιεῖ τῖς ὕδατοπτώσεις γιὰ τὴν παραγωγή ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Τὸ ἐμπόριό τῆς εἶναι ἄρκετὰ ἀνεπτυγμένο. Ἐξάγει ξυλεία, κρέατα, τυριά, μαλλιά, δέρματα, χοιρινὰ, αὐγά, φασόλια, δημητριακὰ καί ἀκατέργαστα μεταλλεύματα.

Ζάγκρεμπ

Εἰσάγει μηχανές, πετρέλαιο, ἐλαστικά, φάρμακα, ὑφάσματα, ζάχαρι καί διάφορα ἄλλα εἶδη.

Συγκοινωνία. Ἡ χώρα ἔχει ἄρκετὰ πυκνὸ δίκτυο συγκοινωνίας σιδηροδρομικὸ καί αὐτοκινητοδρόμων. Οἱ βόρειες ἐπαρχίες τῆς ἐξυπηρετοῦνται καί μὲ τὰ ποταμόπλοια, γιὰτὶ ὁ Δούναβις καί οἱ παραπόταμοί του εἶναι πλωτοί. Στὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος ἔχει τὰ λιμάνια Ριζέκα (Φιοῦμε), Ζάρα, Σπλίτ. Ἐπίσης οἱ κυριώτερες πόλεις τῆς ἔχουν καί ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Θρησκεία-γλῶσσα. Οἱ μισοὶ Γιουγκοσλάβοι, κυρίως οἱ νότιοι, εἶναι ὀρθόδοξοι. Οἱ βόρειοι εἶναι καθολικοί. Ὑπάρχουν ὅμως καί λίγοι μωσαμεθανοί. Κύρια γλῶσσα εἶναι ἡ σερβικὴ. Ὁμιλοῦνται ὅμως καί ἡ κροατικὴ, ἡ σλοβενικὴ καί ἡ σερβομακεδονικὴ.

Βουλγαρία : Συλλογή ρόδων.

διάδα, η οποία φθάνει έως τα παράλια του Εύξεινου Πόντου.

Ποταμοί. Τα βόρεια σύνορα της Βουλγαρίας τα κλείνει ο ποταμός Δούναβις από τα στενά που ονομάζονται «Σιδηρές Πύλες», έως την έπαρξια Δοβρουτσά. Ο Δούναβις πηγάζει από την Κεντρική Ευρώπη, είναι πλωτός και αποτελεί τη μεγάλη συγκοινωνιακή αρτηρία όλων των παραδουναβείων χωρών. Άλλους ποταμούς έχει η Βουλγαρία τον Έβρο, τον Νέστο και τον Στρυμόνα, που χύνονται στο Αιγαίο πέλαγος.

Κλίμα. Το βόρειο και δυτικό τμήμα της χώρας έχει κλίμα ήπειρωτικό με βροχές άφθονες. Στο ανατολικό τμήμα το κλίμα είναι γλυκύτερο.

Προϊόντα. Η Βουλγαρία είναι χώρα γεωργική, γιατί έχει αρκετές πεδινές εκτάσεις εύφοράτατες. Τα κυριώτερα προϊόντα της είναι τα δημητριακά, τα καπνά, το βαμπάκι, το σουσάμι, η ζάχαρη, τα κουκούλια, τα κρασιά και στην πεδιάδα της Ρωμυλίας παράγει το πασίγνωστο ροδέλαιο, από την καλλιέργεια των ρόδων. Άνεπτυγμένη επίσης είναι η

κτηνοτροφία της και ή πτηνοτροφία. Τὰ σημαντικώτερα όρυκτά της είναι ό μόλυβδος και οί γαιάνθρακες.

Βιομηχανία και έμπόριο. Ή χώρα δέν έχει άξιόλογη βιομηχανία. Τό σπουδαιότερο βιομηχανικό της προϊόν είναι τό ροδέλαιο. Ή Βουλγαρία έξάγει καπνά, δημητριακά, κουκούλια, ροδέλαιο, κτηνοτροφικά προϊόντα και πουλερικά. Εισάγει νήματα, ύφασματα, μέταλλα, μηχανήματα, πετρέλαιο, φάρμακα και διάφορα άλλα είδη.

Συγκοινωνία. Τό σιδηροδρομικό της δίκτυο είναι αρκετά πυκνό και συνδέεται με όλα τα γειτονικά κράτη. Έχει επίσης δίκτυο αυτοκινητοδρόμων και συγκοινωνία με ποταμόπλοια. Τά κυριώτερα λιμάνια της στόν Εύξεινο Πόντο είναι ό *Πύργος*, ή *Άγκιάλος*, ή *Μεσημβρία* και ή *Βάρνα*. Οί μεγάλες της πόλεις συνδέονται και άεροπορικώς.

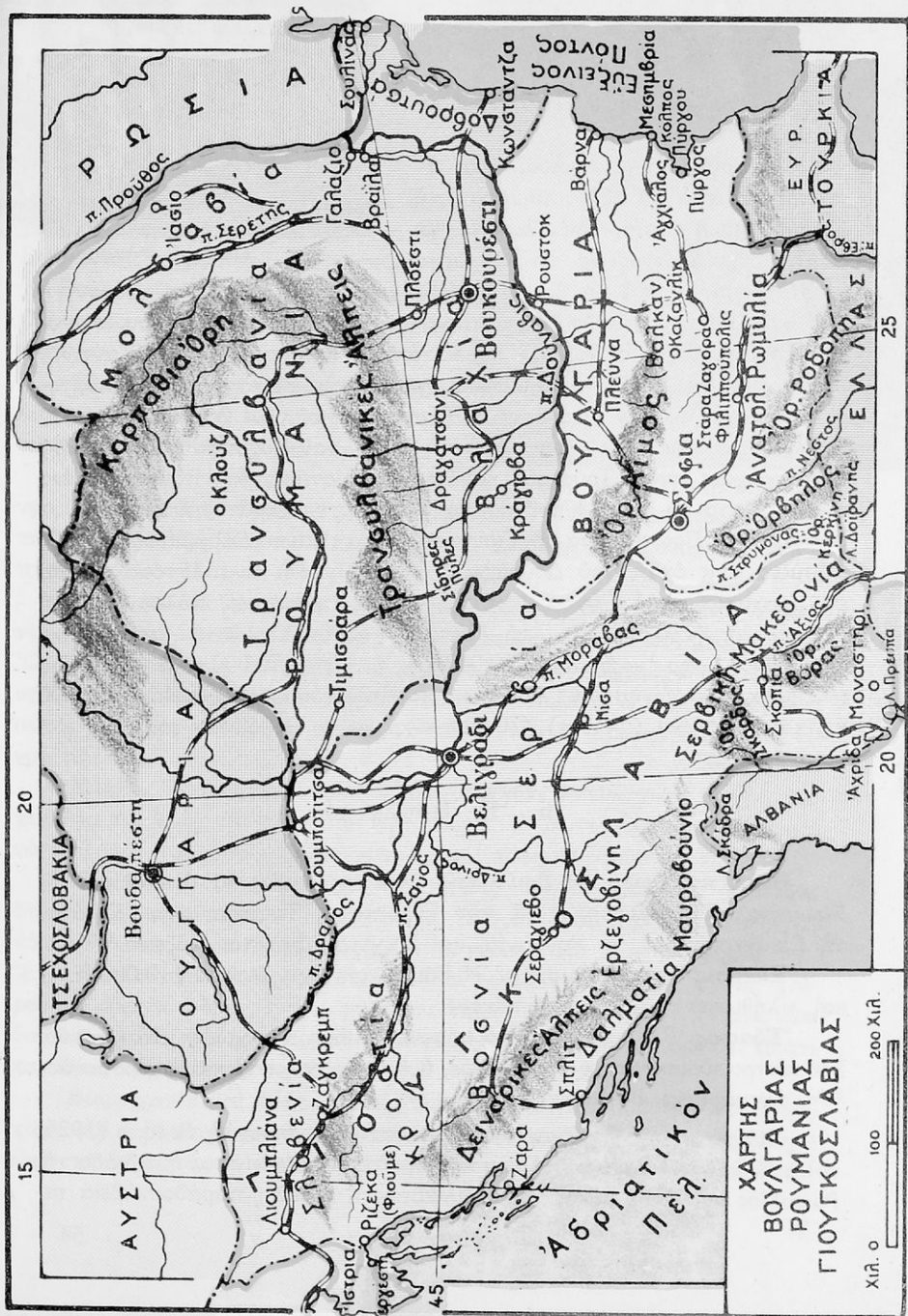
Θρησκεία-γλώσσα. Οί Βούλγαροι είναι χριστιανοί όρθόδοξοι. Γλώσσα όμιλούν τή βουλγαρική.

Πολίτευμα. Δημοκρατία κομμουνιστική.

Ίστορία. Οί Βούλγαροι ήταν βάρβαρος λαός τής Άσίας και έγκατεστάθηκαν στην περιοχή του Αΐμου κατά τόν 7ον μ.Χ. αΐωνα, όπου ίδρυσαν ανεξάρτητο Βουλγαρικό κράτος. Έπεδίωκαν νά κυριεύσουν όλες τις βαλκανικές χώρες και έκαμαν πολλούς πολέμους έναντίον τής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ώσπου τέλος τούς κατενίκησε ό Βασίλειος Β΄ ό Βουλγαροκτόνος.

Όταν οί Τουρκοί ύπέταξαν τό Βυζαντινό κράτος (1453), ύποτάχθηκαν και οί Βούλγαροι και έμειναν ύποδουλωμένοι έως τό έτος 1878. Τότε έγινε ή Βουλγαρία μικρή ανεξάρτητη ήγεμονία. Στα 1885 κατέλαβε τήν Άνατολική Ρωμυλία και στα 1912 έπήρε ένα τμήμα τής Μακεδονίας και ένα τμήμα τής Θράκης. Οί Βούλγαροι ήταν πάντοτε έχθροί του Έλληνισμού και διαρκώς επιδιώκουν νά μās άποσπάσουν τις βόρειες έπαρχίες, προπαντός τή Θεσσαλονίκη και τήν Καβάλα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής Βουλγαρίας είναι ή *Σόφια* (453.000 κ.) Άπό εκεί περνάει ή σιδηροδρομική γραμμή Εύρώπης-Κωνσταντινουπόλεως. Άλλες πόλεις είναι ή *Πλεύνα* (39.000 κ.), τό *Ρουσόκ* (53.000 κ.), ή *Βάρνα* (78.000 κ.), ό *Πύργος* (43.000 κ.), ή *Στάρα Ζαγορά* (37.000 κ.), ή *Φιλιπούπολις* (125.000 κ.) και τό *Καζανλίκ* (34.000 κ.), κέντρο παραγωγής ροδελαίου. Στη Βάρνα, στόν Πύργο, στη Φιλιπούπολι και σε όλη τήν Άνατολική Ρωμυλία κατοικούσαν άλλοτε πολλοί Έλληνες, οί όποιοί έξεδιώχθησαν από τούς Βουλγάρους και κατέφυγαν στην Ελλάδα.

ΧΑΡΤΗΣ
 ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ
 ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ
 ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ

Χιλ. 0 100 200 Χιλ.

Πολίτευμα. Δημοκρατία κομμουνιστική.

Ίστορία. Ἡ Γιουγκοσλαβία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἐξῆς τμήματα: τὴ Σερβία, τὴν Κροατία, τὴν Σλοβενία, τὴ Βοσνία, τὴν Ἑρζεγοβίνη, τὴ Δαλματία, τὸ Μαυροβούνιο καὶ τὴ Σερβικὴ Μακεδονία. Στους ἀρχαίους χρόνους ἡ Νοτιοσλαβία ἦταν τμῆμα τοῦ κράτους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀργότερα τὴν ὑπέταξαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ κατόπιν ἔγινε ἐπαρχία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας οἱ Σέρβοι ἔκαναν δικό τους ἀνεξάρτητο κράτος, μὲ βασιλεῖα τους τὸν Στέφανο Δουσάν. Τέλος, μετὰ ἀπὸ τὴ μάχη τοῦ Κοσσυφοπεδίου (1389) ὑποτάχθηκαν στοὺς Τούρκους καὶ ἔμειναν ὑποτελεῖς ἕως τὸν περασμένο αἰῶνα. Κατὰ τὸ ἔτος 1878 ἔγινε πάλι ἀνεξάρτητο κράτος ἡ Σερβία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι τὸ Βελιγράδι (390.000) κτισμένο στὴς ὄχθεις τοῦ Δουνάβειος. Τὸ Βελιγράδι εἶναι ἱστορικὸ γιατί ἐκεῖ ἔθανατώθηκε ὁ Ῥήγας Φεραῖος. Ἄλλες σημαντικὲς πόλεις εἶναι ἡ Σουμποτίκα (110.000 κ.), τὸ Ζάγκρεμπ (290.000 κ.), ἡ Λιομπλιάννα (120.000 κ.), τὸ Σεράγιεβο (120.000 κ.), ἡ Νίσα (50.000 κ.), τὰ Σκόπια (90.000 κ.), τὸ Μοναστήρι (25.000 κ.), τὸ Σπλιτ (50.000 κ.), ἡ Ζάρα (15.000 κ.) καὶ ἡ Ριζέκα (Φιοῦμε) (70.000 κ.).

Τοπικαὶ ἐνδυμασίαι

5. Ἡ Βουλγαρία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Βουλγαρία ἐκτείνεται πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς Γιουγκοσλαβίας. Συνορεύει μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, τὴν Ἑλλάδα, τὴ Γιουγκοσλαβία, τὴ Ρουμανία, καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Βουλγαρία ἔχει ἔκταση 110.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸ 7.200.000 κατοίκους.

Ἔδαφος. Τὸ δυτικὸ καὶ τὸ κεντρικὸ τμῆμα τῆς χώρας εἶναι ὄρεινὸ. Στὸ κέντρο εὐρίσκεται τὸ ὄρος Αἶμος ἢ Βαλκάν, γι' αὐτὸ καὶ ἡ χερσόνησος ἄλλη ὠνομάσθηκε Βαλκανικὴ.

Στὰ νότια τῆς Βουλγαρίας εὐρίσκεται ὁ ὄρος Ὁρβηλος, ἡ Ροδόπη (1925) καὶ ἡ Κερκίνη. Μεταξὺ τοῦ Αἶμου καὶ τῆς Ροδόπης ἐκτείνεται ἡ πεδιάδα τῆς Ρωμυλίας καὶ κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβειος ἡ μεγάλη παραδουνάβεια πε-

6. Ἡ Ρουμανία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ρουμανία εἶναι τὸ βορειοανατολικώτερο κράτος τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Συνορεύει μὲ τὴ Βουλγαρία, τὴ Γιουγκοσλαβία, τὴν Οὐγγαρία, τὴ Ρωσία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Ρουμανία ἔχει ἔκτασι 237.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 16.000.000 κατοίκους.

Ἔδαφος. Ἡ περισσότερη ἔκτασις τῆς χώρας εἶναι πεδινή. Στὸ κέντρο ἔχει τὸν ὄρεινὸ ὄγκο τῶν *Τρανσυλβανικῶν Ἀλπεων* καὶ πρὸς βορρᾶν τὴν ὄροσειρὰ τῶν *Καρπαθίων*. Σημαντικὲς ἔκτασις τῆς Ρουμανίας καλύπτονται ἀπὸ δάση.

Ποταμοί. Ὁ μοναδικὸς ποταμὸς ποὺ διαρρέει τὴ χώρα εἶναι ὁ *Δούναβις* μὲ τοὺς παραποτάμους τοῦ *Προῦθο*, *Σερέτη* καὶ ἄλλους μικροτέρους. Ὁ Δούναβις εἶναι ὁ δεῦτερος στὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης καὶ χύνεται στὸν Εὐξείνιο Πόντο σχηματίζοντας ἔκτεταμένο *δέλτα*. Ὁ μεγάλος αὐτὸς ποταμὸς καθὼς καὶ οἱ παραπόταμοί του σὲ ἀρκετὴ ἀπόστασι εἶναι πλωτοί.

Κλίμα. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα μὲ κλίμα ἠπειρωτικὸ, ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι στὰ πεδινά. Γλυκύτερο κάπως εἶναι πρὸς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Βροχὲς πέφτουν ἄφθονες.

Προϊόντα. Ἡ χώρα ἔχει ἔκτεταμένες καὶ εὐφορώτατες πεδιάδες, ὅπου καλλιεργοῦνται τὰ δημητριακά, τὰ ὄσπρια, τὰ ζαχαρότευτλα, τὰ καπνὰ, οἱ δαμασκηγιές. Πόλὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία τῆς. Ἔχει ἀπέραντα λειβάδια, ὅπου βόσκουν χιλιάδες πρόβατα, βόδια, χοῖροι καὶ ἄλογα. Ἄλλες πηγὲς πλούτου τῆς Ρουμανίας εἶναι ἡ ξυλεία τῶν δασῶν τῆς καὶ τὰ ὄρυκτά τῆς, ὁ λιγνίτης, ὁ σίδηρος, τὸ ὄρυκτὸ ἀλάτι καὶ ἰδίως οἱ πλούσιες πετρελαιοπηγὲς τῆς στὸ Πλοέστι.

Βιομηχανία καὶ ἐμπόριο. Ἡ Ρουμανία εἶναι περισσότερο γεωργικὴ χώρα καὶ ἡ βιομηχανία τῆς δὲν ἔχει σημειώσῃ μεγάλη πρόοδο. Ἀξίολογα εἶναι τὰ ἐργοστάσιά τῆς ποὺ ἐπεξεργάζονται τὰ ζαχαρότευτλα καὶ πα-

ρασκευάζουν τή ζάχαρι, τὰ ἐργοστάσια τῆς ξυλείας καί τὰ διυλιστήρια τοῦ πετρελαίου. Ἀπό τὰ προϊόντα τῆς ἐξάγει πετρέλαιο, λιγνίτη, δημητριακά, ξυλεία καί κτηνοτροφικά προϊόντα. Ἀπό τὸ ἐξωτερικὸ εἰσάγει ὑφάσματα, μηχανήματα, ἐλαστικά, αὐτοκίνητα, ἀποικιακά, φάρμακα καί διάφορα ἄλλα εἶδη.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο τῆς χώρας εἶναι ἀρκετὰ πυκνὸ καθὼς καί τὸ δίκτυο τῶν αὐτοκινητοδρόμων τῆς. Ἡ συγκοινωνία ἐπίσης ἐξυπηρετεῖται καί μὲ τὰ ποταμόπλοια. Στὸν Εὐξείνιο Πόντο σημαντικώτατα λιμάνια τῆς Ρουμανίας εἶναι ἡ *Κωσταντζα* καί ὁ *Σουλινας*. Τέλος, οἱ μεγαλύτερες πόλεις τῆς χώρας συνδέονται καί μὲ γραμμὲς ἀεροπορικές.

Θρησκεία - γλῶσσα. Οἱ Ρουμάνοι εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι. Ὑπάρχουν ὅμως καί μερικοὶ καθολικοί. Γλῶσσα ὁμιλοῦν τὴ ρουμανικὴ.

Πολίτευμα. Δημοκρατία κομμουνιστικὴ.

Ἱστορία. Ἡ Ρουμανία εἶναι ἡ χώρα τῶν ἀρχαίων Δακῶν. Στὴ Δακία ἐγκατέστησαν οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες ἀποίκους Ρωμαίους, γι' αὐτὸ ἡ γλῶσσα ἡ Ρουμανικὴ εἶναι θυγατέρα τῆς ἀρχαίας λατινικῆς. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Ρουμανία ἀποτελοῦσε δύο ἡγεμονίες, τὴ Μολδαβία καί τὴ Βλαχία, οἱ ὁποῖες ἦσαν ὑποτελεῖς στοὺς Τούρκους. Στὶς ἡγεμονίες αὐτὲς οἱ Τούρκοι διώριζαν Ἕλληνες Φαναριῶτες ἡγεμόνες. Ἐκεῖ τότε εἶχαν ἐγκατασταθῆ πάρα πολλοὶ Ἕλληνες ἀποικοί. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπλούτισαν καί ὅταν ἐπέστρεψαν στὴν Ἑλλάδα ἔκαναν σημαντικὰ κοινωφελῆ ἔργα, γι' αὐτὸ καί ὠνομάσθησαν ἐθνικοὶ εὐεργέτες. Ἀπὸ τὴ Μολδαβία ἀρχισε καί ὁ Ἄλεξ. Ὑψηλάντης τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι, ὅταν ἐπέρασε τὸν Προῦθο καί ἔφθασε στὸ Ἰάσιο, ὅπου ὕψωσε τὴ σημαία καί ἐκήρυξε τὴν ἐναρξί τοῦ μεγάλου Ἀγῶνα. Ἡ Ρουμανία ἐγινε ἀνεξάρτητο κράτος τὸ ἔτος 1877 καί ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα τμήματα, τὴ Μολδαβία, τὴ Βλαχία, τὴ Δοβρουτσά καί τὴν Τρανσυλβανία. Προπολεμικῶς πολλοὶ ἦσαν οἱ Ἕλληνες ποὺ εὕρισκονταν ἐγκατεστημένοι στὴ Ρουμανία. Δυστυχῶς ὅμως ἀπὸ τὸ 1947 ἡ χώρα ἐγινε κομμουνιστικὴ, γι' αὐτὸ καί πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς μας ἐγκατέλειψαν τὶς περιουσίες τους καί κατέφυγαν ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ὡς πρόσφυγες.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας εἶναι τὸ *Βουκουρέστι* (1.000.000 κ.). Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ ἱστορικὸ *Ἰάσιο* (95.000) κτισμένο στὶς ὄχθες τοῦ Προῦθου ποταμοῦ, τὸ *Γαλάζιο* (80.000 κ.), ἡ *Βράιλα* (95.000 κ.), τὸ *Πλοέστι* (95.000 κ.), μὲ πλούσιες πηγὲς πετρελαίου, ἡ *Κωσταντζα* (78.000 κ.)

το μεγαλύτερο λιμάνι τής Ρουμανίας, τὸ *Κλούζ* (118.000 κ.) ἢ *Τιμισοάρα* (112.000 κ.) καὶ ἡ *Κράγιοβα* (85.000 κ.). Πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Κράγιοβας εὐρίσκεται τὸ ἱστορικὸ χωριὸν *Δραγατσάνι*, ὅπου ἐπολέμησε ὁ Ἄλξ. Ὑψηλάντης καὶ ἔπεσε ὁ Ἱερὸς Λόχος (1821).

7. Ἡ Ἰταλία.

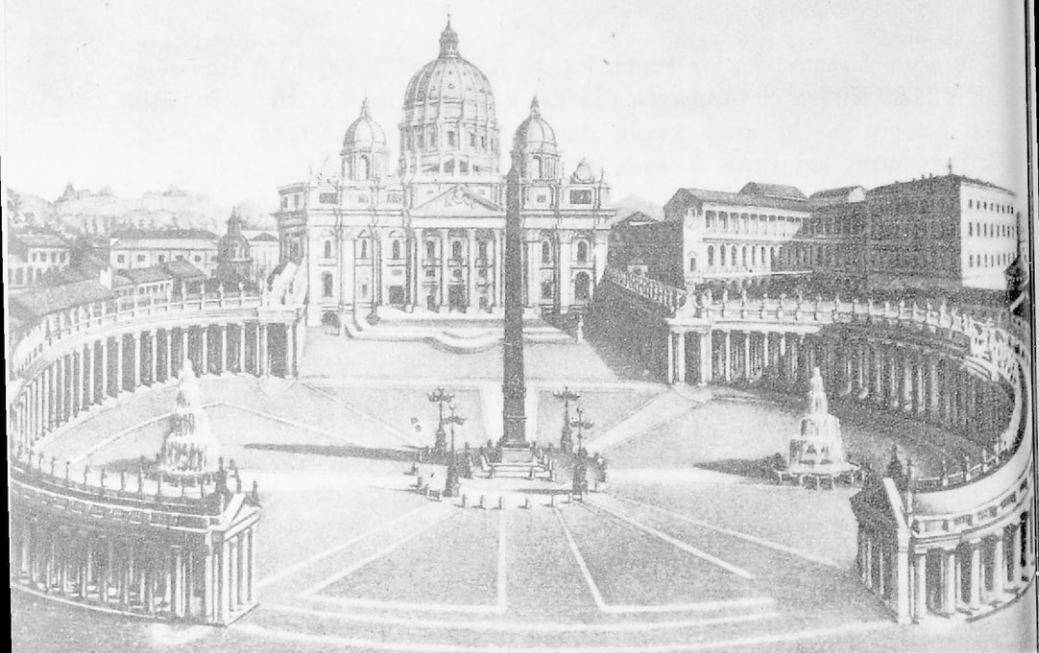
Θέσις καὶ ὄρια. Πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου εὐρίσκεται ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος, ποὺ ἀποτελεῖ ἓνα κράτος, τὴν Ἰταλία καὶ συνορεύει μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία, τὴν Αὐστρία, τὴν Ἑλβετία, καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Τυρρηρικὸ πέλαγος, τὴ Μεσόγειο θάλασσα, τὸ Ἴόνιο καὶ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ἡ Ἰταλία ἔχει ἔκτασι 301.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 47.000.000 κατοίκους.

Θάλασσες καὶ νησιά. Ἔχει τὸ *Τυρρηρικὸ* πέλαγος, τὴ *Μεσόγειο* θάλασσα, τὸ Ἴόνιο καὶ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος. Στὴν Ἰταλία ἀνήκουν τὰ ἑξῆς νησιά: ἡ *Σικελία*, ἡ *Σαρδηνία* καὶ ἡ ἱστορικὴ *Ἐλβα*, ὅπου εἶχε ἐξορισθῆ γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Μέγας Ναπολέων.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Ἔχει τὸν κόλπον τῆς *Γένοvas*, τοῦ *Τάραντα* καὶ τὸν κόλπον τῆς *Βενετίας*. Ἀπὸ τὰ ἀκρωτήρια τῆς Ἰταλίας σπουδαιό-
Αἴμνη στη Β. Ἰταλία.

BATIKANO : 'Ο "Άγιος Πέτρος.

τερα είναι τὸ ἄκρωτήριο *Λεύκα*, τὸ *Σπαρτιβέντο* καὶ τὸ *Πασσέρο* στὴ Σικελία.

Χερσόνησοι. Ἡ Ἰταλία καταλήγει σὲ δύο μικρότερες χερσονήσους, τὴν *Ἀπουλία* ἀνατολικά καὶ τὴν *Καλαβρία* δυτικά.

Πορθμοί. Μεταξὺ τῆς Ἀπουλίας καὶ τῆς Ἀλβανίας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ *Ότράντο*. Μεταξὺ Καλαβρίας καὶ Σικελίας ὁ πορθμὸς τῆς *Μεσσήνης* καὶ μεταξὺ Σαρδηνίας καὶ Κορσικῆς ὁ πορθμὸς τοῦ *Βονιφατίου*.

Ἔδαφος. Ἡ περισσότερη ἔκτασι τῆς χώρας εἶναι ὄρεινη. Πρὸς βορρᾶν κλείεται ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰ τῶν Ἀλπεων καὶ κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου ἐκτείνεται ἡ ὄροσειρὰ τῶν Ἀπεννίνων ὁρέων μὲ ὑψηλότερη κορυφὴ τὸ *Γκράν-Σάσσο* (2914 μ.). Στὴ Σικελία εὐρίσκεται τὸ ὄρος *Αἴτνα* (3274 μ.) μὲ ἠφαιστείο ἐνεργό. Ἄλλα ἠφαιστεία ἐνεργὰ τῆς Ἰταλίας εἶναι ὁ *Βεζούβιος* πλησίον στὴ Νεάπολι καὶ τὸ *Στρόμπολι* σὲ ἓνα νησάκι στὰ βόρεια τῆς Σικελίας. Οἱ μεγαλύτερες πεδιάδες τῆς χώρας εἶναι οἱ ἑξῆς: ἡ πε-

διάδα του Πάδου, ή πεδιάδα της Ρώμης, της Καμπανίας και της 'Απουλίας.

Ποταμοί. Κυριώτερος είναι ο *Πάδος* και μικρότεροι ο *Αδής* και ο *Τίβερης*.

Κλίμα. Η βόρεια 'Ιταλία έχει κλίμα ήπειρωτικό με άφθονες βροχές. Τα παράλια προς το Τυρρηνικό πέλαγος, ή Κάτω 'Ιταλία, ή Σαρδηνία και ή Σικελία έχουν κλίμα θαλάσσιο, ξηρό και ευχάριστο.

Προϊόντα. Τα κυριώτερα προϊόντα της χώρας είναι τα δημητριακά, το λάδι, ο καπνός, οι πατάτες, τα κουκούλια, το βαμπάκι, τα κρασιά, τα έσπεριδοειδή και διάφορα άλλα όπωρικά. Πολύ ανεπτυγμένη είναι ή κτηνοτροφία, ιδίως στην "Ανω 'Ιταλία." Έχει επίσης ή χώρα και σημαντικό όρυκτο πλούτο, θειάφι, σίδηρο, γαιάνθρακες, ψευδάργυρο, όρυκτο άλατι, και μάρμαρα πολύχρωμα.

Μεγάλη πηγή πλούτου της 'Ιταλίας είναι και ο τουρισμός. Έκτός από τις φυσικές καλλονές (Βεζούβιος, Αίτνα, Στρόμπολι, Βενετία, Νεάπολι, Κάπρι) έχει και αρχαιότητες όλων των εποχών στη Σικελία, στην Κάτω 'Ιταλία (Μεγάλη Έλλάδα), στη Ρώμη, στο Βατικανό, στην Πομπηία, στη Φλώρεντία, στην Πίζα, στο Μιλάνο. Χιλιάδες περιηγητές από όλα τα μέρη του κόσμου επισκέπτονται την 'Ιταλία κάθε χρόνο και θαυμάζουν τα τοπία και τις αρχαιότητες.

Βιομηχανία-έμπόριο-συγκοινωνία. Η 'Ιταλία είναι αρκετά προωδευμένη χώρα. Έχει εργοστάσια αυτοκινήτων, ύφασμάτων, μηχανών, ναυπηγεία, εργοστάσια αεροπλάνων, μακαρονοποιεία, μεταξουργεία και άλλα. Για την κίνηση των εργοστασίων χρησιμοποιούν κυρίως τις ύδατοπτώσεις (λευκός άνθραξ), από τις όποιες παράγεται άφθονο και φθηνό ήλεκτρικό ρεύμα. Τα περισσότερα εργοστάσιά της εύρισκονται στη Βόρειο 'Ιταλία.

Η χώρα έχει πυκνότατο δίκτυο σιδηροδρόμων καθώς και αυτοκινητοδρόμων. Επίσης και ή αεροπορική συγκοινωνία της είναι ανεπτυγμένη. Οι παράλιες πόλεις της και τα νησιά έχουν συγκοινωνία άτμοπλοϊκή. Ο έμπορικός στόλος της 'Ιταλίας είναι σημαντικός και τα μεγάλα πλοία της έκτελούν διεθνή δρομολόγια. Σημαντικώτερα λιμάνια της χώρας είναι ή *Βενετία*, το *Παλέρμο*, ή *Νεάπολις*, το *Λιβόρνο* και ή *Γένοβα*.

Θρησκεία. Οι 'Ιταλοί είναι χριστιανοί καθολικοί. Όμιλούν την ιταλική γλώσσα, ή όποία είναι θυγατέρα της αρχαίας λατινικής.

Πολίτευμα. Δημοκρατία.

Ίστορία. Η 'Ιταλία έχει αρχαιότητα ιστορία. Οι πρώτοι κάτοικοι

της, οί Λατίνοι, έκτισαν τή Ρώμη τὸ 754 π.Χ. καί σιγά σιγά κατέκτησαν ὅλη τὴ χερσόνησο. Ἀπὸ τὴν πρωτεύου-
σά της ὠνομάσθησαν Ρωμαῖοι.

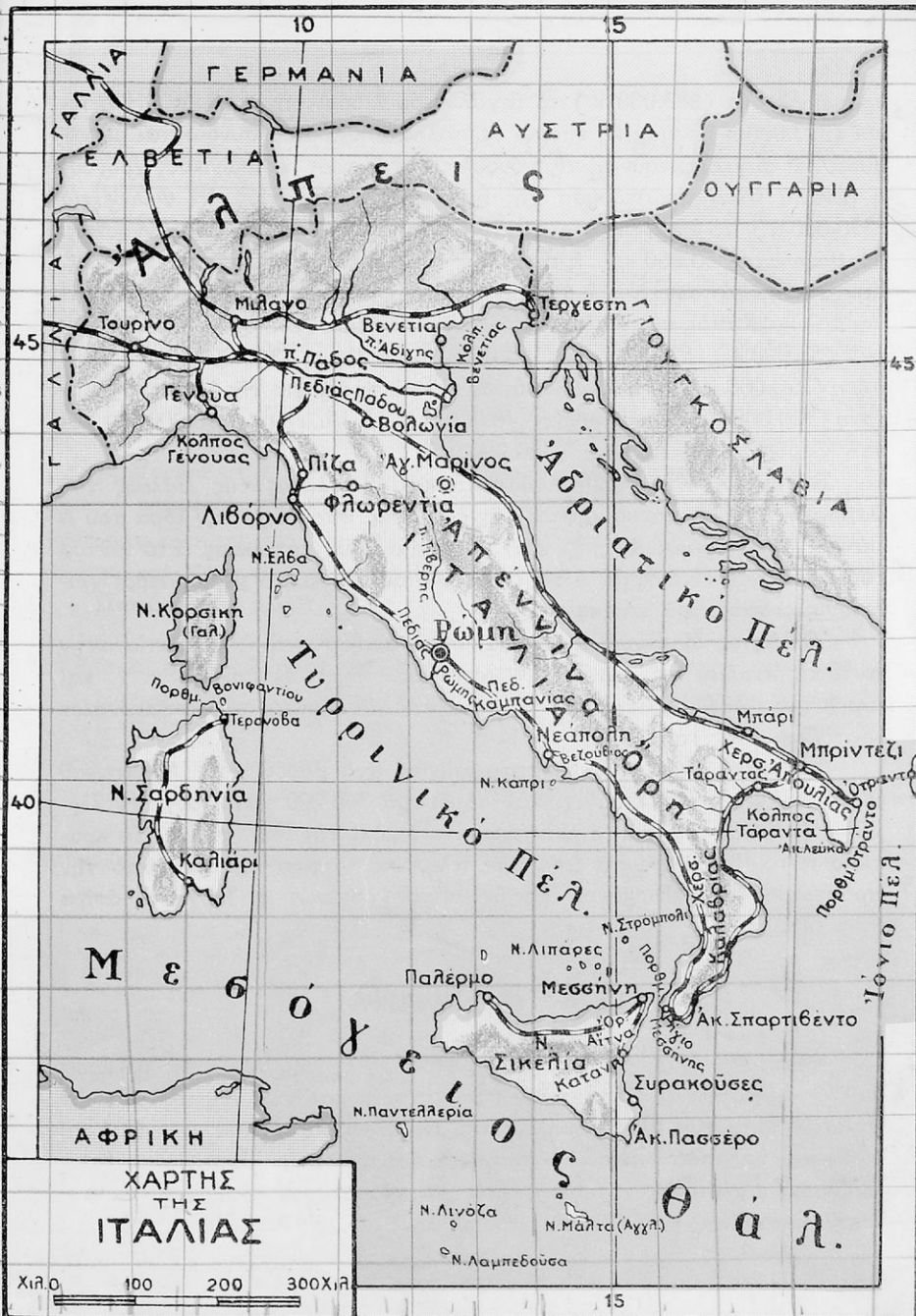
Στὴν Κάτω Ἰταλία καὶ στὴ Σι-
κελία κατὰ τὸ 600 π.Χ. εἶχαν ἰδρυθῆ
πολλὲς ἑλληνικὲς ἀποικίαι καὶ τὰ μέρη
ἐκεῖνα ὠνομάσθησαν Μεγάλῃ Ἑλλάδα.
Ἀργότερα τὴ Μεγάλῃ Ἑλλάδα τὴν
κατέκτησαν οἱ Ρωμαῖοι. Τὸ Ρωμαϊκὸ
κράτος διητηρήθη ἕως τὸ 476 μ.Χ.

Οἱ Ρωμαῖοι προώδευσαν στὰ γράμ-
ματα, στὴν ἐπιστήμη, στὴν τέχνη καὶ
ἐδημιούργησαν τὸν Ρωμαϊκὸ πολιτισμὸ.
Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἡ
Ἰταλία ἦταν χωρισμένη σὲ μικρὰ κρα-
τίδια. Σπουδαιότερα ἦταν ἡ Βενετία,
ἡ Φλωρεντία καὶ ἡ Γένουα. Τέλος,
κατὰ τὸ ἔτος 1850 ἐνώθησαν ὅλα τὰ μι-
κρὰ αὐτὰ κρατίδια καὶ ἀπετέλεσαν
ἓνα μεγάλο κράτος.

Πρὸ τοῦ πολέμου ἡ Ἰταλία ἦ-
ταν μία ἀπὸ τὶς Μεγάλαις Δυνάμεις
τοῦ κόσμου καὶ εἶχε ἐκτεταμένες ἀ-
ποικίαι στὴν Ἀφρική. Τώρα ἔχει μόνο
τὴν Ἰταλικὴ Σομαλία.

Οἱ Ἰταλοὶ εἶναι ἐργατικοί, φι-
λοπρόοδοι καὶ ἰδιαίτερος ἔχουν κλίσι
στὴ μουσικὴ καὶ στὶς καλὲς τέχνες.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἰτα-
λίας εἶναι ἡ Ρώμη (1.700.000 κ.), ὡραία
πόλις κτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ Τίβερη
ποταμοῦ, μὲ πλῆθος νέα κτίρια καὶ
πολλὲς ἀρχαιότητες. Ἄλλαι πόλεις εἶ-
ναι τὸ Μιλᾶνο (1.273.000 κ.), γνωστὸ
γιὰ τὴν περιφημὴ του ὄπερα. Τὸ Του-
ρῖνο (720.000 κ.), βιομηχανικὸ κέν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τρο, ή Γένοβα (683.000 κ.) τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς Ἰταλίας. Ἡ Βενετία (323.000 κ.), κτισμένη ἐπάνω σὲ πολλὰ νησιά ποῦ συνδέονται μὲ γέφυρες καὶ συγκοινωνοῦν μὲ τὶς γόνδολες. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἡ Βενετία ἦταν πρωτεύουσα τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας. Ἡ Φλωρεντία (390.000 κ.), τὸ σπουδαιότερο κέντρο τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἡ Βολωνία (350.000 κ.), ἡ Νεάπολις (1.025.000 κ.), ὠραιότατη πόλις. Κοντὰ στὴ Νεάπολι εἶναι ἡ ἀρχαία Πομπηία καὶ ὁ Βεζούβιος καὶ ἀπέναντί της τὸ νησί Κάπρι, κέντρο παραθερισμοῦ. Τὸ Μπάρι (273.000 κ.), τὸ Μπρίντζι (58.000 κ.), ὁ Τάραντας (115.000 κ.), τὸ Ρήγιο (140.000 κ.), ἡ Μεσσήνη (220.000 κ.), στὴ Σικελία, ὅπου καὶ τὸ ἠφαίστειο τῆς Αἴτνας. Ἡ Κατάνη (300.000), οἱ Συρακοῦσες (70.000 κ.), τὸ Παλέρμο (500.000 κ.) καὶ στὴ Σαρδηνία τὸ Καλιάρι (140.000 κ.).

Βατικανό. Στὴ Ρώμη εὐρίσκεται καὶ τὸ Κράτος τῆς Πόλεως τοῦ Βατικανοῦ, τὸ μικρότερο κράτος τῆς Εὐρώπης, ὅπου ἔχει τὴν ἔδρα του ὁ Πάπας. Ἔχει ἔκτασι 44 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 1000 κατοίκους. Στὸ κέντρο τοῦ Βατικανοῦ εὐρίσκεται ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ὁ μεγαλύτερος χριστιανικὸς ναὸς τοῦ κόσμου.

Ὁ Ἅγιος Μαρίνος. Εἶναι μίᾳ μικρῆ ἀνεξάρτητη Δημοκρατία στὴν κεντρικὴ Ἰταλία, πρὸς Α. τῆς Φλωρεντίας. Ἔχει ἔκτασι 61 τ. χ. καὶ πληθυσμὸ 13.000 κατ. Εἶναι τὸ τελευταῖο ὑπόλοιπο τῶν μεσαιωνικῶν κρατιδίων τῆς Ἰταλίας.

Τεργέστη. Μικρὸ ἀνεξάρτητο κράτος στὸ βόθος τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους μὲ ἔκτασι 738 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 360.000 κατοίκους. Ἡ Τεργέστη (270.000 κ.) εἶναι σημαντικώτατο λιμάνι τῆς Ἀδριατικῆς. Τὸ κρατίδιο αὐτὸ ἱδρύθηκε μετὰ ἀπὸ τὸν τελευταῖο πόλεμο καὶ εἶναι ὑπὸ τὴν προστασία τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Προηγουμένως ἡ Τεργέστη ἀνήκε στὴν Ἰταλία.

8. Ἡ Ἰσπανία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ δυτικώτερη χερσόνησος τῆς Εὐρώπης, ἡ Πυρηναικὴ, περιλαμβάνει δύο κράτη, τὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Πορτογαλία. Ἡ Ἰσπανία συνορεύει μὲ τὴ Γαλλία, τὴν Πορτογαλία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Στὴν Ἰσπανία ἀνήκουν τὰ νησιά Βαlearίδες τῆς Μεσογείου καὶ οἱ Κανάριοι νῆσοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Ἰσπανία ἔχει ἕκτασι 505.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 28.000.000 κατοίκους.

Κόλποι. Σημαντικώτεροι εἶναι ὁ κόλπος τῆς *Βαλεντίας*, ὁ κόλπος τοῦ *Κάντιξ* καὶ ὁ *Βισκαϊκός*.

Ἀκρωτήρια. Ἐχει τὸ *Φινίστερο*, ὅπου ὁ Ἄγγλος ναύαρχος Νέλσον ἐνίκησε τὸ στόλον τοῦ Ναπολέοντα, καὶ τὸ ἀκρωτήριο *Ντὲ Γκάτα*.

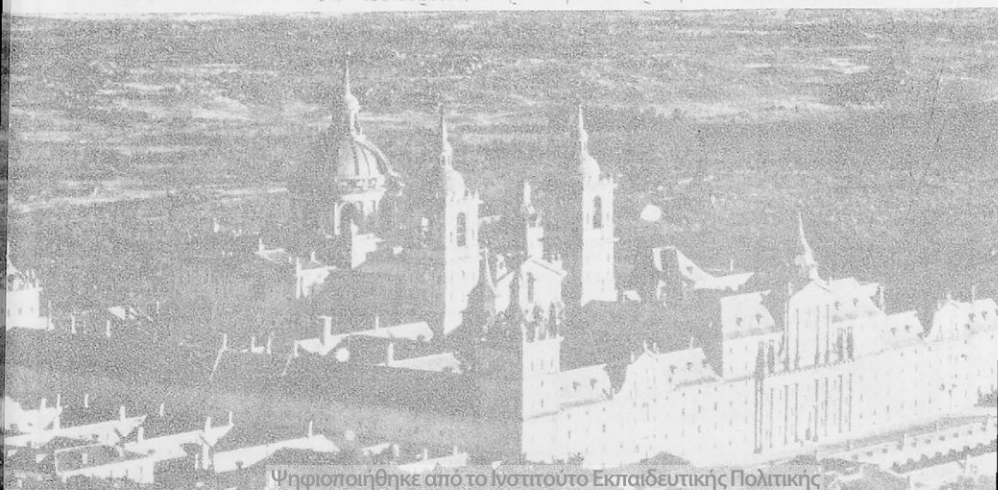
Πορθμοί. Μεταξὺ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ. Οἱ Ἀρχαῖοι τὸν ὠνόμαζαν Ἡράκλειες στῆλις. Τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ τὸν κατέχουν, οἱ Ἄγγλοι καὶ τὸν ἔχουν ὠχυρωμένο.

Ἔδαφος. Ἡ Ἰσπανία εἶναι κυρίως ὄρεινὴ χώρα. Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς εἶναι τὰ *Πυρηναία*, τὰ *Κανταβρυκὰ*, τὰ *Ἰβηρικὰ*, ἡ *Σιέρα Γκουανταράμα*, ἡ *Σιέρα Μορένα* καὶ ἡ *Σιέρα Νεβάδα*. Τὸ κέντρο τῆς χώρας ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὄροπέδιο, ποῦ καταλαμβάνει τὸ μισὸ ἀπὸ ὅλη τὴν ἕκτασι τῆς Ἰσπανίας. Ἐπίσης μεταξὺ τῶν ὄρων τῆς σχηματίζονται ἀρκετὰ ἐκτεταμέναι καὶ εὐφορώταται κοιλάδες.

Ποταμοί. Οἱ μεγαλύτεροι εἶναι ὁ *Γκουανταλκιβίθ*, ὁ *Γκουαντιάνα*, ὁ *Τάγος* καὶ ὁ *Ντουέρος*, ποῦ χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ καὶ ὁ *Ἐβρος*, ποῦ χύνεται στὴ Μεσόγειο.

Κλίμα. Τὰ βορειοδυτικὰ παράλια ἔχουν κλίμα ὠκεάνειο μὲ πολλὰ βροχές. Τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει κλίμα ἠπειρωτικὸ καὶ ξηρὸ. Στὰ μεσογειακὰ παράλια εἶναι τὸ κλίμα ἐξαιρετικὰ γλυκὺ καὶ εὐχάριστο.

Προϊόντα. Τὸ σημαντικώτερον προϊόν τῆς χώρας εἶναι τὸ λάδι καὶ οἱ ἐλιές. Παράγει ὅμως καὶ δημητριακὰ, ρύζι, σταφύλια, κρασιά, ἀμύγδαλα, ἔσπεριδοειδῆ καὶ διάφορα ὀπωρικὰ. Ἐχει ἐπίσης μεγάλα δάση μὲ φελλοφόρες *Τὸ Ἐσκοριάλ. παρὰ τὴν Μαδρίτην.*

βελανιδιές, από τις οποίες βγάζουν σημαντικές ποσότητες φελλού. Άλλες πηγές πλούτου της χώρας είναι ή κτηνοτροφία, ή άλιεία και τὰ όρυκτά, ό σίδηρος, ό χαλκός, οί γαιάνθρακες, ό ύδράργυρος, ό κασίτερος, ό μόλυβδος.

Βιομηχανία-έμπόριο-συγκοινωνία. Η βιομηχανία της Ίσπανίας είναι άρκετά άνεπτυγμένη, ιδίως ή ύφαντουργία και ή συσκευασία τών άλιπάστων. Τά προϊόντα που έξάγει στο έξωτερικό είναι τó λάδι, οί έλιές, τὰ έσπεριδοειδή, ό φελλός και τὰ άκατέργαστα μεταλλεύματα. Άπό τó έξωτερικό εισάγει κυρίως μηχανές, πετρέλαιο, έλαστικό και φάρμακα.

Τó σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας δέν είναι πυκνό. Έχει όμως άρκετους άυτοκινητοδρόμους, που συνδέουν όλες τις μεγάλες και τις μικρότερες πόλεις της· επίσης έχει και άεροπορική συγκοινωνία. Οί παράλιες πόλεις συνδέονται άτμοπλοϊκώς. Τά κυριώτερα λιμάνια της είναι ή *Βαρκελώνη*, ή *Βαλέντσια*, ή *Καρθαγένη*, ή *Μαλάγα* και τó *Κάντιξ*.

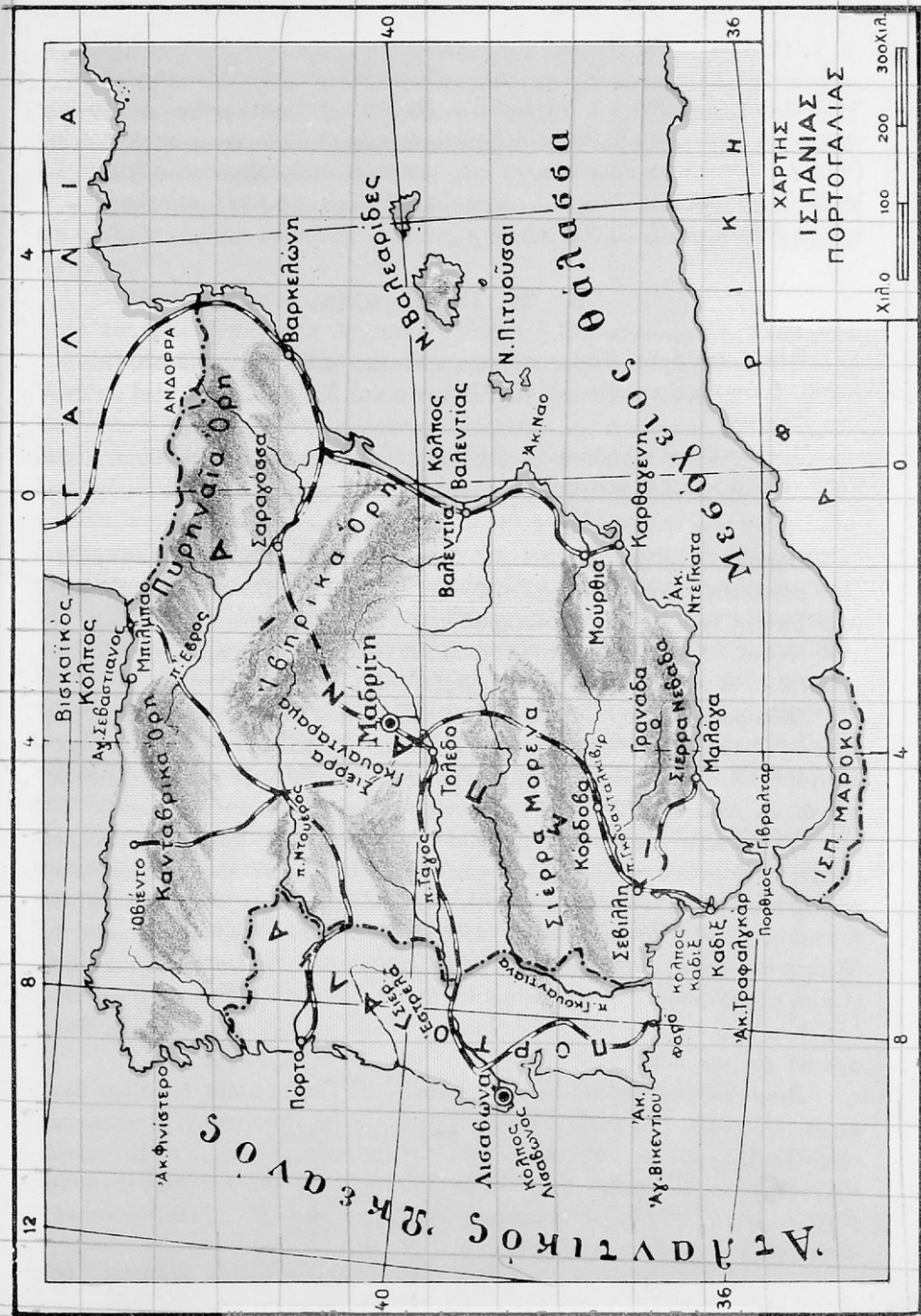
Θρησκεία — γλώσσα. Οί Ίσπανοί είναι χριστιανοί καθολικοί. Γλώσσα τους είναι ή ισπανική, θυγατέρα της άρχαίας λατινικής.

Πολίτευμα. Δικτατορία.

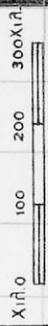
Ίστορία. Κατά τους άρχαίους χρόνους ή Ίσπανία ήταν έπαρχία του Ρωμαϊκού κράτους. Άργότερα, κατά τó 711 μ.Χ., τήν κατέλαβαν οί Άραβες, που τήν έκράτησαν έως τó 1492 μ.Χ. Κατά τήν περίοδο της άραβικής κατακτίσεως ήκμασε στήν Ίσπανία ό άραβικός πολιτισμός, του όποιου σώζονται άκόμη πολλά μνημεία και άνάκτορα. Κατά τήν έποχή τών άνακαλύψεων οί Ίσπανοί κατέκτησαν τó μεγαλύτερο τμήμα της Άμερικής και τότε ή Ίσπανία έγινε ή ισχυρότερη δύναμις του κόσμου. Άπό τó έτος όμως 1588 μ.Χ. άρχισε νά χάνη τήν δύναμή της και τις κτήσεις της. Σήμερα διατηρεί άκόμη τó Ίσπανικό *Μαρόκο*, τήν Ίσπανική *Σαχάρα* και τήν Ίσπανική *Γουϊνέα* και μερικές άλλες μικρότερες, με συνολική έκταση 345.000 τ.χ. και πληθυσμό 1.587.000 κατοίκους.

Οί Ίσπανοί είναι λαός έργατικός, φιλοπρόοδος, φιλειρηνικός και τους άρέσουν οί διασκεδάσεις, τὰ θεάματα και ιδιαιτέρως οί ταυρομαχίες.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της Ίσπανίας είναι ή *Μαδρίτη* (1.618.000 κ.) στο κέντρο της χώρας, με ώραία οίκοδομήματα, πλατείες και κήπους. Άλλες πόλεις είναι ή *Σαραγόσσα* (260.000 κ.), ή *Βαρκελώνη* (1.280.000 κ.), τó σημαντικώτερο έμπορικό λιμάνι της Ίσπανίας, ή *Βαλέντσια* (110.000 κ.), βιομηχανική πόλις, ή *Μούρθια* (220.000 κ.), ή *Καρθαγένη* (110.000 κ.), ή *Γρανάδα* (150.000 κ.) με τó ώραϊότατο άραβικό άνάκτορο «Άλάμπρα».

ΧΑΡΤΗΣ
ΙΣΠΑΝΙΑΣ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ

Ἡ *Μαλάγα* (270.000 κ.), τὸ *Κάντιξ* (80.000 κ.), λιμάνι στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, ἡ *Σεβίλλη* (370.000 κ.) μὲ περίφημα ἀραβικὰ ἀνάκτορα, τὸ *Τολέδο* (40.000 κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας ὅπου ἐξῆσε ὁ μεγάλος Ἕλληνας ζωγράφος Δομένικος Θεοτοκόπουλος ἢ Γκρέκο, ἡ *Κόρδοβα* (160.000κ.) καὶ τὸ *Μπιλμπάο* (230.000 κ.)

9. Ἡ Πορτογαλία.

Θέσις καὶ ὄρια. Τὸ δυτικώτερο κράτος τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Πορτογαλία, ἡ ὁποία συνορεύει μὲ τὴν Ἰσπανία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Πορτογαλία ἔχει ἔκτασι 91.700 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 8.500.000 κατοίκους.

Παράλια. Οἱ ἀκτῆς τῆς πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ δὲν σχηματίζουν μεγάλους κόλπους. Κυριώτερος εἶναι ὁ μικρὸς κόλπος τῆς Λισσαβώνας. Ἐπίσης ἔχει καὶ ἓνα ἀκρωτήριο, τοῦ *Ἁγίου Βικεντίου*.

Νησιά. Στὴν Πορτογαλία ἀνήκουν δύο ὁμάδες νησιῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, οἱ *Μαδέρες* καὶ οἱ *Ἀζόρες*.

Ἔδαφος. Ἡ Πορτογαλία εἶναι χώρα ὄρεινὴ μὲ σημαντικώτερο ὄρος τῆ *Σιέρα Ἀστρέλα*. Ἡ περισσότερὴ ἔκτασις τῆς εἶναι κατάλληλη γιὰ καλλιέργεια. Οἱ τρεῖς ποταμοὶ τῆς, ὁ *Γκουαντιάνα*, ὁ *Τάγος* καὶ ὁ *Ντουέρος* πηγάζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανία καὶ χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό.

Κλίμα καὶ προϊόντα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ὠκεάνειο μὲ πολλὰ βροχές. Ἡ Πορτογαλία εἶναι χώρα γεωργικὴ. Παράγει σιτηρὰ, ἐλιές, ὄσπρια, λάδι, σταφύλια καὶ ὄνομαστὰ κρασιά. Ἀπὸ τὰ δάση τῆς ἐξάγει φελλό. Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου στὴν παραγωγή φελλοῦ. Στὶς Μαδέρες καὶ στὶς Ἀζόρες παράγει κρασιά, μπανάνες καὶ ζαχαροκάλαμο. Ἐπίσης σημαντικὴ εἶναι ἡ κτηνοτροφία τῆς καὶ τὰ προϊόντα τῆς ὀλείας. Ὁ ὄρυκτός τῆς πλούσιος εἶναι ἄφθονος. Ἐξάγει γαιάνθρακες, χαλκὸ, μόλυβδο, κασίτερο, βομφράμιο καὶ καολίνη (πορσελάνη).

Βιομηχανία-ἐμπόριο-συγκοινωνία. Ἡ Πορτογαλία δὲν εἶναι βιομηχανικὴ χώρα, ἔχει ὅμως ἀξιόλογη βιομηχανία ἀλιπάστων, κονσερβῶν, σαρδέλλας, κρασιῶν, σαπουνιῶν, καὶ κατεργασίας φελλοῦ. Στὸ ἐξωτερικὸ ἐξάγει κρασιά, κονσερβες σαρδελλῶν, ἀλίπαστα, φελλὸ καὶ ἀκατέργαστα μεταλλεύματα. Εἰσάγει δημητριακὰ, καφέ, βραμπάκι, πετρέλαιο, ἐλαστικά, φάρμακα καὶ διάφορα μηχανήματα.

Το σιδηροδρομικό της δίκτυο είναι αρκετά πυκνό καθώς και το δίκτυο των αυτόκινητοδρόμων της. Ἐπίσης ἡ χώρα ἔχει μεγάλον ἐμπορικὸ στόλο καὶ ἡ πρωτεύουσά της ἡ Λισσαβώνα εἶναι λιμάνι σημαντικώτατο καὶ κόμβος διεθνῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

Θρησκεία - γλῶσσα. Οἱ Πορτογάλοι εἶναι χριστιανοὶ καθολικοὶ καὶ ὀμιλοῦν τὴν πορτογαλικὴ γλῶσσα, ἡ ὁποία ἔχει μῆτερα της τὴν ἀρχαία λατινικὴ.

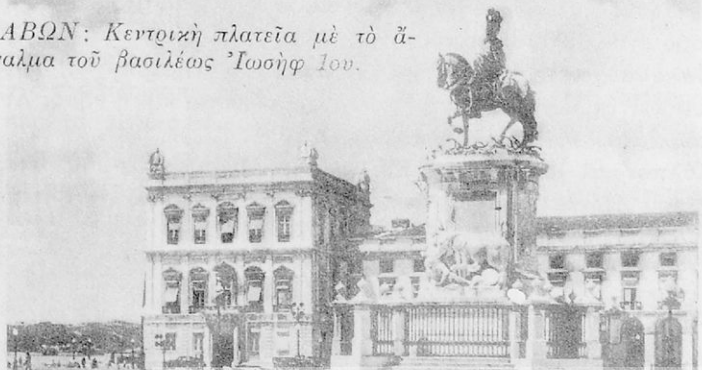
Πολίτευμα. Δημοκρατία.

Ἱστορία. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ Πορτογαλία ἦταν ἐπαρχία τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Ἀργότερα τὴν κατέκτησαν οἱ Ἄραβες (711 μ.Χ.). Ἀπὸ τὸ ἔτος ὁμως 1139 μ.Χ. ἔγινε ἀνεξάρτητο βασίλειο. Κατὰ τὸ 1500, δηλαδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεων, ἀπέκτησε δύναμι ἀξιόλογη καὶ ἐκτεταμένες ἀποικίες. Οἱ διασημότεροι θαλασσοπόροι, ὁ Βάσκο Ντέ Γκάμα, ὁ Βαρθολομαῖος Διάζ, ὁ Μαγγελάνος καὶ ἄλλοι ἔκαμαν πολμηρὰ ταξίδια στοὺς ὠκεανούς καὶ ἀνεκάλυψαν νέους δρόμους καὶ νέες χῶρες, τὶς ὁποῖες καὶ κατέκτησαν. Τὸ ἐμπόριο τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων ἦταν τότε στὰ χέρια τῶν Πορτογάλων καὶ ἡ Λισσαβώνα ἔγινε ἡ ἐμπορικώτερη πόλις τῆς Εὐρώπης. Ἀργότερα ὁμως οἱ Πορτογάλοι ἔχασαν τὶς ἀποικίες του.

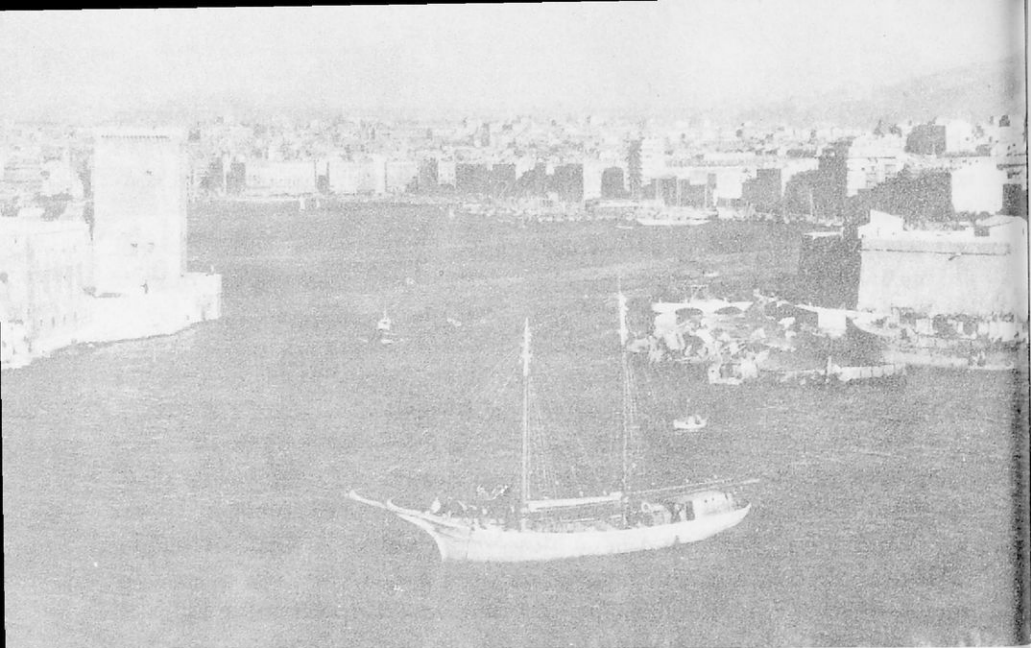
Σήμερα ἡ Πορτογαλία διατηρεῖ ἀπὸ τὶς ἀποικίες της τὰ νησιά τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, τὴν Πορτογαλικὴ Γουϊνέα, τὰ νησιά τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας, τὴν Ἀγκόλα, τὴ Μοζαμβίκη, τὴν Πορτογαλικὴ Τιμόρ καὶ μερικὲς ἄλλες ἀσήμαντες κτήσεις. Τὸ γενικὸ σύνολο τῶν ἀποικιῶν τῆς Πορτογαλίας ἔχει ἔκτασι 2.080.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸ 12.700.000 κατοίκους.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας εἶναι ἡ *Λισσαβώνα* (710.000 κ.) κτισμένη στὶς ἐκβολές τοῦ Τάγου ποταμοῦ καὶ ἔχει τὸ μεγαλύτερο καὶ ὠραιότερο φυσικὸ λιμάνι τῆς Εὐρώπης. Ἄλλες σημαντικὲς πόλεις εἶναι τὸ Ἰσπόρτο (260.000) καὶ ἡ *Φουνστάλ* στὶς Μαδέρες (54.000 κ.).

ΛΙΣΣΑΒΩΝ: Κεντρικὴ πλατεῖα μὲ τὸ ἄγαλμα τοῦ βασιλέως Ἰωσήφ Ιου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΜΑΡΣΣΑΛΙΑ: Εἴσοδος λιμένος.

Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Ἡ Γαλλία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Γαλλία εἶναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Συνολεῖ μετὰ τὴν Ἰταλία, τὴν Ἑλβετία, τὴ Γερμανία, τὸ Λουξεμβούργο, τὸ Βέλγιο, τὴν Ἰσπανία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ καὶ τὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ἡ Γαλλία ἔχει ἔκτασι 550.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 42.000.000 κατοίκους.

Θάλασσες καὶ νησιά. Ἔχει τὴ θάλασσα τῆς *Μάγχης*, τὴ *Βόρειο* θάλασσα καὶ τὴ *Μεσόγειο*. Στὴ Μεσόγειο εὐρίσκεται καὶ ἡ νῆσος *Κορσική*, ἡ πατρίδα τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντα.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Κυριώτεροι κόλποι εἶναι ὁ *Βισκαϊκὸς* καὶ ὁ κόλπος τοῦ *Λέοντα*. Ἀπὸ τὰ ἀκρωτήρια σημαντικώτερο εἶναι τὸ ἀκρωτήριο τοῦ *Ἁγίου Ματθαίου*.

Πορθμοί. Μεταξύ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, στὸ στενότερο σημεῖο τῆς Μάγχῃς σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ *Καλαί*, καὶ μεταξὺ τῆς Κορσικῆς καὶ τῆς Σαρδηνίας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ *Βουφατίου*.

Ἐδαφος. Τὸ νοτιοανατολικὸ τμήμα τῆς χώρας εἶναι ὄρεινὸ. Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς εἶναι οἱ δυτικὲς *Ἀλπεις*, μὲ ὑψηλότερη κορυφὴ τὸ *Λευκὸ Ὄρος* (4807 μ.) τὸ ὑψηλότερο ὄρος τῆς Εὐρώπῃς, τὰ *Βόσγια*, ὁ *Γιούρας*, τὰ *Κεντρικὰ ὄρη* καὶ τὰ *Πυρηναία*. Ὀλόκληρη ἡ ὄρεινὴ ἔκτασις τῆς Γαλλίας καλύπτεται ἀπὸ δάση μὲ βελανιδιές, καστανιές, πεῦκα καὶ ἔλατα.

Τὸ δυτικὸ καὶ τὸ βόρειο τμήμα τῆς χώρας ἀπὸ τὸν Βισκαϊκὸ κόλπο ἕως τὴ Βόρεια θάλασσα εἶναι πεδινὸ καὶ εὐφορώτατο. Ἐξάίρεσι ἀποτελεῖ ἡ παραλιακὴ περιοχὴ μεταξὺ τῶν Πυρηναίων καὶ τοῦ ποταμοῦ Γαρούνας. Ἡ παραλιακὴ αὐτὴ περιοχὴ τοῦ Βισκαϊκοῦ κόλπου εἶναι ἀμώδης καὶ συχνὰ οἱ σφοδροὶ ἀνεμοὶ παρασύρουν τὴν ἄμμο πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ σχηματίζοντας *θίνες*. Τὴν περιοχὴ αὐτὴ τὴν ὀνομάζουν *Λάνδεις*.

Ποταμοί. Μεγαλύτεροὶ ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶναι ὁ *Ροδανός*, ποὺ χύνεται στὴ Μεσόγειο θάλασσα· ὁ *Σηκουάνας*, ὁ *Λίγηρ*, ὁ *Γαρούνας*, ποὺ χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Ὁ Γαρούνας εἶναι πλωτός. Οἱ Γάλλοι μάλιστα ἔχουν κατασκευάσει καὶ μιὰ διώρυγα ἀπὸ τὸν Γαρούνα ἕως τὸν κόλπο τοῦ Λέοντα, ἡ ὁποία ἐνώνει τὸν Βισκαϊκὸ κόλπο μὲ τὴ Μεσόγειο θάλασσα.

Κλίμα. Ἡ Γαλλία μπορεῖ νὰ χωρισθῇ σὲ τρεῖς κλιματολογικὲς ζώνες : α) Τὴν παραλιακὴ ζώνη τῆς Μεσογείου, ποὺ ἔχει κλίμα μέτριον καὶ εὐχάριστον. Στὴν παραλιακὴ αὐτὴ ζώνη εὐρίσκεται καὶ ἡ *Κυανὴ Ἀκτὴ*, περίφημη γιὰ τὸ λαμπρὸ τῆς κλίμα, τὶς θαυμάσιες λουτροπόλεις, τὶς *Κάννες*, τὴ *Νίκαια* καὶ τὸ *Μόντε Κάρλο* ποὺ εἶναι συγχρόνως καὶ τουριστικὰ καὶ ψυχαγωγικὰ κέντρα. β) Τὴν κεντρικὴ κλιματολογικὴ ζώνη, ποὺ ἔχει κλίμα ἡπειρωτικὸ καὶ γ) Τὴ βορειοδυτικὴ ζώνη, ποὺ ἔχει κλίμα ὠκεάνειον καὶ ὑγρὸ.

Προϊόντα. Ἡ γεωργία τῆς χώρας εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα προϊόντα τῆς θὰ ἀναφέρωμὲ τὰ περίφημα κρασιά τῆς, τὴ ζάχαρι, τὶς πατάτες, τὸ μετάξι καὶ τὰ ὄπωρικα. Ἔχει ἐπίσης κτηνοτροφικὰ, πτηνοτροφικὰ καὶ ἀλιευτικὰ προϊόντα σημαντικὰ. Ἄφθονος εἶναι καὶ ὁ ὀρυκτὸς τῆς πλοῦτος. Ἐξάγει σίδηρον, βωξίτη καὶ γαιάνθρακες. Ἄλλη πηγὴ πλοῦτος εἶναι ὁ τουρισμὸς. Χιλιάδες ξένοι ἐπισκέπτονται κάθε χρόνον τὴ Γαλλία καὶ ἰδίως τὸ Παρίσι.

Βιομηχανία-ἐμπόριο-βιοκοινωνία. Ἡ Γαλλία ἔχει ἀνεπτυγμένη βιομηχανία. Τὰ κυριώτερα βιομηχανικὰ τῆς προϊόντα εἶναι τὰ μεταξωτὰ καὶ

τὰ βαμβακερά ύφάσματα, τὰ άρώματα, τὰ καλλυντικά, τὰ είδη πολυτελείας και τής μόδας, τὰ οίνοπνευματώδη ποτά, δέρματα, μηχανήματα, αυτοκίνητα, πλοία και διάφορα άλλα είδη. Από όλα αυτά τὰ βιομηχανικά προϊόντα έξάγει στο έξωτερικό μεγάλες ποσότητες. Αντιθέτως εισάγει πρώτες ύλες για τή βιομηχανία της και άποικιακά προϊόντα.

Η συγκοινωνία της είναι πυκνή. Διεθνείς γραμμές σιδηροδρόμων, άεροπλάνων και αυτοκινητοδρόμων περνούν από τὰ διάφορα κέντρα τής χώρας. Τά κυριώτερα λιμάνια τής Γαλλίας είναι ή *Χάβρη*, ή *Νάντη*, τó *Βορθό* και ή *Μασσαλία*.

Θρησκεία-γλώσσα. Οί Γάλλοι είναι σχεδόν όλοι καθολικοί. Υπάρχουν όμως και λίγοι διαμαρτυρόμενοι. Γλώσσα όμιλοϋν τήν γαλλική, ή όποία έχει μητέρα της τήν άρχαία λατινική.

Ίστορία. Η Γαλλία όνομαζόταν στους άρχαίους χρόνους Γαλατία και ήταν έπαρχία τού Ρωμαϊκού κράτους. Όταν διαλύθηκε τó Ρωμαϊκό κράτος (476 μ.Χ.), τή Γαλατία τήν κατέλαβον οί Φράγκοι και ίδρυσαν εκεί τó Φραγκικό κράτος. Ίσχυρότερος βασιλεύς τού Φραγκικού κράτους ήταν ó Καρλομάγνος. Τέλος διαλύθηκε τó κράτος τών Φράγκων και ιδρύθηκε τó βασίλειο τών Γάλλων. Η βασιλεία διατηρήθηκε έως τó έτος 1789, όπότε έγινε ή Γαλλική Έπανάσταση και τó πολίτευμα τής χώρας έγινε δημοκρατικό. Μεγάλη δύναμη απέκτησε ή Γαλλία από τήν έποχή τού Μεγάλου Ναπολέοντα. Άλλά και σήμερα είναι μία από τις ισχυρότερες δυνάμεις τού κόσμου. Οί Γάλλοι είναι λαός εύφυής, φιλοπρόοδος, και ó κυριώτερος από τούς δημιουργούς τού νεωτέρου Εύρωπαϊκού πολιτισμού.

Η Γαλλία έχει έκτεταμένες άποικίες σε όλες τις ήπειρους. Στην Άσία, στην Άφρική, στην Άμερική και στην Ώκεανία, Οί Γαλλικές κτήσεις έχουν συνολική έκταση 11.854.000 τ.χ. και πληθυσμό 77.000.000 κατοίκους.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής Γαλλίας είναι τó *Παρίσι* (5.100.000 κ.). κτισμένο στις όχθες τού ποταμού Σηκουάνα. Τó Παρίσι είναι από τις ώραιότερες πόλεις τού κόσμου. Τó στολίζουν πάμπολλα μνημεία, ναοί, πλουσιώτατα μουσεία, μεγαλοπρεπή οίκοδομήματα, ó περίφημος πύργος τού "Άιφελ και πολλά άλλα αξιοθέατα. Τó Παρίσι θεωρείται ως διεθνές κέντρον τών γραμμάτων, τών τεχνών και τού πολιτισμού. Προάστιο τού Παρισιοϋ είναι οί *Βερσαλλίες*, με τὰ πολυτελέστατα ανάκτορα τού Κεραμεικού, όπου έμεναν άλλοτε οί Γάλλοι βασιλείς. Άλλες σημαντικές πόλεις τής Γαλλίας είναι ή

Αίλλη (190.000 κ.), τὸ Στρασβοῦργο (175.000 κ.), τὸ Σαιντ'Ετιέν (178.000 κ.) ἢ Λυών (460.000 κ.), ἡ Μασσαλία (635.000 κ.), τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς Γαλλίας στὴν Μεσόγειο. Ἡ Νίσα (210.000 κ.), στὴ Κιανὴ Ἀκτὴ καὶ πλησίον οἱ Κάννες. Ἡ Τουλούζη (265.000 κ.), τὸ Μπορντώ (253.000 κ.), ὀνομαστὸ γιὰ τὰ κρασιά του καὶ ἡ Νάντη (200.000 κ.) μεγάλο λιμάνι στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Στὴ νῆσο Κορσική κυριώτερη πόλις εἶναι τὸ Αἰάκιο (30.000 κ.).

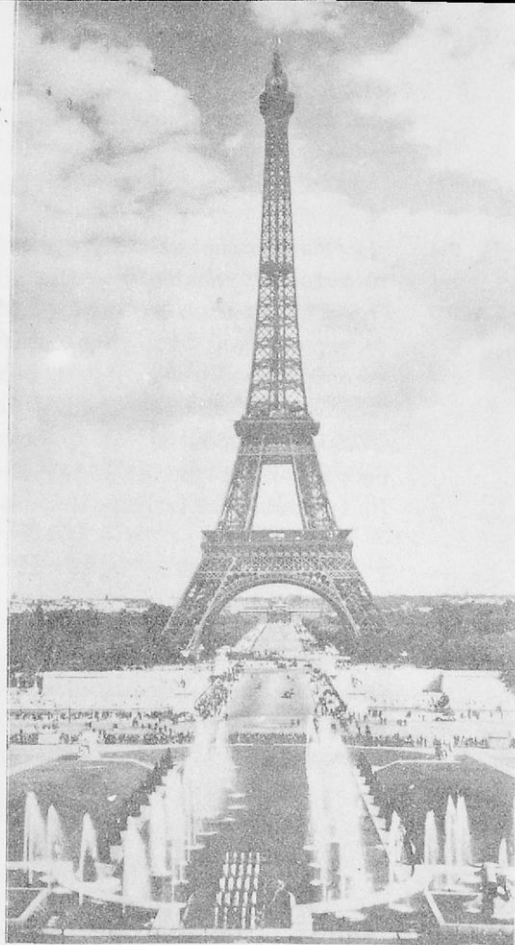
2. Τὸ Λουξεμβούργο.

Τὸ Λουξεμβούργο εἶναι ἓνα μικρὸ ἀνεξάρτητο Δουκάτο μεταξὺ Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας, μὲ ἔκταση 2586 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 300.000 κατοίκους.

Τὸ ἔδαφος του εἶναι ὄρεινὸ ἀλλὰ πλούσιο σὲ ὄρυκτά. Προπαντὸς ἐξάγει σίδηρο. Τὸ Δουκάτο τοῦ Λουξεμβούργου διατηρεῖται ὡς ἀνεξάρτητο κράτος ἀπὸ τὸν 10ον αἰῶνα. Οἱ κάτοικοί του εἶναι χριστιανοὶ καθολικοὶ καὶ ὀμιλοῦν τὴ γαλλικὴ γλῶσσα. Πρωτεύουσά του εἶναι ἡ πόλις Λουξεμβούργο (62.000 κ.).

3. Τὸ Μονακό.

Τὸ Μονακό εἶναι ἀνεξάρτητο πριγκηπάτο στὴν Κιανὴ Ἀκτὴ, πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς Νικαίας σχεδὸν καὶ στὰ σύνορα τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Ἔχει ἔκταση 1,5 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸ 20.000 κατοίκους. Ἀπὸ αὐτοὺς μόνο 2000 εἶναι ὑπήκοοι τοῦ πριγκηπάτου. Ἄλλες 10.000 εἶναι Γάλλοι καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀνήκουν σὲ διάφορες ἐθνικότητες. Τὸ Μονακό φημίζεται διὰ

Ἡ πύργος τοῦ Ἀΐφελ

τὸ θαυμάσιο κλίμα του καὶ τὸ ὀνομαστό του καζίνο, τὸ Μόντε Κάρλο. Γι' αὐτὸ καὶ θεωρεῖται ὡς διεθνὲς τουριστικὸ καὶ ψυχαγωγικὸ κέντρο.

4. Τὸ Σάαρ.

Μεταξὺ τῆς Γαλλίας, τοῦ Λουξεμβούργου καὶ τῆς Γερμανίας εὐρίσκεται τὸ αὐτόνομο κρατίδιο τοῦ Σάαρ. Πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου ἀνῆκε στὴ Γερμανία. Τὸ Σάαρ ἔχει ἔκτασι 2.567 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 960.000 κατοίκους. Ἡ περιοχὴ τοῦ Σάαρ εἶναι ὀρεινὴ ἀλλὰ θεωρεῖται ἀπὸ τῆς πλουσιώτερες γαιανθρακοφόρες περιοχῆς τῆς Εὐρώπης. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ διεκδικοῦν καὶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι. Ἔχει ἀνεπτυγμένη μεταλλουργικὴ βιομηχανία, ὑαλουργία, κεραμεικὴ καὶ ἐργοστάσια ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Τὸ Σάαρ ἔχει δική του κυβέρνησι, ἀλλὰ ἀναγνωρίζει καὶ τὴν ἐπικυριαρχία τῆς Γαλλίας. Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι τὸ *Σααρμπρῦκεν* (112.000 κ.).

5. Ἡ Ἀνδόρρα.

Ἡ Ἀνδόρρα εἶναι μιὰ μικρὴ αὐτόνομη δημοκρατία, ποὺ εὐρίσκεται στὰ ἀνατολικά Πυρηναία, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας. Ἔχει ἔκτασι 452 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 5.000 κατοίκους, ὅλους καθολικοὺς.

Ἡ Ἀνδόρρα εἶναι αὐτόνομη ἀπὸ τὸ 815 μ.Χ., ἀναγνωρίζει ὅμως τὴν ἐπικυριαρχία τῆς Γαλλίας. Πρωτεύουσά της ἔχει τὴν πόλι Ἀνδόρρα (800 κ.)

6. Τὸ Βέλγιο.

Θέσις καὶ ὄρια. Τὸ Βέλγιο εἶναι ἓνα μικρὸ κράτος ποὺ εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Γαλλίας, τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βόρειας θάλασσας.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμὸς. Τὸ Βέλγιο ἔχει ἔκτασι 30.500 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 8.700.000 κατοίκους. Εἶναι ἀπὸ τῆς πιὸ πυκνοκατοικημένες χώρες τῆς Εὐρώπης.

Ἔδαφος. Ὀλόκληρη ἡ ἔκτασις τῆς χώρας εἶναι πεδινὴ καὶ εὐφορη. Τὸ νοτιοανατολικὸ τμήμα ἀποτελεῖ χαμηλὸ ὄροπέδιο μὲ ἐκτεταμένα δάση καὶ βαθεῖς κοιλάδες μὲ πλούσιες βοσκές.

Ποταμοί. Σημαντικώτερος ποταμὸς τοῦ Βελγίου εἶναι ὁ *Μόζας*, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ ἔδαφος, διαρρέει τὸ Βέλγιο, τὴν Ὀλλανδία καὶ χύνεται στὴ Βόρεια θάλασσα. Εἶναι ποταμὸς πλωτὸς καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα του συνδέεται μὲ διώρυγες, ποὺ φθάνουν ἕως τῆ θάλασσα.

Τὸ ἐμπόριο τῆς χώρας ἐξυπηρετεῖται μὲ πυκνότητα δίκτυο σιδηροδρόμων, αὐτοκινητοδρόμων, διωρύγων καὶ πλωτῶν ποταμίων ὁδῶν. Ἡ Ἀμβέρσα εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα λιμάνια τοῦ κόσμου καὶ οἱ Βρυξέλλες κέντρο διεθνῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

Θρησκεία - γλῶσσα. Οἱ Βέλγοι εἶναι καθολικοί. Δύο εἶναι οἱ κυριώτερες γλῶσσες τοῦ ὁμιλοῦνται στὸ Βέλγιο, ἡ Φλαμανδικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ.

Πολίτευμα. Βασιλεία Συνταγματικὴ.

Ἱστορία. Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τοῦ Βελγίου ὠνομάζοντο Κέλτες. Τοὺς Κέλτες αὐτοὺς ἀργότερα τοὺς ὑπέταξαν οἱ Ρωμαῖοι. Ὅταν διαλύθηκε τὸ Δυτικὸ Ρωμαϊκὸ κράτος, τότε τὸ Βέλγιο ὑποτάχθηκε στοὺς Φράγκους. Κατόπιν τὸ ἐκυρίευσαν ἄλλα γειτονικὰ κράτη, ὥσπου τέλος τὸ 1830 ἔγινε ἀνεξάρτητο βασίλειο. Τὸ Βέλγιο ἔχει ἐκτεταμένες καὶ πλουσιώτατες κτήσεις στὴν Ἀφρική, τὸ Βελγικὸ Κογκό μὲ τὴ συνεχόμενη Ρουάντα. Οἱ κτήσεις του αὐτὲς ἔχουν συνολικὴ ἔκτασι 2.400.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 15.000.000 κατοίκους.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου εἶναι οἱ Βρυξέλλες (1.000.000 κ.), μὲ μεγαλοπρεπῆ κτίρια, μουσεῖα καὶ διάφορα μνημεῖα. Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ Ἀμβέρσα (260.000 κ.), σημαντικώτατο λιμάνι μὲ πολὺ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀίνησι καὶ ναυπηγεία. Ἡ Γάνδη (165.000 κ.) καὶ ἡ Λιέγη (155.000 κ.).

7. Ἡ Ὀλλανδία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ὀλλανδία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μικρὰ κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ συνορεύει μὲ τὴ Γερμανία, μὲ τὸ Βέλγιο καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἔκτασι 34.174 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 10.300.000 κατοίκους. Εἶναι δηλαδὴ ἡ Ὀλλανδία μίᾳ ἀπὸ τὶς πυκνοκατοικημένες χώρες τοῦ κόσμου.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ὀλλανδίας εἶναι πεδινὸ καὶ ἐσχηματίσθηκε ἀπὸ τὶς πρόσχώσεις τῶν ποταμῶν *Ρήνου* καὶ *Μόζα*. Τὸ ἓνα πέμπτο μάλιστα ἀπὸ τὸ ἔδαφος αὐτό, κυρίως ὅσο εὐρίσκεται πρὸς τὰ παράλια, εἶναι χαμηλότερο ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Γι' αὐτὸ ἡ Ὀλλανδία λέγεται «Κάτω Χῶρες». Στὶς χαμηλὲς αὐτὲς ἐκτάσεις οἱ Ὀλλανδοί, γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὰ νερά τῶν πλημμυρῶν καὶ τῆς θαλασσινῆς παλιρροίας, ἔχουν κατασκευάσει ἰσχυρὰ φράγματα καὶ πυκνὲς διώρυγες. Τὰ νερά που συγκεντρώνονται ἀπὸ τὶς βροχὲς στὰ χαμηλὰ ἐδάφη, τὰ ἀνεβάζουν μὲ ἀντλίες καὶ μὲ ἀνε-

μομύλους και τὰ χύνουν στις διώρυγες, οι οποίες εύρίσκονται υψηλότερα και κατευθύνονται πρὸς τοὺς ποταμούς και πρὸς τὴ θάλασσα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχουν ἀποξηράνει ὀλόκληρες περιοχές, πού σήμερα ἀποτελοῦν θαναμάσια βοσκοτόπια γιὰ τὰ ζῶα.

Στὸ μεγαλύτερο τμήμα τῶν ἀποξηραμένων αὐτῶν ἔδαφῶν καλλιεργοῦν λαχανικά και ἄφθονα ἄνθη· γι' αὐτὸ ἡ Ὀλλανδία εἶναι χώρα τῶν ἀνθέων.

Τὰ τεχνικά τους ὅμως ἔργα οἱ Ὀλλανδοὶ συνεχῶς τὰ ἐπεκτείνουν και συνεχῶς ἀποξηραίνουν νέες ἐκτάσεις, ὅπως ἡ περιοχή τῆς λιμνοθάλασσης Ζουίρντερζε. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν εύρίσκονται σὲ διαρκὴ πάλη ἐναντίον τοῦ ὑγροῦ στοιχείου, πού πολλές φορές σπάζει τὰ φράγματα και προκαλεῖ τεράστιες πλημμύρες, ὅπως ἔγινε τὸν χειμῶνα τοῦ 1953, πού ἡ φουσκοθαλασσιὰ τῆς Βόρειας θάλασσης ἔσπασε τὰ φράγματα και ἐπροξένησε μεγάλες καταστροφές, ὄχι μόνο στὰ χωράφια ἀλλὰ και στις κατοικημένες περιοχές.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι μέτριο, γιατί στὰ παράλια τῆς φθάνει τὸ θερμὸ ρεῦμα τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου. Ἄνεμοι φυσοῦν συνήθως οἱ δυτικοί, ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι διαρκῶς ὀμιχλώδης και οἱ βροχές ἄφθονες.

Προϊόντα. Οἱ βοσκοτόποι τῆς Ὀλλανδίας ἔχουν μεγάλη ἔκταση, γι' αὐτὸ και ἡ κτηνοτροφία τῆς εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Παράγει τυριά, γάλατα κουσερβοποιημένα, βούτυρα και κρέατα. Σημαντικά εἶναι και τὰ γεωργικά τῆς προϊόντα, σιτάρι, κριθάρι, βρώμη, σίκαλις, ζαχαρότευτλα, πατάτες, λινάρι, καννάβι, λαχανικά. Ἰδιαίτερη ἀνάπτυξη παρουσιάζει ὁ κλάδος τῆς ἀνθοκαλλιέργειας. Ἡ ἀνθοκαλλιέργεια τῆς Ὀλλανδίας κατέχει τὰ σκήπτρα στὴν Εὐρώπη. Ἄλλος κλάδος πού παρουσιάζει πρόοδο ἐξαιρετικὴ εἶναι ἡ ἀλιεία.

Βιομηχανία - ἐμπόριο - συγκοινωνία. Ἡ Ὀλλανδία θεωρεῖται ὡς γεωργικὴ ἀλλὰ και βιομηχανικὴ χώρα. Ἡ βιομηχανία τῆς εἶναι σημαντικὰ ἀνεπτυγμένη. Ἐχει μεγάλα ναυπηγεῖα, ἐργοστάσια κατεργασίας μετάλλων, κατασκευῆς ἠλεκτρικῶν εἰδῶν, αὐτοκινήτων, ἐργαστήρια ἀδαμάντων, ἐργοστάσια ὑαλίνων και ἀγγειοπλαστικῶν εἰδῶν, φαρμακευτικῶν προϊόντων, ζαχαρέως, χαρτοποιίας, ὑφασμάτων κλπ. Ἡ χώρα παρουσιάζει ἐπίσης μεγάλη ἐμπορικὴ κίνησι. Ἐχει ἐξαγωγή βιομηχανικῶν προϊόντων και εἰσαγωγή πρῶτων ὑλῶν και ἀποικιακῶν προϊόντων. Τὸ *Ρότερταμ* εἶναι τὸ ἐμπορικώτερο λιμάνι τῆς Εὐρώπης. Ἐχει πυκνὸτατο συγκοινωνιακὸ δίκτυο σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αὐτοκινητοδρόμων και δίκτυο διωρῦ-

γων που τις διασχίζουν ποταμόπλοια. Επίσης τὸ *Ἀμστερνταμ* εἶναι κόμβος ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

Θρησκεία καὶ γλῶσσα. Οἱ περισσότεροι Ὀλλανδοὶ εἶναι διαμαρτυρόμενοι καὶ οἱ ὑπόλοιποι καθολικοί. Γλῶσσα ὀμιλοῦν τὴν ὀλλανδική.

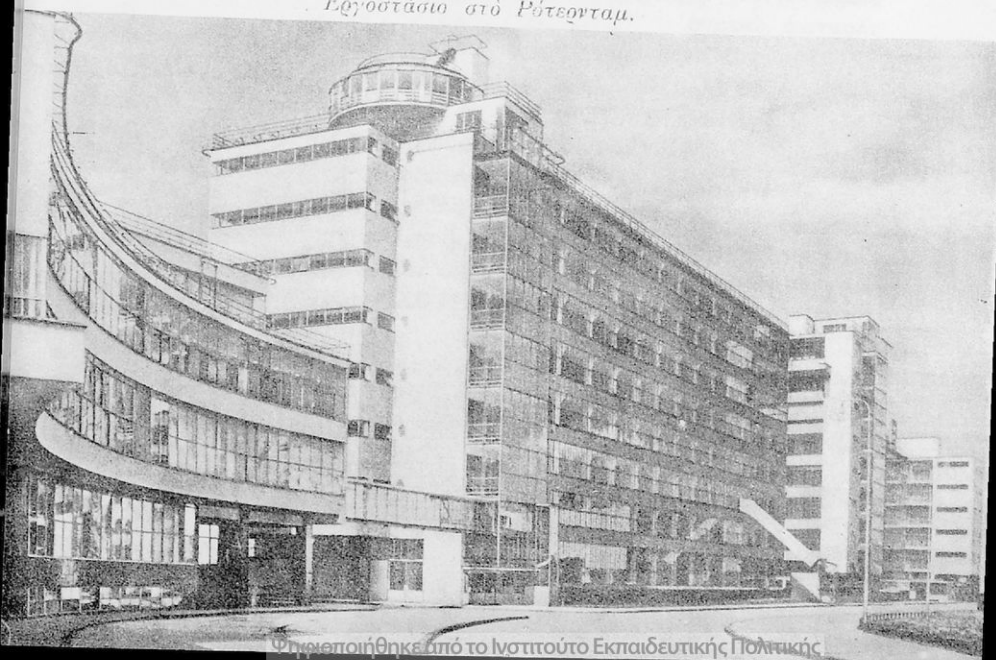
Πολίτευμα. Βασιλεία.

Ἱστορία. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι λαὸς γερμανικῆς καταγωγῆς. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑποτάχθηκαν στοὺς Ρωμαίους καὶ ἀργότερα στοὺς Φράγκους. Ἀπὸ τὸ ἔτος 1648 ἀναγνωρίσθηκε ἡ Ὀλλανδία ὡς κράτος καὶ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἔγινε δύναμις μὲ ἰσχυρότατο στόλο καὶ σημαντικώτατες ἀποικίες.

Σήμερα διατηρεῖ ἀκόμη μερικὲς ἀποικίες τῆς, τὶς Ὀλλανδικὲς Ἀντίλλες, τὴν Ὀλλανδικὴ Νέα Γουϊνέα καὶ τὴν Ὀλλανδικὴ Γουϊάνα στὴ Ν. Ἀμερική. Οἱ ἀποικίες τῆς ἔχουν συνολικὴ ἔκτασι 290.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸ 357.000 κ.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ἡ *Χάγη* (578.000 κ.), ὅπου ἔχει τὴν ἔδρα του τὸ Διεθνὲς Δικαστήριον. Συμπρωτεύουσα εἶναι τὸ *Ἀμστερνταμ* (850.000 κ.), ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις μὲ μεγάλα ναυπηγεῖα καὶ ἐργαστήρια κατεργασίας πολυτίμων λίθων καὶ ἀδαμάντων. Τὸ *Ρότερνταμ* (690.000 κ.) ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα λιμάνια τῆς Εὐρώπης στὴν ἐμπορικὴ κίνησι. Ἡ *Ουτρέχτη* (196.000 κ.) τὸ *Χάρολεμ* (165.000 κ.), τὸ *Ἐντχόφεν* (146.000 κ.), μὲ ἐργοστάσια ἠλεκτρικῶν εἰδῶν καὶ ραδιοφῶνων.

Ἐργοστάσι στὸ Ρότερνταμ.

Λονδίνον : Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας

8. Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι (Ἄγγλια).

Θέσεις καὶ ὄρια. Ἀπέναντι ἀπὸ τὴ βόρεια παραλία τῆς Γαλλίας καὶ πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης εὐρίσκεται μιὰ ὁμάδα νησιῶν ποὺ ὀνομάζονται Βρεττανικὲς νῆσοι καὶ περιβρέχονται ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα, τὸν πορθμὸ τοῦ Καλαί, τὸ θάλασσα τῆς Μάγχης καὶ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό.

Τὸ μεγαλύτερο νησί λέγεται *Μεγάλῃ Βρεττανία*, τὸ δεύτερο λέγεται *Ἰρλανδία*· τὰ ἄλλα εἶναι μικρά, ὅπως εἶναι τὸ νησί *Μάν*, οἱ *Ἐβροίδες*, οἱ *Ορκάντ*, οἱ *Σχέτλαντ* κλπ. Ὅλα μαζί τὰ νησιά αὐτὰ ἀποτελοῦν δύο ἀνεξάρτητα κράτη τὸ ἓνα εἶναι τὸ βασίλειο τῆς *Μεγάλῃς Βρεττανίας* ἢ *Βασιλείου τῆς Ἀγγλίας* καὶ τὸ ἄλλο εἶναι τὸ ἀνεξάρτητο κράτος τῆς *Ἰρλανδίας*, γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ μιλήσωμε στὸ ἐπόμενο μάθημα.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμός. Τὸ βασίλειο τῆς Ἀγγλίας περιλαμβάνει τὸ νησί Μεγάλῃ Βρεττανία, τὸ βόρειο τμήμα τῆς Ἰρλανδίας καὶ τὰ ἄλλα μικρά νησάκια, μὲ συνολικὴ ἔκτασι 244.000 τετραγ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸ 50.000.000 κατοίκους. Ὀλόκληρο τὸ βασίλειο διαίρεται σὲ τέσσερες κύριες περιοχάς: τὴν *Ἀγγλία*, τὴν *Ουαλλία*, τὴ *Σκωτία* καὶ τὴ *Βόρεια Ἰρλανδία*.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Ἡ θάλασσα εἰσχωρεῖ βαθειὰ στὴν παραλία τῶν νησιῶν καὶ σχηματίζει πολλοὺς στενοὺς κόλπους (φιόρδ) καὶ μερικoὺς μεγαλύτερους. Σημαντικώτεροι εἶναι ὁ κόλπος τοῦ *Μπρίστολ*, τοῦ *Λίβερπουλ* καὶ τοῦ *Τάμεση*. Ἀπὸ τὰ ἀκρωτήρια σπουδαιότερο εἶναι τὸ *Λάντσην*.

Χερσόνησοι. Έχει τή χερσόνησο τῆς Κορνουάλης, τῆς Ουαλλίας καί τῆς Σκωτίας.

Πορθμοί. Εἶναι τρεῖς, ὁ πορθμός τοῦ *Καλαί*, ὁ πορθμός τοῦ *Ἁγίου Γεωργίου* καί ὁ *Βόρειος* πορθμός.

Ἐδαφος. Τό νησί τῆς Μεγάλης Βρετανίας εἶναι σχεδόν ὅλο πεδινό. Τό βορειοδυτικό του τμήμα ἔχει βουνά, ἀλλά εἶναι ὅλα χαμηλά. Τά ὑψηλότερα εἶναι τὰ *ὄρη τῆς Σκωτίας*, τὰ *Πένινα* καί τὰ ὄρη τῆς *Ουαλλίας*. Οἱ ποταμοί τῆς χώρας εἶναι πολλοί καί οἱ περισσότεροι πλωτοί. Μερικοὶ συνδέονται μὲ διώρυγες, πού διευκολύνουν τὴν ποταμοπλοία. Ἀπὸ τοὺς ποταμούς τῆς ἀναφέρομε μόνο τὸν *Τάμεση*, στὶς ὄχθες τοῦ ὁποίου εἶναι κτισμένο τὸ Λονδίνο.

Κλίμα. Ὅλα τὰ νησιά ἔχουν κλίμα ὠκεάνειο μὲ πολλὲς βροχές, ὑγρασία καί πυκνὴ ὁμίχλη. Οἱ Ἄγγλοι σπανίως βλέπουν ἠλιόλουστες ἡμέρες. Ἡ ὁμίχλη εἶναι τόσο πυκνὴ, πού συχνὰ συμβαίνουν συγκρούσεις καί δυστυχήματα στὴ θάλασσα καί στὴν ξηρά. Ἄν καί ἡ χώρα ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸν Ἰσημερινό, ὥστόσο τὸ κλίμα τῆς δὲν εἶναι πολὺ ψυχρὸ, γιατί στὰ παράλια τῆς φθάνει τὸ θερμὸ ρεῦμα τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου.

Προϊόντα. Ἡ γεωργία τῆς χώρας δὲν εἶναι σημαντικὴ, γιατί οἱ ἄφθονες βροχές, τὸ ὁμίχλωδες καί χωρὶς ἠλιο κλίμα δὲν βοηθοῦν τὶς καλλιέργειες. Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ γεωργικὰ τῆς προϊόντα εἶναι τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, ἡ βρώμη, οἱ πατάτες καί τὰ ζαχαρότευτλα. Ἀπεναντίας οἱ βοσκότοποι:

Λονδῖνον : Ἐθνικὸ Μουσεῖο.

είναι τούς περισσότερους μήνες χλοεροί και γι' αυτό ή κτηνοτροφία τής χώρας είναι πολύ προωδευμένη, με έκλεκτες ποικιλίες αλόγων, προβάτων, χοίρων, πουλερικών.

Σπουδαιοτάτη πηγή πλούτου τής 'Αγγλίας είναι ή άλιεία. Όλοκληροί άλιευτικοί στολίσκοι άπό τήν άνοιξη έως τó φθινόπωρο άσχολούνται με τó ψάρεμα τής ρέγγας, τού σολομού, τού βακαλάου και τών φαλαινών στη Βόρεια θάλασσα και στόν Β. Άτλαντικό έως τόν Παγωμένο ώκεανό.

Ή μεγαλύτερη όμως πηγή πλούτου τής χώρας είναι τά όρυκτά της. Ήξάγει μεγάλες ποσότητες άπό γαιάνθρακες και σίδηρο. Ήρχεται τρίτη στην παραγωγή τών όρυκτών αυτών άπό όλες τες χώρες τού κόσμου. Ήπίσης ήξάγει χαλκό, μόλυβδο, κασίτερο και ψευδάργυρο. Τή μεγαλύτερη ποσότητα τών γαιανθράκων της τήν καταναλώνουν τά έργοστάσια τής πού κατεργάζονται διάφορα μεταλλεύματα. Τήν ύπόλοιπη ποσότητα τήν ήξάγει στο έξωτερικό.

Βιομηχανία- έμπόριο- συγκοινωνία. Ή Μεγάλη Βρεττανία είναι άπό τες πιό βιομηχανικές χώρες τού κόσμου. Στα βιοβηχανικά της έργοστάσια κατασκευάζει αυτοκίνητα, άεροπλάνα, πλοία, μηχανήματα, κονσερβοποιημένα τρόφιμα, ποτά, φάρμακα, χημικά προϊόντα και διάφορα άλλα είδη. Φημισμένα ίδίως είναι τά άγγλικά νήματα και τά ύφάσματα.

Τó άγγλικό έμπόριο παρουσιάζει κίνησι έξαγωγική και εισαγωγική μεγάλη. Ή Άγγλία ήξάγει βιομηχανικά προϊόντα και εισάγει δημητριακά, βαμπάκι, μαλλιά, έλαστικά και άλλες πρώτες ύλες για τά έργοστάσια της.

Στήν ανάπτυξη τού έμπορίου συντελεί πολύ ó μεγάλος έμπορικός στόλος τής χώρας. Οί σημαντικότεροι λιμένες της είναι τó *Λονδίνο*, τó *Μπρίστολ*, τó *Κάρντιφ*, τó *Άιβερπουλ*, τó *Νιουκάστελ* και ή *Γλασκώβη*.

Τó συγκοινωνιακό δίκτυο τής χώρας είναι πυκνότατο. Τά τμήματα τής χώρας συγκοινωνούν με σιδηροδρόμους, με αυτοκίνητα, με ποταμόπλοια, με πλοία και με άεροπλάνα. Με τες άλλες χώρες έπικοινωνεί ή Άγγλία άτμοπλοϊκώς και άεροπορικώς.

Θρησκεία και γλώσσα. Τó μεγαλύτερο μέρος τού πληθυσμού είναι διαμαρτυρόμενοι άγγλικανοί. ΄Υπάρχουν όμως και μερικοί καθολικοί. Γλώσσα τους είναι ή άγγλική.

Ίστορία. Οί πρώτοι κάτοικοι τών νήσων ήταν οί Κέλτες, τούς όποιους κατέκτησαν οί Ρωμαίοι τó έτος 55 π.Χ. Κατά τó 410 μ.Χ. εισέβηλαν στη Μεγάλη Βρεττανία και έγκαταστάθηκαν όριστικώς οί Άγγλοσά-

ζονες, οί όποίοι ένώθηκαν μέ τούς παλαιούς κατοίκους και* άργότερα ίδρυσαν τό βασιλείο τής Άγγλίας, πού έφθασε σέ μεγάλη άκμή, όταν άνέβηκε στό θρόνο ή βασίλισσα Έλισάβετ (1558—1603). Άπό τήν έποχή έκείνη ή Άγγλία έγινε θαλασσοκράτειρα και ή ισχυρότερη από τις Μεγάλες Δυνάμεις τής Εύρώπης.

Η Άγγλία εξακολουθεί νά είναι και σήμερα τό μεγαλύτερο άποικιακό κράτος του κόσμου και περιλαμβάνει περίπου τό 1/4 τής στερεάς έκτάσεως τής γής, μέ συνολική έκταση 34.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα και πληθυσμό 614.000.000 κατοίκους. Όλο αυτό τό άπέραντο κράτος ονομάζεται «Βρετανική Κοινοπολιτεία» και άποτελείται α') από τό Ένωμένο Βασίλειο τής Μεγ. Βρετανίας και τής Βόρειας Ίρλανδίας, β') από τις άποικίες και γ') από τις άνεξάρτητες και ισότιμες κτήσεις. Οί άποικίες και οί άνεξάρτητες κτήσεις της εύρίσκονται στην Άσία, στην Άφρική, στην Άμερική, στην Αύστραλία και στην Ωκεανία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής Άγγλίας είναι τό Λονδίνο (8.346.000 κ.) ή μεγαλύτερη πόλις του κόσμου, κτισμένη στις όχθες του Τάμεση. Έχει μεγαλοπρεπή άνάκτορα, τόν περίφημο ναό του Άγίου Παύλου, πλουσιώτατα μουσεία, τις δυό Βουλές και πολλά άλλα μνημεία και δημόσια οικοδομήματα. Τό Λονδίνο είναι ένα από τά μεγαλύτερα και έμπορικώτερα λιμάνια τής ύδρογειου. Πλησίον στο Λονδίνο εύρίσκονται ή Όξφόρδη (98.000 κ.) και τό Καίμπριτζ (81.000 κ.) πού έχουν τά πλέον περίφημα πανεπιστήμια του κόσμου. Άλλες πόλεις είναι τό Μπίρμινγκχαμ (1.112.000 κ.) βιομηχανική πόλις. Η Γλασκώβη (1.090.000 κ.) μέ ναυπηγεία ύφαντουργεία και έργοστάσια πού παρασκευάζουν άλίπαστα ψάρια. Τό Έδιμ-

Τό άγαλμα του Λόρδου Βύρωνος, εις τό Πανεπιστήμιον του Καίμπριτζ.

βοΰργο (466.000 κ.), πόλις τῶν γραμμάτων, πρωτεύουσα τῆς Σκωτίας. Τὸ *Νιουκάστελ* (291.000 κ.), με ὑαλουργεῖα καὶ ἐργοστάσια χρωμάτων. Τὸ *Χάλλ* (300.000κ.) με ὑφαντουργεῖα καὶ νηματουργεῖα. Τὸ *Λήντς* (505.000 κ.) με ἐργοστάσια φαρμάκων, ὑφασμάτων καὶ δερμάτων. Τὸ *Μάντσεστερ* (703.000κ.), σημαντικό ἐμπορικό κέντρο. Τὸ *Λίβερπουλ* (789.000 κ.), τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς Ἀγγλίας ἔπειτα ἀπὸ τὸ Λονδίνο. Τὸ *Σέφηλντ* (512.000 κ.) με ἐργοστάσιο ἀτμομηχανῶν καὶ μηχανουργεῖα. Τὸ *Νότιγχαμ* (306.000 κ.), με ἐργοστάσια νημάτων καὶ ὑφασμάτων. Τὸ *Μπρίστολ* (442.000 κ.), με ναυπηγεῖα, μεταλλουργεῖα, ὑαλουργεῖα καὶ χαρτοποιεῖα. Τὸ *Κάρντιφ* (243.000 κ.) ἐξάγει γαιάνθρακες. Τὸ *Πλύμοϋθ* (208.000 κ.), τὸ *Πόρτσμουθ* (233.000 κ.) στή Μάγχη καὶ τὸ *Μπέλφαστ* (443.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς βόρειας Ἴρλανδίας.

9. Ἡ Ἴρλανδία.

Θέσις καὶ ὄρια. Τὸ ἀνεξάρτητο κράτος τῆς Ἴρλανδίας περιλαμβάνει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς νήσου Ἴρλανδίας.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμός. Τὸ κράτος τῆς Ἴρλανδίας ἔχει ἔκτασι 70.000 τετραγ. χιλίωμ. καὶ πληθυσμὸ 2.960.000 κατοίκους.

Θάλασσες. Ἡ Ἴρλανδία περιβρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικό ὠκεανό, ἀπὸ τὸν πορθμὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὸν Βόρειο πορθμὸ.

Ἔδαφος. Τὸ νησί εἶναι ὄλο σχεδὸν πεδινὸ καὶ μόνο πρὸς τὰ ἀνατολικά του παράλια ἔχει μερικές χαμηλές βουνοσειρές. Οἱ συχνές βροχές τοῦ πέφτουν σχηματίζουν ἀρκετὰ ἔλη καὶ βάλτους. Οἱ μικροὶ ποταμοὶ ρέουν πολὺ σιγά, εἶναι πλωτοὶ καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα ἀπλώνονται σὲ ρηχές λίμνες ποὺ ἐνώνονται με διώρυγες. Γενικὰ τὸ ἔδαφος τῆς Ἴρλανδίας ἔχει πλουσία βλάστησι, ἄφθονες βοσκές καὶ ἀρκετὲς καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις.

Κλίμα καὶ προϊόντα. Ἡ Ἴρλανδία ἔχει κλίμα ὅμοιο με τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας. Ἡ χώρα εἶναι γεωργικὴ καὶ προπαντὸς κτηνοτροφικὴ. Γεωργικὰ προϊόντα ἔχει τὰ σιτηρά, τὶς πατάτες καὶ τὰ ζαχαρότευτλα. Σημαντικώτερα εἶναι τὰ κτηνοτροφικά της προϊόντα, γάλα, τυρὶ, βούτυρο, λίπος, μαλλιά, ἄλογα, βόδια, χοιρινά, πουλερικά, αὐγά. Ἄλλη πηγὴ πλούτου τῆς χώρας εἶναι ἡ ἄλιεῖα καὶ ἡ ναυτιλία.

Βιομηχανία-ἐμπόριο-συγκοινωνία. Ἡ Ἴρλανδία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένη βιομηχανία. Τὰ πιὸ ἀξιόλογα βιομηχανικά της προϊόντα εἶναι τὰ ὑφάσματα καὶ τὰ κατεργασμένα δέρματα. Ἐπίσης καὶ τὸ ἐμπόριό της

ΧΑΡΤΗΣ
ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ
ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

0 100 200 300

είναι περιωρισμένο. Συγκοινωνιακό δίκτυο έχει πολύ πυκνό, δίκτυο σιδηροδρόμων, αυτοκινητοδρόμων και διωρύγων.

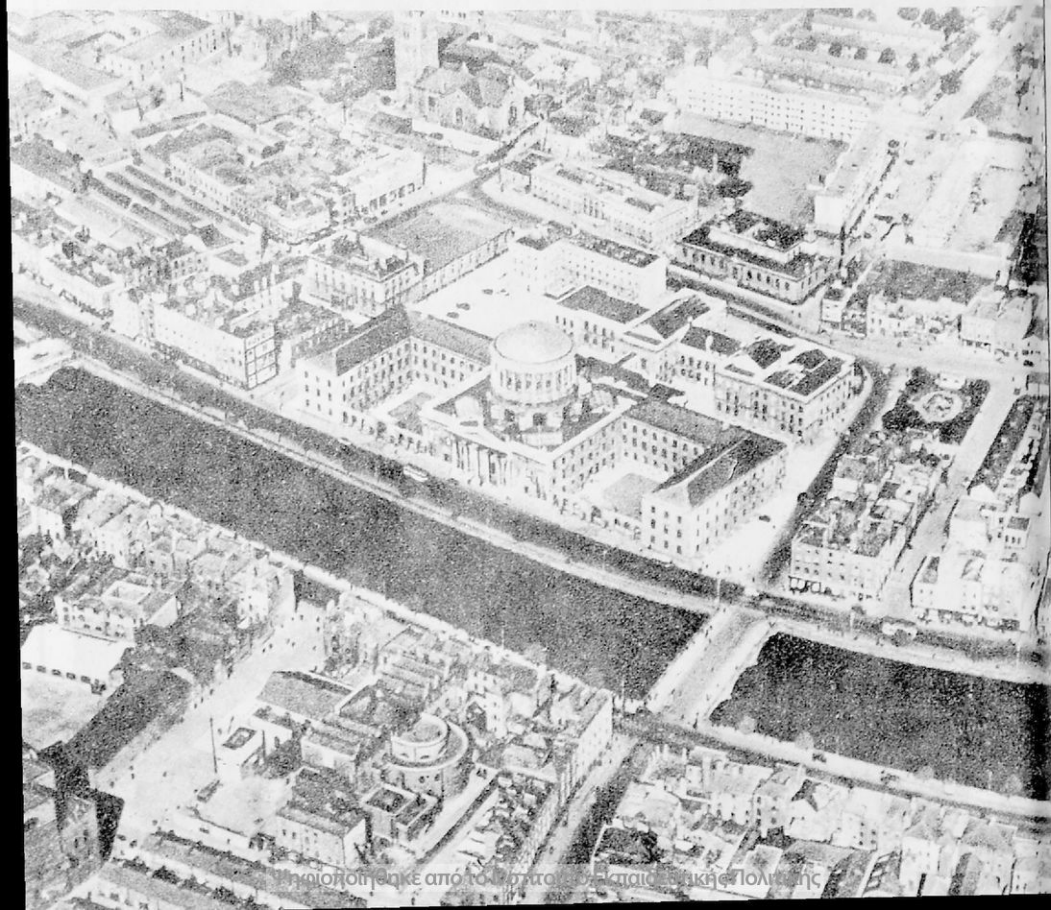
Θρησκεία - γλώσσα. Οί 'Ιρλανδοί είναι σχεδόν όλοι καθολικοί. Όμιλούν την αγγλική γλώσσα.

Ίστορία. Οί "Αγγλοι έγκρατεστάθησαν από τον 12ον μ. Χ. αιώνα στη 'Ιρλανδία και την έκαμαν τμήμα τής 'Αγγλίας. 'Από τὸ 1937 όμως ή 'Ιρλανδία άποσπάσθηκε από την 'Αγγλία και έγινε ανεξάρτητη δημοκρατία.

Οί 'Ιρλανδοί είναι λαός εργατικός και φιλειρηνικός και άποφεύγουν νά άναμιγνύωνται στα διεθνή ζητήματα και στους πολέμους.

Πόλεις : Πρωτεύουσα τής 'Ιρλανδίας είναι τὸ Δουβλίνο (521.000 κ.). Άλλη πόλις είναι τὸ Κόργκ (75.000 κ.).

Τὸ Δουβλίνο.

ΑΔΙΠΕΙΣ : Τοπίον

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Ἡ Ἑλβετία.

Θέσις και ὄρια. Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα ἠπειρωτική, γιατί ἀπό κανένα της σημεῖο δὲν τὴν βρέχει ἡ θάλασσα. Συνορεύει μὲ τὴν Ἰταλία, τὴ Γαλλία, τὴ Γερμανία και τὴν Αὐστρία.

Ἔκτασις και πληθυσμός. Ἡ Ἑλβετία ἔχει ἔκτασι 41.295 τ.χ. και πληθυσμὸ 4.824.000 κατοίκους.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι πολὺ ὀρεινὸ. Ἐκτείνεται μεταξύ τῶν *Κεντρικῶν Ἀλπεων*, τῶν *Βαναρικῶν Ἀλπεων* και τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ *Γιούρα*. Οἱ Κεντρικὲς Ἀλπεὶς ἔχουν πολλὰς κορυφές, οἱ ὁποῖες διατηροῦνται πάντοτε χιονισμένες. Μεταξύ τῶν κορυφῶν σχηματίζονται βαθιὲς δασώδεις χαράδρες, ὅπου τρέχουν ἄφθονα νερά και ὑπάρχουν χλοερὲς κοιλάδες, ὅπου βόσκουν ποίμνια, ἰδίως προβάτων και ἀγελάδων, ἢ τὶς καλλιεργοῦν μὲ σιτηρά. Ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἑλβετίας πηγάζει ὁ *Ροδανὸς* και ὁ *Ρήνος*.

Λίμνες. Στὶς βαθιὲς κοιλάδες τῆς Ἑλβετίας σχηματίζονται και πολλὰς θαυμάσιες λίμνες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες μεγαλύτερη εἶναι ἡ λίμνη τῆς *Γενεύης*, ἡ *Νεσατέλ*, ἡ λίμνη τῆς *Ζυρίχης*, τῆς *Κωνσταντίας*, καθὼς και ἡ λίμνη τῶν *Τεσσάρων Καντονίων*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸ, ξηρὸ και ὑγιεινότατο. Οἱ βροχὲς και τὰ χιόνια πέφτουν ἄφθονα.

Προϊόντα. Τα γεωργικά προϊόντα της Έλβετίας είναι πολύ όλιγα. Ιδίως καλλιεργούνται τα σιτηρά και τα όπωροφόρα δένδρα. Τα κτηνοτροφικά της όμως προϊόντα είναι άφθονα, προπαντός τα γαλακτοκομικά. Στα χλοερά της λιβάδια τρέφονται οι περίφημες έλβετικές αγελάδες, που δίδουν έκλεκτο και πολύ γάλα. Από το γάλα αυτό κάνουν τυριά διάφορα, βούτυρο ή το συσκευάζουν συμπυκνωμένο σε κουτιά. Σημαντική είναι επίσης και ή βιομηχανία της και ιδίως ή ώρολογοποιία. Περίφημα είναι τα ώρολόγια Ζενιθ και Ώμέγα, που κατασκευάζονται σε έλβετικά εργοστάσια.

Τουρισμός. Σπουδαιότατη πηγή πλούτου της χώρας είναι ο τουρισμός. Η Έλβετία χάρις στη μεγαλοπρέπεια των άλπινικων της τοπιών, στο καθαρόν άερα και στο έξαιρετικά θεραπευτικό της κλίμα, τα θαύματα σανατορία της και τα άπαστράπτοντα ξενοδοχεία της έχει αναπτύξει την καλλίτερη τουριστική κίνηση. Χιλιάδες ξένοι έπισκέπτονται συνεχώς την Έλβετία και παραμένουν εκεί αρκετόν καιρό, για να αναπαυθούν στα πολυτελή της ξενοδοχεία και να άπολαύσουν τα ώραία της τοπία, τους παγετώνες, τις χιονοδρομίες, τους μεγαλοπρεπείς καταρράκτες, τους έναερίους της σιδηροδρόμους, τις μαγευτικές της λίμνες και τα άλλα άξιοθέατα της πολιτισμένης αυτής χώρας.

Βιομηχανία-έμπόριο-συγκοινωνία. Οι κυριώτερες βιομηχανίες της Έλβετίας είναι ή ώρολογοποιία, ή κοσμηματοποιία, ή συσκευασία των προϊόντων του γάλακτος και ή παρασκευή διάφορων φαρμάκων. Οι Έλβετοι χρησιμοποιούν τις άφθονες ύδατοπτώσεις της χώρας των, για την παραγωγή ήλεκτρικής ένεργείας, με την όποιαν κινούν τα εργοστάσια τους και για τις άλλες ανάγκες.

Άπό το έξωτερικό εισάγουν σιτηρά, όσπρια, βαμπάκι, έλαστικό, πετρέλαιο και άποικιακά.

Η Έλβετία, άν και είναι όρεινή χώρα, έχει πυκνή συγκοινωνία με σιδηροδρόμους, άμαξιτούς δρόμους και μικρά πλοίαρια, που κάνουν τη συγκοινωνία των λιμνων της. Θεαματικά είναι τα έναέρια ταξίδια μεταξυ των ύψηλων κορυφών των βουνων και των μεγάλων χαραδρων. Τα ταξίδια αυτά γίνονται με βαγονάκια, που κινούνται με ήλεκτρισμό, κρεμασμένα άπο ένα χοντρό σύρμα.

Θρησκεία και γλώσσα. Οι Έλβετοι είναι χριστιανοί και όμιλούν την γερμανική και τη γαλλική γλώσσα.

Πολίτευμα. Η Έλβετία είναι Δημοκρατία όμοσπονδιακή και άποτελείται άπο 22 καντόνια (νομούς).

Ίστορία. Κατά τους αρχαίους χρόνους η Έλβετία ήταν τμήμα του Ρωμαϊκού κράτους. Αργότερα την κατέλαβαν οι Φράγκοι και έπειτα οι Γερμανοί. Τέλος, από το 1648 έγινε αυτόνομο κράτος. Η Έλβετία έχει αναγνωρισθή ως αιωνίως ουδέτερη χώρα. Γι' αυτό και δεν έλαβε μέρος στους δύο τελευταίους παγκοσμίους πολέμους.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της Έλβετίας είναι η *Βέρνη* (146.00 κ.). Άλλες πόλεις είναι η *Γενεύη* (145.000 κ.), με έργοστάσια ώρολογίων και πολυτίμων κοσμημάτων. Στη Γενεύη είχε την έδρα της η Κοινωνία των Έθνών. Η *Ζυρίχη* (390.000 κ.), η *Βασιλεία* (183.000 κ.), η *Λωζάνη* (106.000 κ.)

2. Η Αύστρια.

Θέσις και όρια. Η Αύστρια εκτείνεται μεταξύ της Γαλλίας, της Έλβετίας, της Γερμανίας, της Τσεχοσλοβακίας, της Ούγγαρίας και της Γιουγκοσλαβίας. Είναι χώρα ήπειρωτική και από κανένα σημείο της δεν βρέχεται από θάλασσα.

Έκταση και πληθυσμός. Η Αύστρια έχει έκταση 83.850 τετραγ. χιλ. και πληθυσμό 6.920.000 κατοίκους.

Έδαφος. Το έδαφος της χώρας είναι όλο σχεδόν όρεινό. Όρη της έχει τις *Αύστριακές* και τις *Ανατολικές Άλπεις*. Το όρεινό τμήμα των Ανατολικών Άλπεων, που λέγεται περιοχή του *Τυρόλου*, έχει πολλά δάση και θαυμάσιες φυσικές καλλονές, χιονοσκεπή όρη, παγετώνες, καταρράκτες, βαθιές χαράδρες και ώραϊες εύφορες κοιλάδες. Μόνον το ανατολικότερο τμήμα της χώρας είναι πεδινό. Στην Αύστρια έχουν τις πηγές τους άρκετοι παραπόταμοι του Δουναβέως.

Κλίμα. Το κλίμα της Αύστρίας είναι ήπειρωτικό, ο χειμώνας είναι άρκετά ψυχρός και διαρκεί πολλούς μήνες, ενώ το καλοκαίρι είναι σύντομο και θερμό. Οι βροχές και τὰ χιόνια πέφτουν άφθονα.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα της χώρας είναι τὰ δημητριακά, τὰ τεύτλα, οί πατάτες, τὰ κτηνοτροφικά και η ξυλεία. Επίσης σημαντικός είναι και ο όρυκτός της πλούτος. Έξάγει σίδηρο, μόλυβδο, γαιάνθρακες και όρυκτό άλάτι.

Τουρισμός. Η Αύστρια είναι από τις πιό τουριστικές χώρες της Ευρώπης. Χιλιάδες ξένοι περιηγηται έπισκέπτονται κάθε χρόνο την Αύστρια και ιδίως την έπαρχία του Τυρόλου, για να θαυμάσουν τις φυσικές της καλλονές και να παρακολουθήσουν τις μουσικές έορτές, που γίνονται στο Σάλτσμπουργκ, στην πατρίδα του μεγόλου μουσουργού Μόζαρτ.

Βιομηχανία-ἐμπόριο-συγκοινωνία. Ἡ χώρα εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀνεπτυγμένη στὴ βιομηχανία. Ἔχει μεγάλα ἔργοστάσια μεταλλουργίας, χαρτοποιίας, ὑφασμάτων, βυρσοδεψίας, χημικῶν προϊόντων καὶ ἄλλα. Ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ εἰσάγει βαμβάκι, ἐλαστικὸ, πετρέλαιο καὶ ἀποικιακὰ εἶδη. Ἡ συγκοινωνία τῆς εἶναι πολὺ πυκνὴ. Ἡ πρωτεύουσά τῆς ἢ *Βιέννη* ἀποτελεῖ κόμβο διεθνῶν σιδηροδρομικῶν καὶ ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

Θρησκεία καὶ γλῶσσα. Οἱ Αὐστριακοὶ εἶναι καθολικοί. Γλῶσσα ὁμιλοῦν τὴν γερμανικὴν.

Ἱστορία. Ἡ Αὐστρία κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦταν τμῆμα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Ἀργότερα ἔγινε ἐπαρχία τοῦ μεγάλου κράτους τοῦ Καρλομάγνου. Ἀπὸ τὸ 1273 μ.Χ. ἔγινε ἀνεξάρτητο κράτος καὶ μαζί με τὴν Οὐγγαρία ἀπετέλεσε τὴν αὐτοκρατορία τῆς Αὐστροουγγαρίας, μία ἀπὸ τὶς ἰσχυρότερες Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἔτος 1919 διαλύθηκε ἡ αὐτοκρατορία αὐτὴ καὶ ἡ Αὐστρία ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία καὶ ἔμεινε μόνη τῆς ὡς ἀνεξάρτητη δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Βιέννη* (1.740.000 κ.), μία ἀπὸ τὶς ἀρχαιότερες καὶ ὠραιότερες πόλεις τῆς Εὐρώπης, κτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ Δουνάβητος. Ἔχει ὀνομαστὸ πανεπιστήμιο, ἰδίως γιὰ τὴν ἰατρικὴν τοῦ σχολῆν, πλούσια μουσεῖα, θέατρα, ὄπερα, καὶ ἄλλα μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα καὶ οἰκοδομήματα. Εἶναι ἡ πόλις τῆς μουσικῆς, τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς ἰατρικῆς. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ *Γκρατς* (230.000 κ.), τὸ *Λίντς* (185.000 κ.), καὶ τὸ *Σάλτσμπουργκ* (120.000 κ.)

Βιέννη : Ἡ Βουλὴ.

3. Τὸ Λιχτενστάϊν.

Τὸ Λιχτενστάϊν εἶναι ἓνα μικρὸ πριγκηπάτο στὰ σύνορα τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ἑλβετίας. Ἔχει ἕκτασι 157 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 13.000 κατοίκους. Εἶναι πριγκηπάτο ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ ἔτος 1866. Πρωτεύουσα τοῦ Λιχτενστάϊν εἶναι τὸ *Βαντζ* (2.000 κ.).

4. Ἡ Γερμανία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Γερμανία ἐκτείνεται μεταξὺ τῆς Πολωνίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Γαλλίας, τοῦ Σάαρ, τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Δανίας. Ἐπίσης βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρειο θάλασσα καὶ ἀπὸ τὴ Βαλτική.

Ἔκτασις. Ἡ Γερμανία διαιρεῖται σὲ Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ, μὲ συνολικὴ ἕκτασι 355.000 τετραγ. χιλιόμε. καὶ πληθυσμὸ 69.000.000 κατοίκους.

Κόλποι. Στὰ παράλια πρὸς τὴ Βαλτικὴ καὶ τὴ Βόρειο θάλασσα ὑπάρχουν πολλὰ μικρὰ νησιά καὶ ἀρκετοὶ κόλποι ἀπὸ τοὺς ὁποίους σπουδαιότεροι εἶναι ὁ κόλπος τοῦ *Ἀμβούργου* καὶ ὁ κόλπος τοῦ *Κιέλου*.

Ἐδαφος. Τὸ βόρειο καὶ μεγαλύτερο τμήμα τῆς χώρας εἶναι πεδινὸ καὶ ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς μεγάλης εὐρωπαϊκῆς πεδιάδας. Στὸ δυτικὸν τμήμα σχηματίζεται ἡ κοιλάδα τοῦ *Ρήνου*, ἡ λεγομένη *Ρηνανία*. Τὸ ὑπόλοιπον τμήμα τῆς Γερμανίας, τὸ νότιον εἶναι ὄρεινὸ καὶ δασώδες μὲ κυριώτερα ὄρη τῆς *Βαναρικῆς Ἀλπείας*, τὸν *Μέλανα Δρυμὸν* καὶ τὸν *Βοημικὸν Δρυμὸν*.

Ποταμοί. Στὴ νότια Γερμανία ἔχει τὶς πηγὰς τοῦ ὁ Δούναβις ποταμὸς. Οἱ ἄλλοι ποταμοὶ τῆς χώρας εἶναι ὁ *Ρήνος*, ὁ *Βέζερ* καὶ ὁ *Ἐλβας*, ποὺ χύνονται στὴ Βόρειο θάλασσα· ὁ *Ὀντερ* χύνεται στὴ Βαλτικὴ. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ συγκοινωνοῦν μὲ διώρυγες, ὥστε διευκολύνουν τὴν ποταμοπλοία. Ἐπίσης στὸ βορειοανατολικὸν τμήμα τῆς χώρας σχηματίζονται καὶ πολλὰ μικρὰ λίμνες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Γερμανίας εἶναι ἠπειρωτικὸν ψυχρότερον πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ γλυκύτερον πρὸς τὰ παράλια τῆς Βόρειας θάλασσας καὶ τὴν Ρηνανία.

Προϊόντα. Ἡ Γερμανία εἶναι χώρα εὐφορωτάτη καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς γίνεται μὲ ἐπιστημονικὴ μέθοδο. Τὰ σημαντικώτερα γεωργικὰ τῆς προϊόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποὶ, οἱ πατάτες, τὰ ζαχαρότευτλα καὶ

τὸ λινάρι. Ἐνεπτυγμένη ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῆς, ἡ πτηνοτροφία καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν. Ἄλλη πηγὴ πλοῦτου τῆς χώρας εἶναι ἡ ἀλιεία ποῦ γίνεται μὲ ὠργανωμένους στολίσκους ἀλιευτικούς στὴ Βαλτική, στὴ Βόρειο θάλασσα καὶ στὸν βόρειο Ἄτλαντικό. Σπουδαιότερη τέλος πηγὴ πλοῦτου τῆς Γερμανίας εἶναι τὰ ὄρυκτά. Τὸ ἔδαφος τῆς περιέχει πλουσιώτατα κοιτάσματα γαιανθράκων, σιδήρου καὶ ἄλλων ὄρυκτῶν στὴν περιοχὴ τῆς Ρηνανίας.

Βιομηχανία-ἐμπόριο-συγκοινωνία. Οἱ ἄφθονες πρῶτες ὕλες ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς τὰ γεωργικά, τὰ κτηνοτροφικά, τὰ δασικά, τὰ ἀλιευτικά καὶ τὰ ὄρυκτά ἔδωσαν μεγάλη ὥθησι στὴν ἀνάπτυξι τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας. Ἡ χώρα ἔχει ἐργοστάσια κατεργασίας μετάλλων, χυτήρια,

ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ: Ἡ Πύλη τοῦ Βραδενβούργου.

ναυπηγεία, έργοστάσια αυτοκινήτων, άτμομηχανών, τυπογραφικών πιεστηρίων, έργαλείων, κονσερβοποιημένων τροφίμων, μπύρας, χαρτιού, χημικών προϊόντων, φαρμάκων, ύφασμάτων, κατεργασίας έλαστικού, πλαστικών ύλων κ.τ.λ.

Ένα μεγάλο μέρος των προϊόντων της τó έξάγει. Από τó έξωτερικό αγοράζει ή Γερμανία πρώτες ύλες, άπκοικιακά και καπνά. Τα κυριώτερα λιμάνια της είναι ή Βρέμη, τó Άμβουργο και τó Κίελο. Τó σιδηροδρομικό δίκτυο τής χώρας είναι πυκνότατο, καθώς και τó δίκτυο των αυτοκινητοδρόμων, τής ποταμόπλοίας και των έναερίων γραμμών.

Θρησκεία και γλώσσα. Οί περισσότεροι Γερμανοί είναι καθολικοί και οί υπόλοιποι διαμαρτυρόμενοι. Γλώσσα όμιλούν τή γερμανική.

Ίστορία. Κατά τούς άρχαίους χρόνους ή Γερμανία είχε κατακτηθή από τούς Ρωμαίους. Άργότερα έγκατεστάθησαν στή χώρα διάφορες γερμανικές φυλές, Γότθοι, Ούννοι, Σάξονες, οί όποίοι ύποτάχθηκαν στους Φράγκους, όταν ό Καρλομάγνος ίδρυσε τó μεγάλο Φραγκικό κράτος (880 μ.Χ.) που περιελάμβανε τή δυτική και κεντρική Εύρώπη. Μετά από τή διάλυσι τού κράτους τού Καρλομάγνου ή Γερμανία διαιρέθηκε σε μικρά κράτη, τά όποια, τέλος (τó 1870), ενώθηκαν και άπετέλεσαν τó Γερμανικό κράτος. Από τήν έποχή αυτή ή Γερμανία έγινε μία από τίς Μεγάλες Δυνάμεις τού κόσμου. Στα 1914 έκίνησε τόν πρώτο παγκόσμιο πόλεμο έναντίον τής Γαλλίας, Άγγλίας και Άμερικης, αλλά ένικήθηκε τó 1918. Έπειτα από είκοσι χρόνια έκίνησε δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο έναντίον τής Γαλλίας, Άγγλίας, Άμερικης, Ρωσίας και των συμμάχων των. Άλλά και πάλι ένικήθηκε τó 1945 και από τότε εύρέθηκε στήν κατοχή των νικητών της, οί όποίοι τήν έχώρισαν σε Άνατολική και σε Δυτική Γερμανία. Τήν άνατολική Γερμανία τήν κατέλαβαν οί Ρώσοι και τή Δυτική οί άλλοι σύμμαχοι.

Οί Γερμανοί είναι λαός πειθαρχικός, έργατικός και εύφυής. Σε όλες τίς έκδηλώσεις τού πολιτισμού έχουν άναδειχθή : στις έπιστήμες, στις έφευρέσεις, στις τέχνες, στή μουσική, στα γράμματα, στή φιλοσοφία και στις διάφορες τεχνικές τελειοποιήσεις.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ. Η Άνατολική Γερμανία έχει έκταση 110.000 τ.χ. και πληθυσμό 21.000.000 κατοίκους. Άποτελεί αυτοκυβέρνητη κομμουνιστική δημοκρατία και κατέχεται από τούς Ρώσους. Πρωτεύουσα έχει τó Άνατολικό Βερολίνο.

Άλλες πόλεις τής Άνατολικής Γερμανίας είναι ή Δεψία (607.000 κ.),

πόλεις τῶν γραμμάτων καὶ τῶν βιβλίων, μὲ περίφημο πανεπιστήμιο. Τὸ *Μαγδεμβούργο* (263.000 κ.), ἡ *Δρέσδη* (510.000 κ.), μὲ ἐργοστάσια πιάων, δερματίνων εἰδῶν καὶ ἀγγειοπλαστικῆς.

ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ. Ἡ Δυτικὴ Γερμανία ἔχει ἔκτασι 245.000 τ.χ. μὲ πληθυσμὸ 48.000.000 κατοίκους καὶ ἀποτελεῖ μίᾳ αὐτοκυβέρνητη δημοκρατία μὲ πρωτεύουσα τὴν *Μπὸν* (111.000 κ.) Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ *Κιέλο* (523.000 κ.), βιομηχανικὴ πόλις. Τὰ σημαντικώτερα λιμάνια τῆς χώρας εἶναι τὸ *Ἀμβούργο* (1.604.000 κ.) καὶ ἡ *Βρέμη* (444.000 κ.). Μεγάλες ἐπίσης πόλεις εἶναι τὸ *Ντόρτμουντ* (507.000 κ.), τὸ *Ἔσσεν* (605.000 κ.) ὅπου τὰ ὄνομαστὰ πολεμικὰ ἐργοστάσια Κρούπ. Τὸ *Ντύσσελτορφ* (500.000 κ.), ἡ *Κολωνία* (494.000 κ.) μὲ ἐργοστάσια ἀρωμάτων, τὸ *Βούπερταλ* (363.000 κ.), τὸ *Ντόϊτςμπουργκ* (408.000 κ.), τὸ *Ἀνόβερο* (446.000 κ.), ἡ *Φραγκφούρτη* (532.000 κ.), ἡ *Νυρεμβέργη* (381.000 κ.) καὶ τὸ *Μόναχο* (870.000 κ.), μὲ ὄνομαστὸ πανεπιστήμιο καὶ ἀνώτερες σχολές.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ. Τὸ Βερολίνο μὲ τὴν περιοχὴ του ἔχει συνολικὰ πληθυσμὸ 3.330.000 κατοίκους καὶ ἔχει διαιρεθῆ σὲ τέσσερες τομεῖς. Ὁ ἓνας κατέχεται ἀπὸ τοὺς Ρώσους καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας. Οἱ ἄλλοι τρεῖς τομεῖς τῆς πόλεως κατέχονται ἀπὸ τοὺς συμμάχους Ἀμερικανούς, Ἀγγλους καὶ Γάλλους.

5. Ἡ Δανία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Δανία εὐρίσκεται στὰ βόρεια τῆς Γερμανίας καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴ χερσόνησο τῆς *Γιουτλάνδης* καὶ τὰ νησιά τῆ *Σιελάνδη*, τῆ *Φιονία*, τῆ *Λολάνδη*, τῆ *Φάλιστερ* καὶ ἄλλα μικρότερα.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ἡ Δανία ἔχει ἔκτασι 43.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 4.300.000 κατοίκους.

Θάλασσαι. Ἡ Δανία ἀπὸ τὰ τρία σημεῖα τῆς βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρειο θάλασσα καὶ ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ καὶ μόνο πρὸς Ν. συνόρευει μὲ τὴ Γερμανία.

Ἀκρωτήρια καὶ πορθμοί. Ἡ παραλία τῆς χώρας εἶναι ὑπερβολικὰ ἀνώμαλη καὶ σχηματίζει πολλοὺς κολπίσκους, χερσονήσους καὶ ἀκρωτήρια ἀπὸ τὰ ὅποια σημαντικώτερο εἶναι τὸ *Σκάγεν*. Ἐπίσης μεταξὺ τῆς Δανίας καὶ τῆς ἀπέναντι *Σκανδιναβικῆς* χερσονήσου σχηματίζονται τρεῖς πορθμοί:

ΧΑΡΤΗΣ
 ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
 ΑΥΣΤΡΙΑΣ-ΕΛΒΕΤΙΑΣ
 ΔΑΝΙΑΣ-ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΙΝ

Χίλιο 100 200 300χίλ

ὁ Σκαγερράκης, ὁ Καττεγάτης καὶ τὸ στενὸ τῆς Σούνδης.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἶναι πεδινὸν, μὲ χαμηλοὺς λόφους καὶ ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς γερμανικῆς πεδιάδας. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς χερσονήσου εἶναι ἀμμώδης καὶ ἔχει ἐκτεταμένα βοσκοτόπια. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ ἔχει ἔδαφος εὐφορὸν καὶ κατάλληλον γιὰ τὴν καλλιέργεια.

Κλίμα. Ἡ Δανία, ἂν καὶ εἶναι χώρα τοῦ Βορρᾶ, ἔχει κλίμα ἀρκετὰ γλυκὺ, γιὰτὶ στὰ παράλια τῆς φθάνει τὸ ρεῦμα τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ. Οἱ βροχῆς εἶναι ἄφθονες καθὼς καὶ τὰ χιόνια καὶ ἡ ὀμίχλη. Οἱ πορθμοὶ Σκαγερράκης καὶ Καττεγάτης τὸν χειμῶνα παγώνουν καὶ οἱ ἄνθρωποι κυκλοφοροῦν ἐπάνω στὴν παγωμένη θάλασσα μὲ τὰ ἔλκυθρα.

Προϊόντα. Ἡ Δανία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι ἡ σίκαλι, ἡ βρώμη, τὸ σιτάρι, τὰ ζαχαρότευτλα, οἱ πατάτες καὶ ἡ χορτονομή. Στὴν κτηνοτροφία εἶναι ἡ πιὸ προωδευμένη χώρα τῆς Εὐρώπης. Ἡ περιποίησι τῶν ζώων γίνεται μὲ ὄλους τοὺς κανόνες τῆς ἐπιστήμης. Ἰδίως τρέφονται ἄλογα, βόδια, πρόβατα, χοῖροι, πουλερικά καὶ παράγεται τυρὶ, βούτυρο, κρέατα, ἄλλαντικά καὶ χοιρομέρια. Ἄλλη πηγὴ πλοῦτου τῆς χώρας εἶναι ἡ ἄλεια.

Ἡ Κοπεγχάγη.

Βιομηχανία-έμποριο-συγκοινωνία. Ἡ βιομηχανία τῆς παρασκευάζει τὰ βούτυρα, τὰ τυριά, τὰ γάλατα, τὰ ἀλλαντικά καὶ τὰ ψάρια. Ἐπίσης ἔχει ἡ Δανία καὶ ἀρκετὰ ἐργοστάσια ὑφασμάτων, μηχανημάτων, ἀγείων πορσελάνης, ὑαλουργεῖα καὶ ναυπηγεῖα στὴν Κοπεγχάγη.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ προϊόντα τῶν ἐργοστασίων τῆς τὰ ἐξάγει στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἀντιθέτως εἰσάγει γαϊάνθρακες, πετρέλαιο, καπνὰ, ἀποικιακὰ καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη. Ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ σιδηροδρόμους, αὐτοκινητοδρόμους καὶ ἀτμόπλοια. Τὸν χειμῶνα χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ἔλκυθρα.

Θρησκεία καὶ γλῶσσα. Οἱ Δανοὶ εἶναι διαμαρτυρόμενοι. Γλῶσσα ὁμιλοῦν τὴ δανικὴ.

Ἱστορία. Ἡ Δανία εἶναι ἀνεξάρτητο βασίλειο ἀπὸ τὸν 10ον αἰῶνα καὶ πολλὰς φορές ἀπέκτησε δύναμι καὶ ὑπέταξε μεγάλης περιοχῆς τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης, τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καθὼς καὶ πολλὰ νησιά τοῦ βορείου Ἀτλαντικοῦ.

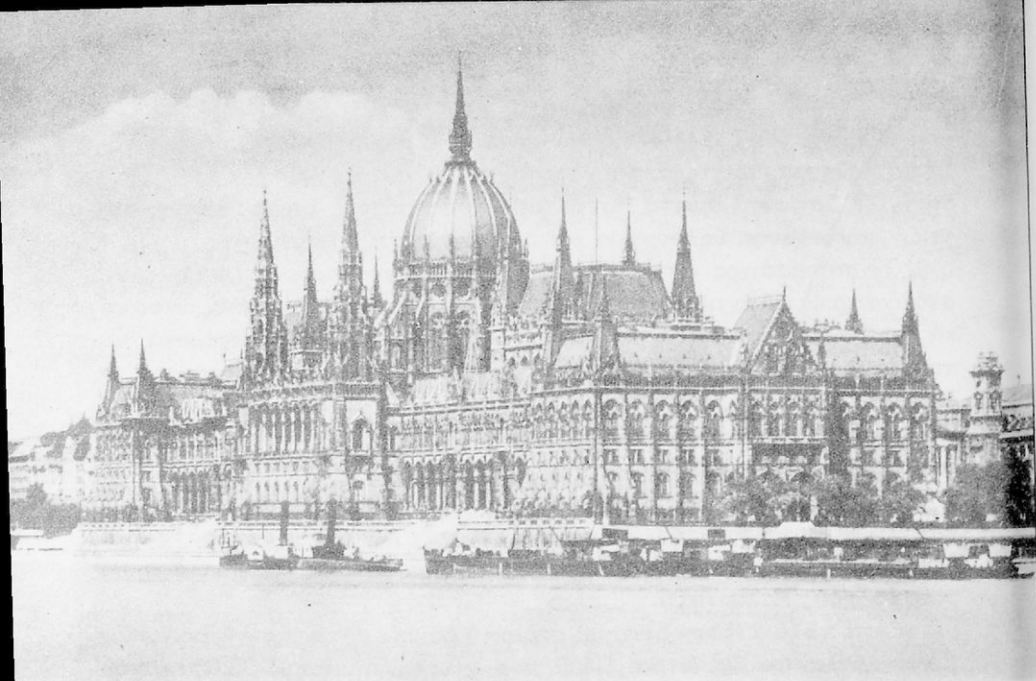
Ἀπὸ τὰ ξένα ἐδάφη διατηρεῖ σήμερα ἡ Δανία : α) τὰ νησιά Φερόες στὸν βόρειο Ἀτλαντικὸ, μὲ ἔκταση 1.400 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸ 30.000 κατοίκους, ποὺ ἀσχολοῦνται στὴν ἀλιεία καὶ στὴν κτηνοτροφία, β) τὴ Γροιλανδία, τὸ μεγαλύτερο νησὶ τῆς γῆς, μὲ ἔκταση 2.175.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸ 25.000 κατοίκους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μόνο οἱ 500 εἶναι Δανοί.

Οἱ Δανοὶ εἶναι λαὸς ἐργατικὸς, φιλειρηνικὸς καὶ ἐξαιρετικὰ πολιτισμένους. Ἡ πατρίδα μας ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Δανία συνδέονται μὲ βασιλικούς δεσμούς, γιατί ὁ βασιλιάς τῶν Ἑλλήνων Γεώργιος ὁ Α' καταγόταν ἀπὸ τὴ Δανία. Ἦταν Δανὸς πρίγκηπας, πρὶν ἀνεβῆ στὸ θρόνο τῆς Ἑλλάδος.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ *Κοπεγχάγη* (977.000 κ.), παλαιὰ καὶ ὡραία πόλις μὲ πανεπιστήμιο καὶ ἀνώτερες σχολές, μουσεῖα, βιβλιοθῆκες, ἀνάκτορα καὶ ἄλλα μνημεῖα. Ἄλλη πόλις εἶναι τὸ *Ἀαρχους* (116.000 κ.).

6. Ἡ Οὐγγαρία.

Θέσις καὶ ὄρια. Εὐρίσκεται πρὸς τὰ βόρεια τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ συνορεύει μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία, τὴ Ρουμανία, τὴ Ρωσία, τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ τὴν Αὐστρία. Εἶναι χώρα ἡπειρωτικὴ καὶ ἀπὸ κανένα τῆς σημεῖο δὲν τὴν βρέχει ἡ θάλασσα.

Βουδαπέστη : Ἡ Βουλή.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Οὐγγαρία ἔχει ἕκτασι 93.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 9.200.000 κατοίκους.

Ἔδαφος. Ἡ χώρα εἶναι ἐντελῶς σχεδὸν πεδινή, μὲ μικροὺς λόφους καὶ διαρρέεται ἀπὸ τὸν Δούναβι καὶ τοὺς παραποτάμους του. Ἔχει ἔδαφος εὐφορώτατο καὶ κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς καλλιεργεῖται. Ἔχει ὅμως καὶ ἀρκετὲς ἐκτάσεις δασῶν, καλαμώνων καὶ βοσκοτόπων, ὅπου βόσκουν πρόβατα, βόδια καὶ μεγαλόσωμα ἄλογα, τὰ ὀνομαστὰ οὐγγαρέζικα ἄλογα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἠπειρωτικό, μὲ θερμὰ καλοκαίρια, ψυχροὺς χειμῶνες, ὀλίγες βροχὲς καὶ πολλὰ χιόνια.

Προϊόντα. Ἡ Οὐγγαρία εἶναι προπαντὸς γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ χώρα. Παράγει σιτηρά, καλαμπόκι, λινάρι, καννάβι, καπνὰ, πατάτες, ζαχαρότευτλα καὶ κρασιά. Τρέφει ἐπίσης ἄλογα, βόδια, πρόβατα, χοίρους καὶ ἐξάγει κρέατα διατηρημένα, ἄλλαντικά (περίφημο εἶναι τὸ οὐγγαρέζικο σαλάμι), τυριά, βούτυρα καὶ ἄλλα. Τὸ ἔδαφος τῆς ἔχει γαιάνθρακες, χαλκὸ, ψευδάργυρο, μόλυβδο, πετρέλαιο καὶ βωξίτη.

Βιομηχανία-έμπόριο-συγκοινωνία. Ἡ Οὐγγαρία ἔχει βιομηχανία ἀνεπτυγμένη. Ἔχει ἰδίως ἐργοστάσια κονσερβοποιημένων τροφίμων, ἀλλαντικῶν, ἐργοστάσια ζακχάρεως καὶ οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὑφασμάτων, καπνεργοστάσια κ.τ.λ. Ἡ χώρα ἐξάγει ζάχαρι, κτηνοτροφικά καὶ γεωργικά προϊόντα καὶ εἰσάγει ἀποικιακά προϊόντα καὶ μηχανήματα.

Ἡ συγκοινωνία της εἶναι πυκνοτάτη. Ἔχει σιδηροδρομικὸ δίκτυο, αὐτοκινητοδρόμους καὶ ἀρκετὲς διώρυγες, γιὰτὶ οἱ ποταμοὶ της εἶναι πλωτοί. Ἐπίσης ἔχει καὶ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Θρησκεία καὶ γλῶσσα. Οἱ περισσότεροὶ κάτοικοί της εἶναι καθολικοί. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἀρκετοὶ διαμαρτυρόμενοι. Γλῶσσα ὁμιλεῖται ἡ οὐγγρική.

Ἱστορία. Οἱ Οὐγγροὶ ἦλθαν ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἀσία καὶ ἐγκατεστάθησαν στὰ μέρη αὐτὰ κατὰ τὸ 800 μ.Χ. ὅπου ἱδρυσαν ἀνεξάρτητο βασίλειο. Ἀργότερα ἡ Οὐγγαρία ἐνώθη μετὰ τὴν Αὐστρία καὶ οἱ δύο ἀπέτελεσαν τὴν αὐτοκρατορία τῆς Αὐστροουγγαρίας, μίᾳ ἀπὸ τὶς Μεγάλαις Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἔτος ὅμως 1919 διαλύθηκε ἡ αὐτοκρατορία αὐτὴ καὶ ἡ Οὐγγαρία ἔγινε ἀνεξάρτητο κράτος. Ἀπὸ τὸ 1948 εἶναι κομμουνιστικὴ δημοκρατία καὶ δορυφόρος τῆς Ρωσίας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ *Βουδαπέστη* (1.600.000 κ.) εἶναι διπλῆ πόλις ἡ Βούδα, κτισμένη στὴ δεξιὰ ὄχθη καὶ ἡ Πέστη στὴν ἀριστερὴ ὄχθη τοῦ Δουνάβους. Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ *Σζέγκεντ* (136.000 κ.), τὸ *Ντεμπρεσέν* (190.000 κ.) καὶ τὸ *Μισκόλτς* (103.000 κ.).

7. Ἡ Τσεχοσλοβακία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Τσεχοσλοβακία εὐρίσκεται μετὰ τῆς Αὐστρίας, τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Ρωσίας, τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Γερμανίας. Εἶναι χώρα ἡπειρωτικὴ καὶ δὲν βρέχεται ἀπὸ θάλασσα!

Ἐκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει ἑκτασί 127.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 12.300.000 κατοικοῦς.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι ὄρεινόν. Τὰ κυριώτερα ὄρη της εἶναι τὰ *Καρπάθια*, τὰ *Σουδήτεια* καὶ ὁ *Βοεμικὸς Δρυμὸς*, ποὺ καλύπτονται ἀπὸ δάση καὶ ἔχουν ἐκτεταμέναι βοσκές. Τὸ κεντρικὸ μόνον τμήμα τῆς χώρας εἶναι πεδινόν. Ἡ Τσεχοσλοβακία διαρρέεται ἀπὸ τοὺς παραποτάμους τοῦ *Δουνάβους* καὶ τοῦ *Ἐλβα*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα της εἶναι ἡπειρωτικόν, περισσότερο ψυχρὸ πρὸς τὰ *Καρπάθια* καὶ μετριώτερον πρὸς τὰ δυτικά.

Προϊόντα. Καλλιεργούνται οι πατάτες, τὰ σιτηρά, ή σίκαλι, τὰ ζαχαρότευτλα, ό λυκίσκος (φυτό τής μπύρας), τὸ λινάρι. Σημαντικά προϊόντα είναι τὰ κτηνοτροφικά, τὰ πτηνοτροφικά, τὰ μελισσοκομικά και τὰ δασικά. Άλλη πηγή πλούτου είναι τὰ όρυκτά, οι γαιάνθρακες, ό λιγνίτης, ό σίδηρος, τὸ ούράνιο, ό μόλυβδος, ό άργυρος, ό χαλκός, τὸ πετρέλαιο.

Βιομηχανία-έμπόριο-συγκοινωνία. Ἡ βιομηχανία τής Τσεχοσλοβακίας είναι άρκετά προωδευμένη. Ἐχει βαρεία βιομηχανία σιδήρου, έργοστάσια πολεμικοῦ ύλικοῦ, έργοστάσια τροφίμων, ζαχαρέως, μπύρας, έπεξεργασίας τής ξυλείας, ύφαντουργίας, ύαλουργίας, κεραμεικής και δερματίωνων ειδών. Τὰ σημαντικώτερα προϊόντα, που έξάγει, είναι ή ζάχαρις, οι γαιάνθρακες, τὰ ύφάσματα, τὰ ύαλικά, τὰ μέταλλα. Άπό τις ξένες χώρες εισάγει βαμπάκι, φάρμακα και άποικιακά προϊόντα.

Συγκοινωνία έχει πυκνή με σιδηροδρόμους, με άυτοκίνητα και με ποταμόπλοια.

Θρησκεία και γλώσσα. Οι Τσεχοσλοβάκοι είναι καθολικοί και όμιλούν οι περισσότεροι τήν τσεχική γλώσσα και άλλοι τήν σλοβακική.

Ίστορία. Ἡ Τσεχοσλοβακία είναι ένα άπό τὰ νέα κράτη, που έσχητίστηκαν τὸ έτος 1919 έπειτα άπό τή διάλυσι τής άυτοκρατορίας τής Άύστρουγγαρίας. Οι κάτοικοι της είναι Τσέχοι, Σλοβάκοι, Γερμανοί, Ούγγροι, Πολωνοί και Ἰσραηλίτες. Άπό τὸ έτος 1946 ή Τσεχοσλοβακία έγινε κομμουνιστική δημοκρατία και είναι άπό τους δορυφόρους τής Ρωσίας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής Τσεχοσλοβακίας είναι ή *Πράγα* (922.000 κ.), ώραιοτάτη πόλις, κτισμένη στις όχθες του Ἐλβα ποταμοῦ με ζωηρή έμπορική κίνησι. Άλλες πόλεις είναι ή *Μπρονό* (273.000 κ.), ή *Όστράβα* (180.000 κ.), ή *Μπρατισλάβα* (184.000 κ.) και τὸ *Πίλσεν* (120.000 κ.)

8. Ἡ Πολωνία.

Θέσις και έρια. Ἡ Πολωνία έκτείνεται μεταξύ τής Γερμανίας, τής Τσεχοσλοβακίας, τής Ρωσίας και τής Βαλτικής θάλασσας.

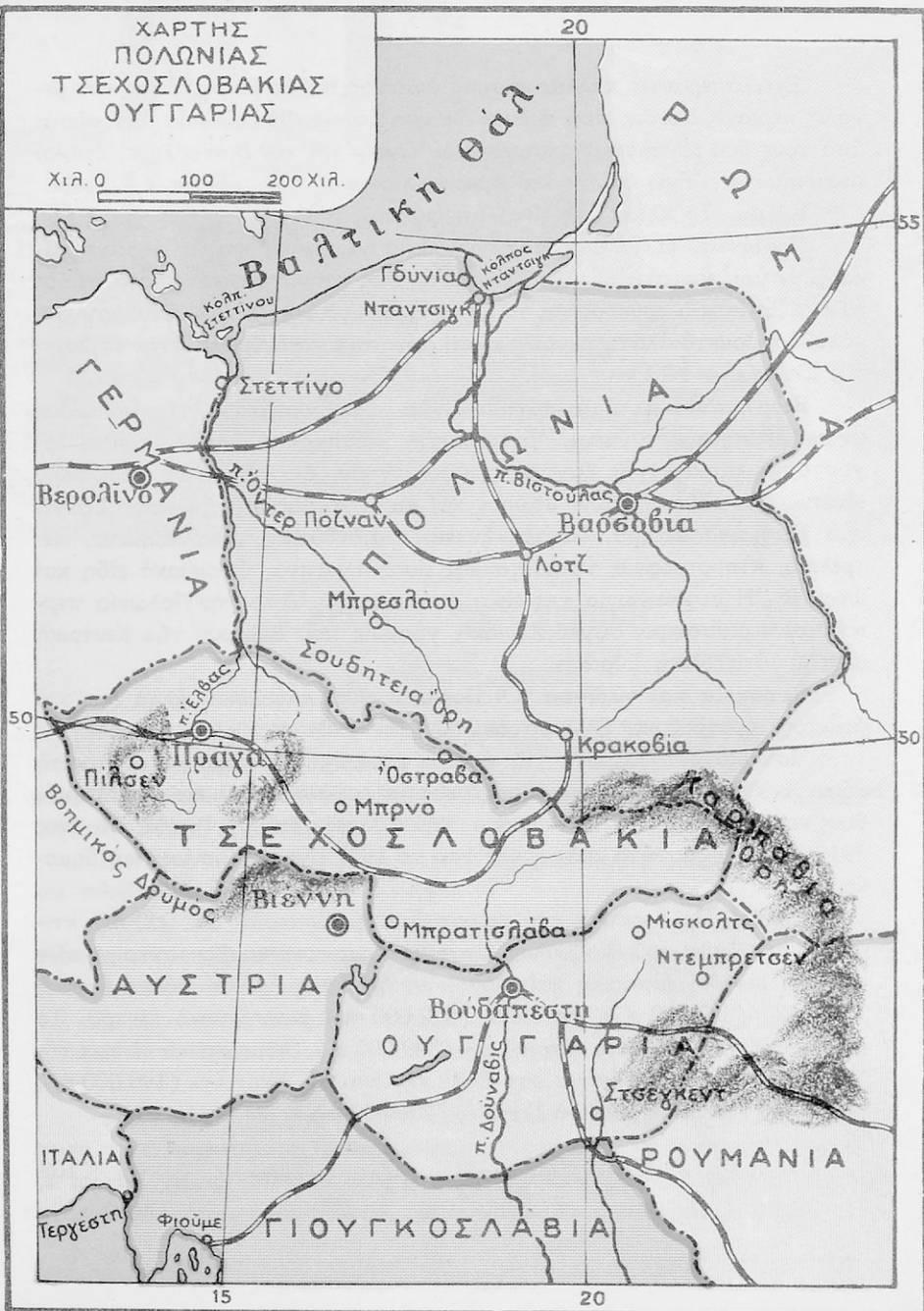
Έκτασις και πληθυσμός. Ἐχει έκτασι 311.000 τ.χ. και πληθυσμό 25.600.000 κατοίκους.

Κόλποι. Στήν Βαλτική θάλασσα σχηματίζεται ό κόλπος του *Ντάνσιγκ* και ό κόλπος του *Στετίνου*.

Έδαφος. Όλόκληρη ή χώρα είναι μία άπέραντη πεδινή έκτασις, που φράσσεται άπό τὸ νότιο μέρος με τὰ *Καρπάθια* και τὰ *Σουδήτεια* όρη.

ΧΑΡΤΗΣ
ΠΟΛΩΝΙΑΣ
ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ
ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ

Χιλ. 0 100 200 Χιλ.

Έχει άπέραντες καλλιεργήσιμες έκτάσεις, πολλά βοσκοτόπια και μεγάλες περιοχές δασών, που δίδουν άφθονη ξυλεία. Η Πολωνία διαρρέεται από τους δύο μεγάλους ποταμούς, τον *Όντερ* και τον *Βιστούλα*, οι όποιοι είναι πλωτοί. Έχει επίσης και άρκετες λίμνες.

Κλίμα. Το κλίμα της είναι ήπειρωτικό.

Προϊόντα. Η Πολωνία είναι πλούσια γεωργική χώρα. Παράγει σίκαλι, σιτάρι, πατάτες, λινάρι, ζαχαρότευτλα, κτηνοτροφικά προϊόντα και ξυλεία. Επίσης ό όρυκτός της πλοῦτος είναι άφθονος. Έξάγει ψευδάργυρο, μόλυβδο, όρυκτό άλάτι, πέτρελαιο και άφθονους γαιάνθρακες στην περιοχή της *Σιλεσίας*.

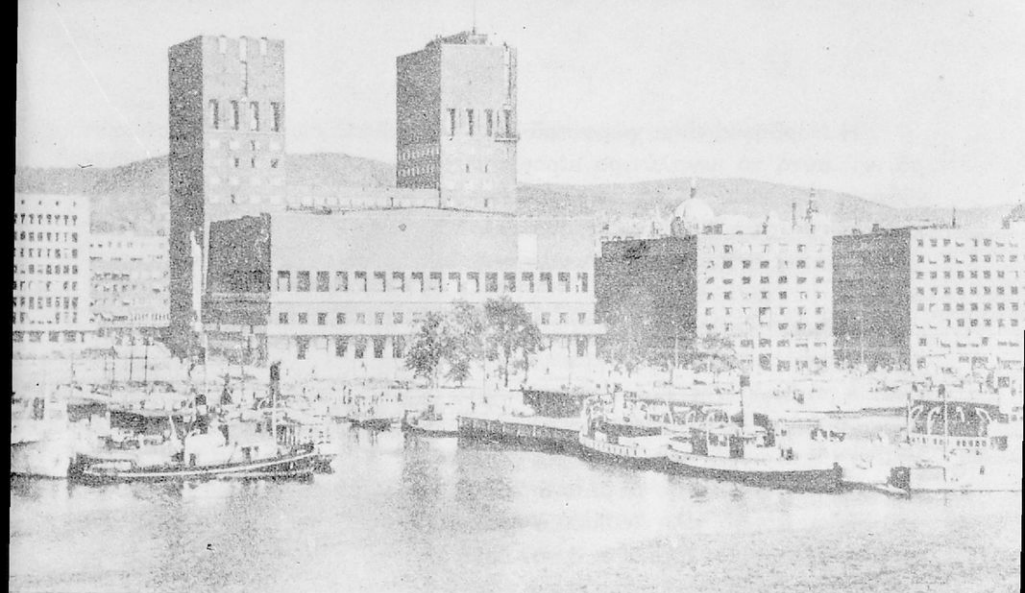
Βιομηχανία-έμπόριο-συγκοινωνία. Η βιομηχανία της Πολωνίας είναι άρκετά ανεπτυγμένη. Έχει βαρεία βιομηχανία μεταλλουργίας, εργοστάσια παραγωγής ζαχάρους, ύφασμάτων, διατηρημένων τροφίμων, οίνοπνευματωδών ποτῶν, μπύρας και κατεργασίας της ξυλείας. Έξάγει στο έξωτερικό σιτηρά, ζάχαρι, ξυλεία, γαιάνθρακες, μεταλλεύματα, πέτρελαιο, κτηνοτροφικά προϊόντα και εισάγει καπνά, άποικιακά είδη και μηχανές. Η συγκοινωνία της είναι ανεπτυγμένη. Από την Πολωνία περνούν οι περισσότερες συγκοινωνιακές γραμμές που ένώνουν την Κεντρική με την Άνατολική Εύρώπη.

Θρησκεία και γλώσσα. Οι Πολωνοί είναι καθολικοί· αλλά έχει και άρκετους όρθοδόξους. Γλώσσα όμιλοῦν την πολωνική.

Ίστορία. Η Πολωνία για πρώτη φορά έγινε ανεξάρτητο κράτος το 966 μ.Χ. Από τότε κατά περιόδους απέκτησε μεγάλη δύναμι και κατά περιόδους κατακτήθηκε από τη Γερμανία, την Αύστρια και τη Ρωσία. Το έτος 1919 έγινε ανεξάρτητο κράτος και από το 1947 είναι κομμουνιστική δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της χώρας είναι ή *Βαρσοβία* (642.000 κ.), κτισμένη στις όχθες του Βιστούλα. Άποτελεί σημαντικό κόμβο συγκοινωνιῶν και έχει μεγάλη έμπορική και βιομηχανική κίνηση. Άλλες πόλεις είναι ή *Κρακοβία* (350.000 κ.), το *Λότζ* (622.000 κ.), βιομηχανικό κέντρο. Το *Πόζναν* (327.000) και το *Μπρεσλάου* (340.000 κ.), βιομηχανικά κέντρα της Σιλεσίας. Σημαντικά λιμάνια στη Βαλτική είναι το *Ντάνσιγκ* (190.000 κ.), ή *Γδύνια* (117.000 κ.) και το *Στεττίνο* (200.000 κ.).

ΟΣΛΟ : Δημοσχεῖον

Η ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Ἡ Νορβηγία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Νορβηγία εἶναι μία ἀπὸ τὶς δύο χῶρες τῆς Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου καὶ συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴν Σουηδία καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα σημεῖα βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικό, ἀπὸ τὴν Βόρειο θάλασσα καὶ ἀπὸ τὸν πορθμὸ τοῦ Σκαγερράκη.

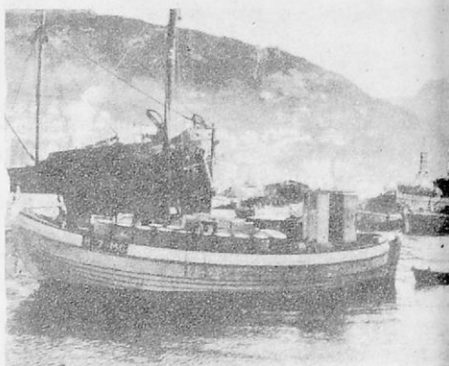
Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Νορβηγία ἔχει ἔκτασι 324.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 3.294.000 κατοίκους.

Ἀκτές. Τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας σχηματίζουν μιὰ δαντέλα ἀπὸ στενοῦς καὶ βαθεῖς κόλπους μετὰ ἀπότομες ὄχθες, τὰ περίφημα γιὰ τὴ φυσικὴ τους μεγαλοπρέπεια, νορβηγικὰ «φιόρδ». Κατὰ μῆκος ἐπίσης τῶν ἀκτῶν τῆς εὐρίσκονται καὶ πολυάριθμα μικρὰ νησιά. Στὸ βόρειο σημεῖο τῆς χώρας εὐρίσκεται τὸ ἀκρωτήριο *Βόρειο* καὶ στὸ νοτιώτερο σημεῖο τὸ ἀκρωτήριο *Νάς*.

Ἔδαφος. Ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἐξαιρετικὰ ὄρεινὴ μετὰ κεντρικὴ ὄροσειρὰ τὶς *Σκανδιναυϊκὰς Ἀλπεις*, ποὺ ἔχουν πολλὰς κορυφὰς σκεπασμέναις μετὰ αἰώνια χιόνια. Μεταξὺ τῶν βουνῶν σχηματίζονται βαθεῖς χαράδρες καὶ κοιλάδες, ὅπου ἐπικρατεῖ τὸ πράσινο τῶν δασῶν καὶ τῶν βοσκῶν.

Ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα τοῦ βορρᾶ, γι' αὐτὸ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἄγρονο, τὸ ὑπόλοιπο καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ μόνο ἐλάχιστες νότιες ἐκτάσεις εἶναι καλλιεργήσιμες.

Κλίμα. Τὸ βόρειο τμήμα τῆς χώρας εὐρίσκεται στὴν κατεψυγμένη ζώνη· εἶναι ἡ περιοχή τῆς *Τούνδρας* καὶ ἔχει κλίμα πολικό. Τὸ χαρακτηριστικὸ φαινόμενο τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ὁ «*ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου*». Ἀπὸ τὰ μέσα δηλαδὴ τοῦ Μαΐου ἕως τὰ τέλη Ἰουλίου ὁ ἥλιος εὐρίσκεται συνεχῶς ἐπάνω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα. Τὰ μέρη λοιπὸν αὐτὰ ἔχουν τότε μιὰ διαρκῆ ἡμέρα. Ἀπὸ τὰ μέσα ὁμοῦ τοῦ Νοεμβρίου ἕως τὰ μέσα τοῦ Ἰανουαρίου ὁ ἥλιος δὲν ἀνατέλλει καθόλου καὶ τότε ἔχουν συνεχῶς νύχτα. Συνηθέστατο ἐπίσης φαινόμενο τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι τὸ *Βόρειο Σέλας*. Τὰ δυτικὰ καὶ τὰ νότια παράλια ἔχουν κλίμα πιὸ μαλακὸ γιατί φθάνει ἕως ἐκεῖ τὸ θερμὸ ρεῦμα τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ.

Ἐνω: Νορβηγικὸ φιδόδ
Κάτω: Τὸ Μπέρεκεν τῆς Νορβηγίας.

Προϊόντα. Τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς χώρας εἶναι ἀσήμαντα, παράγει ἰδίως σίκαλι καὶ πατάτες στὰ νότια παράλια. Περισσότερο ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ποὺ δίδει ἀρκετὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα. Οἱ μεγάλες πηγές πλοῦτου τῆς Νορβηγίας εἶναι: α) τὰ δάση ποὺ δίδουν ἐλεγκτὴ καὶ ἄφθονη ξυλεία, β) ἡ ἀλιεία τοῦ βακαλάου, τῶν ρεγγῶν, τῶν φαλαινῶν κ.τ.λ., γ) τὰ μεταλλεύματα: ἄργυρος, χαλκός, νίκελ, σίδηρος, μόλυβδος, δ) ἡ περιηγητικὴ κίνησι τῶν ξένων, ποὺ ἐπισκέπτονται τὴ χώρα, γιὰ νὰ θαυμάσουν τὶς ἔξοχες φυσικὲς τῆς καλλονές.

Βιομηχανία-ἐμπόριο-συγκοινωνία. Οἱ Νορβηγοὶ χρησιμοποιοῦν τὶς ὕδατοπτώσεις γιὰ τὴν παραγωγὴ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, μὲ τὸ ὅποιο κινοῦνται τὰ ἐργοστάσια τῆς χώρας. Κυριώτερη βιομηχανία εἶναι ἡ

κατεργασία και ή συσκευασία τῶν ψαριῶν σέ κονσέρβες, τὰ ἀλίπαστα, ή έξαγωγή μουρουνελαίου και ίχθυελαίου.

Ή βιομηχανία τοῦ ξύλου είναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σέ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς χώρας ὑπάρχουν πριονιστήρια, ποὺ κατεργάζονται τὴν ξυλεία, ή ὁποία χρησιμοποιεῖται στὴν ναυπηγική, στὶς οἰκοδομές, στὴν ἐπιπλοποιία στὴν παρασκευή χαρτοπολτοῦ, χαρτιοῦ και σπέρτων.

Ή Νορβηγία εξαγει ξυλεία, χαρτί, χαρτοπολτὸ και προϊόντα ἀλιείας. Εἰσάγει σιτηρά, καπνά, ἀποικιακά, βαμπάκι κ.τ.λ. Ή συγκοινωνία στὸ ἐσωτερικὸ δὲν είναι πυκνή, γιατί τὸ ἔδαφος είναι ὀρεινὸ. Ἔχει ὁμως ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Νορβηγίας είναι ὁ τέταρτος τοῦ κόσμου.

Θρησκεία και γλῶσσα. Οἱ Νορβηγοὶ είναι διαμαρτυρόμενοι και ὀμιλοῦν τὴ Νορβηγικὴ και τὴ Λαπωνικὴ γλῶσσα.

Ίστορία. Οἱ Νορβηγοὶ είναι λαὸς γερμανικῆς καταγωγῆς, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Λάπωνες ποὺ κατοικοῦν τὸ βόρειο τμήμα. Ή Νορβηγία παλαιότερα ἦταν ἐνωμένη μαζί με τὴ Σουηδία και τὴ Δανία σέ ἓνα κράτος, ἕως τὸ 1905 ποὺ ἐχωρίστηκε και ἀπετέλεσε ἰδιαίτερο βασίλειο. Οἱ Νορβηγοὶ είναι λαὸς φιλερηνικὸς, ἐργατικὸς και πολιτισμένος. Οἱ θαλασσοπόροι τῆς ἦταν οἱ πρῶτοι ποὺ ἐξερεύνησαν τὶς πολικὲς περιοχὲς τῆς ὕδρογειοῦ.

Ή Νορβηγία ἔχει μία κτίσι στὸν βόρειο Παγωμένο ὠκεανὸ, τὴν *Σπιτςβέργη*, ή ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ ὀμάδα νησιῶν με ἕκτασι 62.920 τετρ. χιλιόμετρα και πληθυσμὸ 3.000 κατοίκους. Ή Σπιτςβέργη είναι ἱστορικὴ, γιατί ἀπὸ ἐκεῖ ἐξεκίνησαν οἱ ἐξερευνητικὲς ἀποστολὲς τοῦ Βορείου Πόλου. Οἱ κάτοικοὶ τῆς ζοῦν ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσι τῶν ἀνθρακωρυχείων και ἀπὸ τὴν ἀλιεία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Νορβηγίας είναι τὸ *Ὄσλο* (462.000 κ.) ἐμπορικὴ και βιομηχανικὴ πόλις. Ἄλλες πόλεις είναι τὸ *Μπέργκεν* (110.000 κ.), τὸ *Τροντχάιμ* (57.000 κ.) και ὁ βόρειος λιμένας τοῦ *Νάρβικ* (10.000 κ.).

2. Ἡ Σουηδία.

Θέσις και ὄρια. Ἡ Σουηδία είναι τὸ δεύτερο κράτος τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου και συνορεύει με τὴ Φινλανδία, τὴ Νορβηγία και βρέχεται ἀπὸ τὸ Σκαγερράκη, τὸν Καττεγάτη, τὸν πορθμὸ τῆς Σούνδης, τὴ Βαλτικὴ θάλασσα και τὸν Βοθνικὸ κόλπο.

Ἐκτασις και πληθυσμὸς. Ἡ Σουηδία ἔχει ἕκτασι 449.000 τ.χ. και πληθυσμὸ 7.000.000 κατοίκους.

Νησιά. Στη Βαλτική έχει η Σουηδία πολλά νησιά, από τα όποια τα μεγαλύτερα είναι η *Γκοτλάνδη* και η *Όλαντ*.

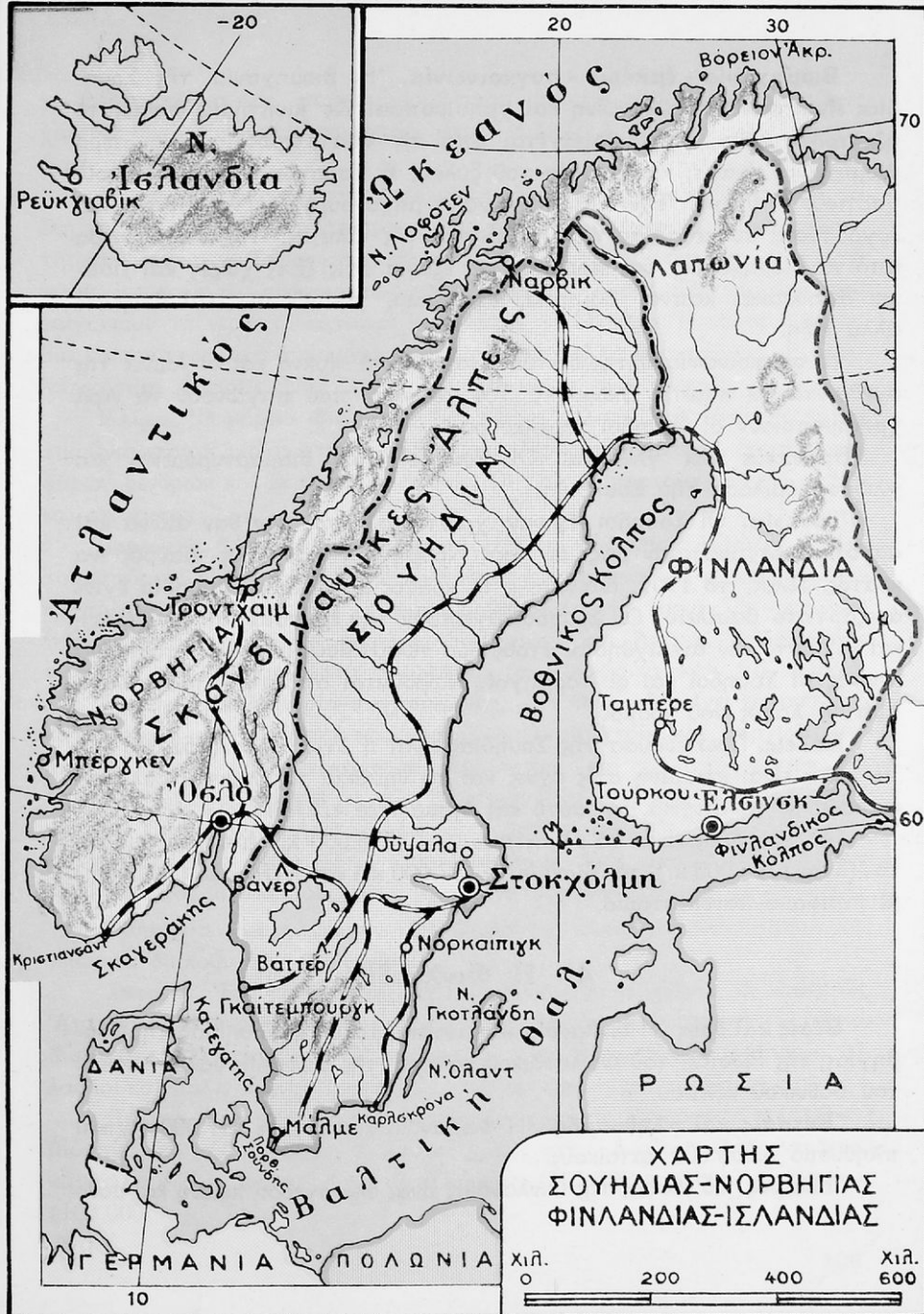
Ύδαφος. Το βορειοδυτικό τμήμα της χώρας είναι όρεινό. Τα όρη της είναι οι *Σκανδιναβικές Άλπεις*. Το υπόλοιπο τμήμα, το νοτιοδυτικό, είναι πεδινό. Η Σουηδία είναι κυρίως χώρα των δασών, των βοσκών και των λιμνών, από τις όποίες μεγαλύτερες είναι η *Βαϊνερον* και η *Βαϊπτερον*.

Κλίμα. Το βόρειο και όρεινό τμήμα της Σουηδίας έχει κλίμα πολικό. Στο νότιο τμήμα, όμως, είναι μαλακώτερο το κλίμα και εκεί εύδοκιμούν τα δημητριακά.

Προϊόντα. Τα γεωργικά της προϊόντα είναι η σίκαλη, η βρώμη και το σιτάρι. Σημαντικά είναι τα κτηνοτροφικά της προϊόντα, το βούτυρο και τα τυριά. Τόν κυριώτερο όμως πλούτο της χώρας τόν αποτελούν τα άπεραντα δάση της, από τα όποια εξάγεται ξυλεία, χαρτοπολτός και χαρτί. Η έκμετάλλευσις των δασών γίνεται με μέθοδο έπιστημονική. Άλλη πηγή πλούτου της Σουηδίας είναι τα όρυκτά της: ό χαλκός, ό λευκοσίδηρος, ό μόλυβδος, ό γρανίτης, το μάρμαρο και το περίφημο σουηδικό άτσαλί. Επίσης και τα άλιευτικά της προϊόντα είναι άξιόλογα.

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ: Άποψις πόλεως

**ΧΑΡΤΗΣ
ΣΟΥΗΔΙΑΣ-ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ-ΙΣΛΑΝΔΙΑΣ**

Χιλ. 0 200 400 600 Χιλ.

Βιομηχανία - εμπόριο - συγκοινωνία. Ἡ βιομηχανία τῆς Σουηδίας εἶναι πολὺ προωδευμένη καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς κινητήρια δύναμι τὸ ἠλεκτρικὸ ρεῦμα, ποὺ παράγεται ἀπὸ τὶς ὑδατοπτώσεις. Κυριώτερη βιομηχανία εἶναι ἡ κατεργασία τοῦ ξύλου, ἡ παραγωγή χαρτοπολτοῦ, χαρτιοῦ, σπέρτων. Ἔχει ἐπίσης μεγάλα μηχανουργεῖα, ναυπηγεῖα καὶ ἐργοστάσια συσκευασίας τῶν προϊόντων τῆς ἀλιείας. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ βιομηχανικὰ τῆς προϊόντα τὰ ἐξάγει στὶς ξένες χῶρες καὶ εἰσάγει ἀποικιακὰ, καπνὰ, βαμπάκι, πετρέλαιο, γαιάνθρακες καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη.

Τὸ συγκοινωνιακὸ τῆς δίκτυο εἶναι ἀρκετὰ πυκνὸ καὶ οἱ λίμνες τῆς συνδέονται μὲ πλωτὲς διώρυγες. Τὸν χειμῶνα ποὺ παγώνουν τὰ νερὰ χρησιμοποιοῦν οἱ Σουηδοὶ τὰ ἔλκυθρα.

Θρησκεία καὶ γλῶσσα. Οἱ Σουηδοὶ εἶναι διαμαρτυρόμενοι καὶ γλῶσσα ὁμιλοῦν τὴν Σουηδική.

Ἱστορία. Οἱ Σουηδοὶ ἔγιναν χριστιανοὶ ἀπὸ τὸν 9ον αἰῶνα καὶ ἀργότερα ἐσχημάτισαν μαζί μὲ τοὺς Νορβηγούς καὶ τοὺς Δανούς ἓνα κράτος. Τέλος, τὸ 1905, διαλύθηκε τὸ κράτος αὐτὸ καὶ ἡ Σουηδία ἔγινε ἀνεξάρτητο βασίλειο. Οἱ Σουηδοὶ ἀγαποῦν τὴν ἐργασία καὶ τὴν εἰρήνη καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἀνemieχθησαν στοὺς δυὸ τελευταίους μεγάλους πολέμους. Γενικά, οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβηγοί, θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς πρὸ πολιτισμένους λαοὺς τοῦ κόσμου.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Σουηδίας εἶναι ἡ *Στοκχόλμη* (752.000 κ.). Ἡ πόλις εἶναι κτισμένη στὶς ὄχθες καὶ τὰ νησάκια τῆς λίμνης Μαλάρεν ὁμοιάζει μὲ τὴ Βενετία, γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται «*Βενετία τοῦ Βορρᾶ*».

*Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ *Γκαίτεμπουργκ* (358.000 κ.) ἐμπορικὸ λιμάνι, τὸ *Μάλμε* (196.000 κ.), τὸ *Νορκάλπινγκ* (87.000 κ.) καὶ ἡ *Ὀυψάλα* (64.000 κ) μὲ περίφημο πανεπιστήμιο.

4. Ἡ Φινλανδία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Φινλανδία ἐκτείνεται μεταξὺ τῆς Σουηδίας, τῆς Νορβηγίας, τῆς Ρωσίας, τοῦ Φινλανδικοῦ κόλπου, τῆς Βαλτικῆς θάλασσας καὶ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ἡ Φινλανδία ἔχει ἔκτασι 337.000 τ.χ.καὶ πληθυσμὸ 4.050.000 κατοίκους.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Φινλανδίας εἶναι ὄλο σχεδὸν πεδινὸ καὶ μόνο

τὸ βόρειο τμήμα της, ποὺ περιλαμβάνεται στὴν κατεψυγμένη ζώνη, ἔχει χαμηλὰ ὑψόμενα καὶ εἶναι ἄγονο, εἶναι δηλαδὴ ἡ περιοχὴ ποὺ ὀνομάζεται Τούνδρα.

Τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς Φινλανδίας εἶναι οἱ ἀμέτρητες λίμνες καὶ τὰ ἔλη της, γι' αὐτὸ κι ὠνομάσθηκε «*χώρα τῶν χιλίων λιμνῶν*». Πολλὲς λίμνες της συνδέονται μὲ διώρυγες, ποὺ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνία, γιατί τὰ πλοῖα μποροῦν καὶ φθάνουν ἕως τὴν καρδιὰ τῆς χώρας. Τὸν χειμῶνα ποὺ παγώνουν τὰ νερά, οἱ κάτοικοι ταξιδεύουν μὲ ἔλκυθρα. Ἡ νότια Φινλανδία καλύπτεται ἀπὸ ἀπέραντα δάση καὶ ἔχει πολλὰ βοσκοτόπια. Οἱ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις εἶναι ὀλίγες γιατί τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ.

Κλίμα. Ἡ βόρεια Φινλανδία ἔχει κλίμα πολικὸ. Στὰ νότια τὸ κλίμα της εἶναι κάπως μαλακώτερο καὶ ἐκεῖ ἔχει πλουσία βλάστησι, δάση κωνοφόρων δένδρων καὶ ἐκτεταμένες βοσκές. Οἱ βροχὲς πέφτουν ἄφθονες, καθὼς καὶ τὰ χιόνια.

Προϊόντα. Κύρια προϊόντα τῆς χώρας εἶναι τὰ δασικὰ ἢ ξυλεία, ὁ χαρτοπολιτὸς, τὸ χαρτί, τὰ σπέρτα. Σημαντικὰ ἐπίσης εἶναι καὶ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, τὸ κρέας, τὸ γάλα, τὸ βούτυρο καὶ τὰ τυριά. Τὰ γεωργικὰ προϊόντα της εἶναι ὀλίγα, παράγει ἰδίως σίκαλι καὶ βρώμη. Ἄλλες πηγὲς πλοῦτου τῆς χώρας εἶναι ἡ ἄλιεία, τὰ γουναρικά καὶ τὰ ὄρυκτά.

Βιομηχανία-ἐμπόριο-συγκοινωνία. Ἡ Φινλανδία ἔχει ἐργοστάσια κατεργασίας τῆς ξυλείας, παρασκευῆς χαρτοπολιτοῦ καὶ χαρτιοῦ, συσκευασίας τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων καὶ τῶν προϊόντων τῆς ἄλιείας. Μεγάλες ποσότητες τῶν βιομηχανικῶν της προϊόντων τις ἐξάγει στὶς ξένες χώρες. Ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ εἰσάγει σιτηρὰ, ζάχαρι, ἀποικιακὰ, πετρέλαιο καὶ ἄλλα εἶδη. Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη καὶ ἐκτελεῖται μὲ σιδηροδρόμους, αὐτοκινητοδρόμους, πλοῖα καὶ ἔλκυθρα.

Θρησκεία καὶ γλῶσσα. Οἱ Φινλανδοὶ εἶναι διαμαρτυρόμενοι καὶ γλῶσσα ὀμιλοῦν τὴν Φινλανδική.

Ἱστορία. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες ἡ Φινλανδία ἦταν τμῆμα τῆς Σουηδίας. Ἀπὸ τὸ 1809 περιῆλθε στὴ κυριαρχία τῆς Ρωσίας, ἀλλ' ἀπὸ τὸ 1917 ἔγινε ἀνεξάρτητη δημοκρατία. Οἱ Φινλανδοὶ εἶναι ἐργατικοί, φιλήσυχοι, φιλαθλοὶ καὶ πολιτισμένοι· στὴ χώρα τους δὲν ὑπάρχουν ἀγράμματοι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Φινλανδίας εἶναι τὸ *Ἐλσίνκι* (367.000 κ.) βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, κτισμένη στὴν εἴσοδο τοῦ Φινλανδικοῦ κόλπου. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ *Τούρκου* (101.000 κ.) καὶ τὸ *Ταμπέρε* (103.000 κ.).

Οι Λάπωνες. Στις βόρειες παγωμένες περιοχές της Νορβηγίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας, εκεί στήν άγρονη ζώνη της Τούνδρας, ζει ή νομαδική φυλή των Λαπώνων. Οι Λάπωνες είναι μογγολικής καταγωγής μικρόσωμοι, άσχημοι, άπολίτιστοι και όμιλούν τη Λαπωνική γλώσσα. Τις καλύβες τους τις κτίζουν με κομμάτια πάγου και τις έπιστρώνουν έσωτερικώς με δέρματα. Ως μόνη τους άσχολία και πόρον ζωής έχουν τó ψάρεμα και τó κυνήγι της φώκιας, της λευκής άρκούδας και των άλλων άγρίων πολικών ζώων. Πολύτιμο βοηθό των και οικιακό ζώο έχουν τόν τάρανδο, ó όποιος τούς δίδει τó γάλα του, τó κρέας του και τó δέρμα του, με τó όποιο κάνουν τις ένδυμασίες τους. Επίσης τόν χρησιμοποιούν και ως μεταφορικό ζώο για νά σύρη τó έλκυθρο, όπως χρησιμοποιούν και τούς σκύλους.

5. 'Η 'Ισλανδία.

Θέσις-έκτασις-πληθυσμός. Τó κράτος της 'Ισλανδίας άποτελείται από τó νησί 'Ισλανδία, που εύρίσκεται στόν Βόρειο 'Ατλαντικό ώκεανό. Έ-χει έκταση 102.000 τ.χ. και πληθυσμό 145.000 κατοίκους.

'Εδαφος και κλίμα. 'Η 'Ισλανδία είναι ήφαιστειογενές νησί και έχει πολλά άκόμη ένεργά ήφαιστεια. Επίσης άφθονους θερμοπίδακες (Γκέϊζερ). Τó θερμό αυτό νερό τó διοχετεύουν οί κάτοικοι στα σπίτια τους για θέρμανσι και για οικιακή χρήση.

Στά παράλια της 'Ισλανδίας φθάνει τó θερμό ρεύμα του κόλπου του Μεξικου και τó κλίμα της είναι εύκρατο, υγρό και όμιχλώδες. Στά παράλια τó έδαφος της είναι κατάλληλο για καλλιέργεια και για βοσκές. Στο έσωτερικό έχει έκτεταμένους παγετώνες, από όπου έπηρε και τó όνομά της 'Ισλανδία, δηλαδή «*χώρα των πάγων*».

Προϊόντα. 'Η κυριώτερη πηγή πλούτου του νησιου είναι ή όλιεία και ή συσκευασία των ψαριών. Επίσης τρέφονται και πολλά ποίμνια προβάτων, που άποδίδουν μαλλιά, κέρατα και γάλα.

Θρησκεία και γλώσσα. Οι 'Ισλανδοί είναι διαμαρτυρόμενοι. Γλώσσα όμιλούν την 'Ισλανδική.

'Ιστορία. 'Η 'Ισλανδία, κατά τούς παλαιότερους χρόνους, ήταν ανεξάρτητο κράτος: κατόπιν κατοικήθηκε από τούς Νορβηγούς και έπειτα από τούς Δανούς. Τó έτος 1944 έγινε έντελώς ανεξάρτητη δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της 'Ισλανδίας είναι ή *Ρεϊκιαβικ* (56.000 κ.) ή μόνη αξιόλογη πόλις του νησιου.

ΜΟΣΧΑ: Ἡ Ἐρυθρὰ Πλατεία.

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Ρωσία.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ρωσία περιλαμβάνει ὁλόκληρη τὴ βορειοανατολικὴ Εὐρώπη καὶ εὐρίσκεται μεταξύ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, τῆς Φινλανδίας, τῆς Βαλτικῆς θάλασσας, τῆς Πολωνίας, τῆς Ρουμανίας, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Τουρκίας, τοῦ Καυκάσου, τῆς Κασπίας θάλασσας καὶ τῆς Σιβηρίας.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμός. Ἡ Ρωσία, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Σοβιετικὴ Ἐνωσις, εἶναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τοῦ κόσμου στὴν ἔκτασι, γιατί ἔκτος ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει καὶ ὁλόκληρη τὴ βόρεια Ἀσία. Ἔχει συνολικὴ ἐπιφάνεια 22.270.000 τ.χ. (δηλαδή τὸ 1)6 σχεδὸν ἀπὸ ὅλη τὴν ξηρὰ τῆς ὑδρογείου) καὶ πληθυσμὸ περίπου 200.000.000 κατοίκους. Τὸ Εὐρωπαϊκὸ μόνον τμῆμα τῆς Ρωσίας, ἔχει ἔκτασι περίπου 5.150.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 145.000.000 κατοίκους.

Θάλασσες και νησιά. Γύρω από τή Ρωσία σχηματίζονται ή *Λευκή* θάλασσα, ή *Βαλτική*, ή *Εϋξεινος Πόντος*, ή *Άζοφική* θάλασσα και ή *Κασπία*. Από τὰ νησιά τῆς Ρωσίας τὸ μεγαλύτερο εἶναι ή *Νοβάγια Σέμλια* και εὐρίσκεται στὸν Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό.

Κόλποι. Σημαντικώτεροι εἶναι ὁ κόλπος τοῦ *Ἀρχαγγέλου*, ὁ κόλπος τοῦ *Ὀνέγκα* στή Λευκή θάλασσα και στή Βαλτική ὁ *Φινλανδικός* κόλπος και ὁ κόλπος τῆς *Ρίγας*.

Χερσόνησοι. Στὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό σχηματίζεται ή χερσόνησος *Κόλα* και ή *Καρίν* και στὸν Εϋξεινο Πόντο ή *Κριμαία*.

Πορθμοί. Ὁ πορθμὸς τοῦ *Κράτς* στήν *Άζοφική* θάλασσα.

Ἴσθμοί. Ἔχει δύο ἰσθμούς, τὸν ἰσθμὸ τῆς *Καρελίας* μεταξύ τοῦ Φινλανδικοῦ κόλπου και τῆς λίμνης *Λαντόγκα* και τὸν ἰσθμὸ τῆς *Κριμαίας*.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσίας ἀποτελεῖ μίαν ἀπέραντη πεδιάδα, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θάλασσας και φθάνει ἔως τὰ *Ὀυράλια ὄρη* και τὴν *Κασπία* θάλασσα. Ἡ ἀπέραντη αὐτὴ πεδιάδα μπορεῖ νὰ χωρισθῆ σὲ τέσσερες ζώνες. Ἡ βορειότερη ζώνη εἶναι ή πολική, ή ὁποία λέγεται *Τούνδρα*, γιατί δὲν ἔχει βλάστησι. Τὸν χειμῶνα εἶναι παγωμένη και τοὺς λίγους μῆνες τοῦ καλοκαιριοῦ γεμίζει ἔλη. Τὰ μόνα φυτὰ τῆς εἶναι οἱ λειχῆνες και τὰ βρύα. Ἡ δευτέρα ζώνη, ή μεγαλύτερη, εἶναι ή περιοχή τῶν ἐκτεταμένων δασῶν, ὅπου ἐπικρατοῦν κυρίως τὰ κωνοφόρα δένδρα. Τρίτη ζώνη εἶναι ή νοτιώτερη. Αὐτὴ ἔχει χῶμα μαῦρο και καλλιεργεῖται ἰδίως με σιτηρά. Τετάρτη τέλος ζώνη εἶναι ή περιοχή μεταξύ τῆς *Άζοφικῆς* θάλασσας και τῆς *Κασπίας*. Στήν περιοχή αὐτὴ φυτρώνουν ψηλὰ χόρτα τὰ ὁποία κατόπιν ξηραίνονται, γιατί οἱ βροχὲς εἶναι σπάνιες. Αὐτὴ ή ζώνη λέγεται περιοχή τῶν *σιεπῶν*.

Ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ρωσίας κυριώτερα εἶναι ή ὄροσειρά τῶν *Ὀυράλιων*, ὁ *Καύκασος* (5630 μ.) και τὰ *Καρπάθια*.

Ποταμοί. Στὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό χύνονται οἱ ποταμοὶ *Πετσχόρας*, *Ντβίνας* και *Ὀνέγκας*. Στή Βαλτικὴ ὁ *Ντουίνας* και ὁ *Νιέμεν*. Στὸν Εϋξεινο ὁ *Δνείπερος* και ὁ *Δόν*. Στήν *Κασπία*, τέλος, χύνονται ὁ *Ὀυράλης* και ὁ *Βόλγας*, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ εἶναι πλωτοὶ και ἐπικοινωνοῦν με διώρυγες.

Λίμνες. Κυριώτερες εἶναι ή *Ὀνέγκα* και ή *Λαντόγκα*, ή ὁποία ἔχει διώρυγα και ἐπικοινωνεῖ με τὸν Φινλανδικὸ κόλπο.

Κλίμα. Ἡ βόρεια ζώνη ἔχει κλίμα πολικό. Νοτιώτερα εἶναι ή ζώνη τῶν δασῶν με κλίμα ὀλιγώτερο ψυχρό. Συνέχεια εἶναι ή τρίτη ζώνη, ὅπου

εὐδοκίμοῦν τὰ σιτηρά, γιατί τὸ κλίμα εἶναι περισσότερο εὐκράτο. Γενικά ἡ Ρωσία ἔχει κλίμα ἠπειρωτικὸ μὲ ἀραιὲς βροχές, μὲ πολλὰ χιόνια καὶ μὲ σφοδροὺς καὶ ψυχροὺς ἀνέμους. Οἱ χειμῶνες εἶναι βαρεῖς καὶ διαρκοῦν πολλοὺς μῆνες. Τὰ καλοκαίρια εἶναι σύντομα καὶ θερμά.

Προϊόντα. Οἱ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις τῆς χώρας εἶναι ἀπέραντες καὶ εὐφορώτατες. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ρωσία θεωρεῖται ὡς ἡ πρώτη χώρα στὴν παραγωγή σιταριοῦ, σίκαλης, πατάτας, ζαχαροτεύτλων, κριθαριοῦ, βρώμης, ἀραβοσίτου, λιναριοῦ καὶ κανναβιοῦ. Ἐπίσης παράγει βαμπάκι, τσαΐ, ὀπωρικά, χορτονομὴ καὶ ἄλλα προϊόντα. Σημαντικώτατα ἐπίσης εἶναι τὰ κτηνοτροφικά, τὰ δασικά καὶ τὰ προϊόντα τῆς ἀλιείας. Περίφημο εἶναι τὸ χαβίρι πού παρασκευάζεται ἀπὸ τὸ αὐγοτάραχο τῶν ψαριῶν στὸ *Ἀστραχάν*. Μεγάλος τέλος εἶναι καὶ ὁ ὀρυκτὸς τῆς πλοῦτος ἔχει γαϊάνθρακες, πετρέλαιο, χαλκὸ, σιδηρομεταλλεύματα, ἀλουμίνιο καὶ χρυσό.

Βιομηχανία - ἐμπόριο - συγκοινωνία. Ἡ βιομηχανία τῆς χώρας παρουσιάζει μεγάλη ἀνάπτυξη τῆς τελευταῖες δεκαετίες. Κυριώτεροι κλάδοι τῆς εἶναι ἡ μεταλλουργία, ἡ ὑφαντουργία, ἡ ναυπηγική, ἡ κατασκευὴ

KIEBON: "Απομυς πόλεως"

αεροπλάνων, αυτοκινήτων, άτμομηχανών και ύλικών πολέμου, ή κατεργασία του ξύλου, τά χημικά προϊόντα και τά τρόφιμα.

Μεγάλες ποσότητες άπό τά προϊόντα της έξάγει στις ξένες χώρες και εισάγει πρώτες ύλες, άποικιακά προϊόντα και έπίστημονικά όργανα

Ή συγκοινωνία είναι άρκετά πυκνή. Έχει δίκτυο σιδηροδρόμων, αυτοκινητοδρόμων καθώς και αεροπορική, άτμοπλοική και ποταμοπλοική συγκοινωνία. Τά μεγάλα ποτάμια της είναι πλωτά και με σύστημα διωρύγων έχουν οί Ρώσοι συνδέσει τή Λευκή θάλασσα και τή Βαλτική με τήν Κασπία και τόν Εϋξεινο Πόντο.

Θρησκεία και γλώσσα. Οί Ρώσοι είναι χριστιανοί όρθόδοξοι και όμιλοϋν τή Ρωσική γλώσσα.

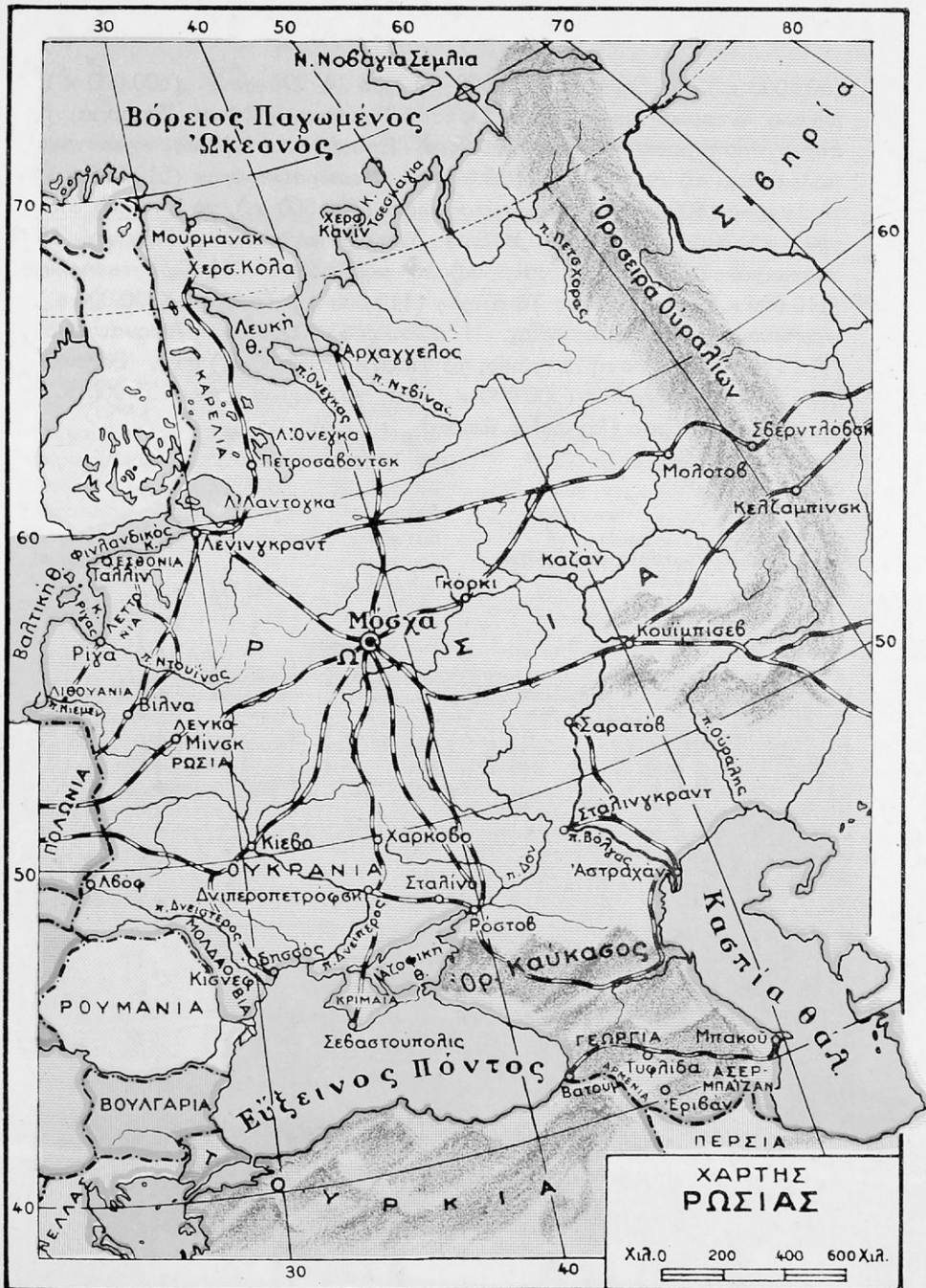
Πολίτευμα. Ή Ρωσία, ή όποία λέγεται και Σοβιετική Ένωσις (Ένωσις Σοσιαλιστικών Σοβιετικών Δημοκρατιών-Ε.Σ.Σ.Δ.) είναι όμοσπονδία δεκαέξη κομμουνιστικών δημοκρατιών. Άπό αυτές οί όκτώ εύρίσκονται στην Εϋρώπη και είναι οί εξής, με τίς πρωτεύουσές των :

1. Ρωσία (Μόσχα)	5. Λιθουανία (Βίλνα)
2. Καρελία (Πετροζάβόντσκ)	6. Λευκορωσία (Μίνσκ)
3. Έσθονία (Ταλλιν)	7. Ούκρανία (Κίεβο)
4. Λεττονία (Ρίγα)	8. Μολδοβλαχία (Κίσηεφ)

Ίστορία. Οί Ρώσοι είναι λαός σλαυικής καταγωγής και έγιναν χριστιανοί κατά τόν 10ον αιώνα. Ο ήγεμόνας τών Ρώσων Ίβαν ό τρομερός (1533-1584) έλαβε πρώτος τόν τίτλο του «Τσάρου πασών τών Ρωσιών». Κατόπιν και κυρίως άπό τήν έποχή που ανέβηκε στο θρόνο ό Τσάρος Πέτρος ό Μέγας (1672-1775) και άργότερα ή Αικατερίνη ή Μεγάλη (1729-1796), ή αυτοκρατορία τής Ρωσίας έγινε μία άπό τίς μεγάλες δυνάμεις του κόσμου. Τόν Οκτώβριο του 1917 έξεράγη στη Ρωσία μιá γενική λαϊκή επανάσταση, ή όποία άλλαξε ή αυτοκρατορικό πολίτευμα τής χώρας και ή Ρωσία έγινε πλέον κομμουνιστική δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής Σοβιετικής Ένώσεως είναι ή Μόσχα (4.500.000 κ.). Άλλες πόλεις είναι τó Λένινγκραντ (3.300.000 κ.) που άλλοτε έλέγετο Πετρούπολις και ήταν πρωτεύουσα τής Ρωσίας. Έπίσης τó Κίεβον (900.000 κ.) πρωτεύουσα τής Ούκρανίας, τó Χάρκοβο (900.000 κ.), τó Γκόρκι (900.000 κ.), τó Καζάν (500.000 κ.), τó Μολότοβ (450.000κ.), τó Σβεργντόβσκ (600.000 κ.) τó Κελζαμπίνσκ (500.000 κ.), τó Κοϊμπίσεβ

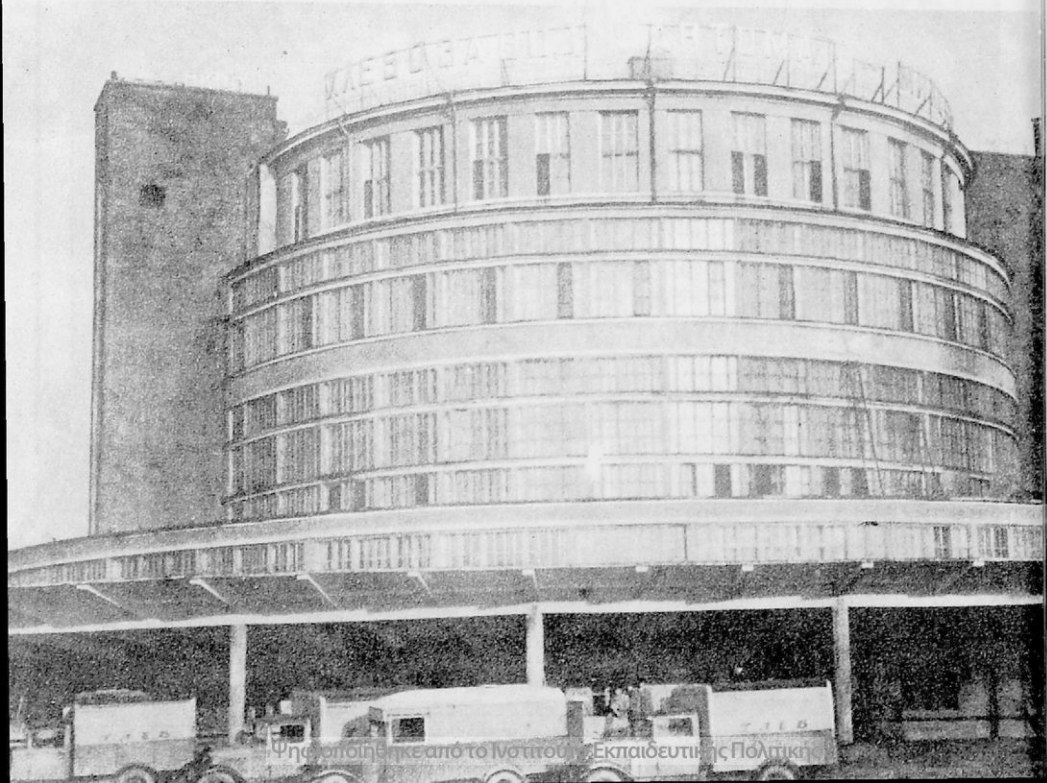

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(600.000 κ.), τὸ *Σαρατόβ* (500.000 κ.) καὶ ἡ *Ὀδησσός* (600.000 κ.), μεγάλο ἐμπορικό λιμάνι. Στὴν Ὀδησσὸ ἰδρύθηκε ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία, ἡ ὁποία προπαρασκεύασε τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Ἄλλες σημαντικὲς πόλεις εἶναι τὸ *Ροστόβ* (510.000 κ.), τὸ *Δνειπεροπετρόφσκ* (510.000 κ.), τὸ *Σταλίνο* (500.000 κ.), τὸ *Στάλινγκραντ* (400.000 κ.), τὸ ἱστορικό ἀπὸ τὸν τελευταῖο παγκόσμιο πόλεμο ὅπου ἐνίκηθησαν οἱ Γερμανοί. Τὸ *Ἀστραχάν* (300.000 κ.) στὶς ἐκβολὲς τοῦ Βόλγα. Ἡ *Σεβαστούπολις* (110.000 κ.) στὴν Κριμαία. Τὸ *Κίσεφ* (110.000 κ.). Τὸ *Μίνσκ* (230.000 κ.) πρωτεύουσα τῆς Λευκορωσίας. Ἡ *Βίλνα* (163.000 κ.) στὴ Λιθουανία, ἡ *Ρίγα* (390.000 κ.) στὴ Λεττονία, τὸ *Ταλλίν* (196.000 κ.) στὴν Ἑσθονία. Τέλος, ὁ *Ἀρχάγγελος* (300.000 κ.) καὶ τὸ *Μουρμάνσκ* (150.000 κ.), λιμάνια στὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό.

ΜΟΣΧΑ : ἐργοστάσια ἀεροποίας

ΠΙΝΑΚΑΣ

που περιλαμβάνει τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν ἔκτασι, τὸν πληθυσμὸν
των καὶ τὶς πρωτεύουσές των.

Κράτη	* Ἐκτασίς τ.χιλ.	Πληθυσμὸς	Πρωτεύουσα	Πληθυσμὸς
Νότια Εὐρώπη				
Ἑλλάς	132.560	7.600.000	Ἀθῆναι	1.378.000
Ἀλβανία	28.750	1.200.000	Τίρανα	65.000
Γιουγκοσλαβία	256.600	16.300.000	Βελιγράδι	390.000
Βουλγαρία	110.000	7.200.000	Σόφια	543.000
Ρουμανία	237.000	16.000.000	Βουκουρέστι	1.040.000
Ἑὺρωπ. Τουρκία ..	23.485	1.626.000	Κωνσταντινούπολις ..	1.000.000
Ἰταλία	301.000	47.000.000	Ρώμη	1.700.000
Βατικανὸν	44	1.000	Βατικανὸν	1.000
* Ἅγιος Μαρίνος ..	61	13.000	* Ἅγιος Μαρίνος	13.000
Τεργέστη	738	360.000	Τεργέστη	270.000
Ἰσπανία	505.000	28.000.000	Μαδρίτη	1.618.000
Πορτογαλία	91.700	8.500.000	Λισσαβώνα	710.000
Δυτικὴ Εὐρώπη				
Γαλλία	550.000	42.000.000	Παρίσι	5.100.000
Λουξεμβούργον ..	2.586	300.000	Λουξεμβούργον	62.000
Σάαρ	2.567	960.000	Σααρμπρύκεν	112.000
Μονακὸν	1,5	20.000	Μονακὸν	20.000
* Ἀνδόρρα	452	5.000	* Ἀνδόρρα	800
Βέλγιο	30.500	8.700.000	Βρυξέλλες	1.000.000
* Ὄλλανδία	34.174	10.300.000	* Ἀμστερνταμ	850.000
* Ἀγγλία	244.000	50.000.000	Λονδίνο	8.346.000
* Ἴρλανδία	70.000	2.960.000	Δουβλίνο	521.000
Κεντρικὴ Εὐρώπη				
Ἑλβετία	41.295	4.824.000	Βέρνη	146.000
Ἀυστρία	83.850	6.920.000	Βιέννη	1.740.000
Λίχτενστάιν	156	13.000	Βαντζ	2.000
Ὀύγγαρια	93.000	9.200.000	Βουδαπέστη	1.600.000
Τσεχοσλοβακία ..	127.827	12.300.000	Πράγα	922.000
Πολωνία	311.730	25.600.000	Βαρσοβία	642.000
Γερμανία	355.000	70.000.000	Βερολίνο (* Ἀνατολικῆς)	3.330.000
			Μπὸν (Δυτικῆς)	111.000

Κράτη	*Εκτασες τ.χλ.	Πληθυσμός	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός	
Βορειοδυτική Εύρωπη					
Δανία.....	43.000	3.400.000	Κοπεγχάγη.....	977.000	
Ίσλανδία.....	102.000	145.000	Ρεύκγιαβίκ.....	56.000	
Νορβηγία.....	324.000	3.294.000	*Όσλο.....	462.000	
Σουηδία.....	449.000	7.000.000	Στοκχόλμη.....	752.000	
Φινλανδία.....	337.000	4.050.000	*Ελσίνκι.....	376.000	
Βορειοανατολική Εύρωπη					
Ρωσία	Ευρωπαϊκή	3.150.000	145.000.000	Μόσχα.....	4.500.000

ΠΙΝΑΚΑΣ

Πού περιλαμβάνει τις μεγαλύτερες πόλεις τής Εύρωπης

*Όνομα πόλεως	Πληθυσμός	*Όνομα πόλεως	Πληθυσμός
Λονδίνο—Άγγλία.....	8.346.000	Βρυξέλλες—Βέλγιο.....	1.000.000
Παρίσι—Γαλλία.....	5.100.000	Κοπεγχάγη—Δανία.....	977.000
Μόσχα—Ρωσία.....	4.500.000	Πράγα—Τσεχοσλοβακία.....	922.000
Βερολίνο—Γερμανία.....	3.330.000	Κίεβον—Ρωσία.....	900.000
Λένινγκραντ—Ρωσία.....	3.300.000	Γκόρκι—Ρωσία.....	900.000
Βιέννη—Αυστρία.....	1.740.000	Χάρκοβο—Ρωσία.....	900.000
Ρώμη—Ίταλία.....	1.700.000	Μόναχο—Γερμανία.....	870.000
Μαδρίτη—Ίσπανία.....	1.618.000	*Αμστερνταμ—Όλλανδία.....	850.000
*Αμβούργο—Γερμανία.....	1.604.000	Βακού—Ρωσία.....	800.000
Βουδαπέστη—Ούγγαρία.....	1.600.000	Λίβερπουλ—Άγγλία.....	789.000
*Αθήναι—Έλλάς.....	1.378.000	Στοκχόλμη—Σουηδία.....	752.000
Βαρκελώνη—Ίσπανία.....	1.280.000	Τουρίνο—Ίταλία.....	720.000
Μιλάνο—Ίταλία.....	1.273.000	Λισαβόνα—Πορτογαλία.....	710.000
Μπίρμιγχαμ—Άγγλία.....	1.112.000	Μάντσεστερ—Άγγλία.....	703.000
Γλασκώβη—Άγγλία.....	1.090.000	Ρόττερταμ—Όλλανδία.....	690.000
Βουκουρέστι—Ρουμανία.....	1.040.000	Γένοβα—Ίταλία.....	683.000
Νεάπολις—Ίταλία.....	1.025.000	Βαρσοβία—Πολωνία.....	642.000

ΠΙΝΑΚΑΣ

που περιλαμβάνει τα ύψηλότερα όρη τής Εύρωπης

*Όνομα όρους και χώρας	*Υψος	*Όνομα όρους και χώρας	*Υψος
Καύκασος (*Έλμπρούς)—Ρωσία.....	5.630	*Απέννινα—Ίταλία.....	2.914
*Άλπεις (Λευκό όρος)—Έλβετία.....	4.810	*Αλβανικές Άλπεις—Αλβανία—Σερβία.....	2.748
Σιέρα Νεβάδα—Ίσπανία.....	3.482	Καρπάθια—Τσεχοσλοβακία.....	2.663
Πύρρηναϊα—Ίσπανία.....	3.404	Πίνδος—Έλλάς.....	2.575
Αίτνα—Ίταλία.....	3.274	Τρανσυλβανικές Άλπεις—Ρουμανία.....	3.544
Ροδόπη—Βουλγαρία.....	2.924	Σκανδιναβικές Άλπεις—Νορβηγία.....	2.481
*Όλυμπος—Έλλάς.....	2.928	Αίμος—Βουλγαρία.....	2.371

ΠΙΝΑΚΑΣ

πού περιλαμβάνει τούς μεγαλύτερους ποταμούς τῆς Εὐρώπης

*Όνομα ποταμοῦ καὶ χώρας	Μῆκος	*Όνομα ποταμοῦ καὶ χώρας	Μῆκος
Βόλγας—Ρωσία	3688	Δνεϊστερος—Ρωσία	1411
Δούναβις—Κεντρικὴ Εὐρώπη	2960	Βιστούλας—Πολωνία	1387
Οὐράλης—Ρωσία	2534	Ρήνος—Γερμανία	1326
Δνείπερος—Ρωσία	2285	*Ελβας—Γερμανία	1112
Δόν—Ρωσία	1967	Λείγερ—Γαλλία	1020
Πεταχόρας—Ρωσία	1789	Τάγος—Ἰσπανία	1010
Ντβίνας—Ρωσία	1293	Ροδανὸς—Γαλλία	812

ΠΙΝΑΚΑΣ

πού περιλαμβάνει τίς μεγαλύτερες λίμνες τῆς Εὐρώπης

*Όνομα λίμνης καὶ χώρας	*Εκτασίς	*Όνομα λίμνης καὶ χώρας	*Εκτασίς
Λαντόγκα—Φινλανδία	18.400	Μαλάρεν—Σουηδία	1140
Όνέγκα—Ρωσία	9.900	Πλάττεν—Οὐγγαρία	596
Βαινερν—Σουηδία	5.546	Γενεύη—Ἑλβετία	581
Βαϊττερν—Σουηδία	1.899	Πρέσπα—Ἑλλάς—Ἀλβανία	288

ΠΙΝΑΚΑΣ

πού περιλαμβάνει τὰ μεγαλύτερα νησιά τῆς Εὐρώπης

*Όνομα νησιοῦ	*Εκτασίς	*Όνομα νησιοῦ	*Εκτασίς
Μεγάλη Βρετανία	217.775	Σπιτισβέργη	39.500
Ἰσλανδία	102.820	Σικελία	25.426
Ἴρλανδία	82.060	Σαρδηνία	23.812
Νοβάρια Σέμλια Βορεια	51.110	Καρσική	9.720
» » Νοτία	41.600	Κρήτη	8.222

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Οί κάτοικοι τῆς γῆς.

Ἄπό πότε παρουσιάσθηκαν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐπάνω στή γῆ δέν τὸ γνωρίζομε. Ἦμποροῦμε ὅμως νὰ εἰποῦμε χωρὶς ἀμφιβολία, ὅτι οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι κάτοικοι ἦταν ἀπολίτιστοι. Εἶχαν γιὰ κατοικία τους τὰ σπήλαια καὶ ἐζοῦσαν ἀπὸ τοὺς καρπούς τῶν δένδρων καὶ τοὺς τρυφεροὺς βλαστούς. Καί, καταλαβαίνει κανεῖς, ὅτι θὰ ἐζοῦσαν σὲ θερμὰ κλίματα, ὅπου ὑπάρχουν καρποὶ καὶ χλόη ὅλες τίς ἐποχὲς τοῦ χρόνου.

Ἄλλὰ ὁ ἄνθρωπος εἶναι προικισμένος ἀπὸ τὸν Δημιουργὸ μὲ λογικὸ. Καὶ αὐτὸ τὸ λογικὸ τὸν ὀδηγεῖ νὰ ἐφευρίσκη τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα γιὰ νὰ καλλιτερεύῃ τὴ ζωὴ του, νὰ ἀποκτᾷ συνεχῶς καὶ νέες ἀνέσεις.

Σιγά-σιγά λοιπόν, οἱ πρωτόγονοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἔμαθαν νὰ ἀνάβουν φωτιά, νὰ χρησιμοποιοῦν ἐργαλεῖα, νὰ τρέφουν κατοικίδια ζῶα, νὰ ντύνονται μὲ δέρματα ζῶων καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὴ γῆ. Ἀργότερα, μὲ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων, ἔμαθαν νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ μέταλλα, νὰ κατασκευάζουν πλοῖα καὶ μηχανές, ἔκτισαν πόλεις, ἔμαθαν νὰ χρησιμοποιοῦν τὴ δύναμι τοῦ ἀήμου καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἀνέπτυξαν τὸ ἐμπόριο, ἔκαμαν βιομηχανικὰ ἐργοστάσια καὶ εὗρηκαν ταχύτητα μέσα συγκοινωνίας : τοὺς σιδηροδρόμους, τὰ αὐτοκίνητα, τὰ ἀεροπλάνα, τὰ ὑπερωκεάνεια. Ἐκαμαν δηλαδὴ τόσες καὶ τόσες ἐφευρέσεις, ὥσπου ἔφθασαν στὸ σημερινὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ.

Βέβαια ἀπὸ τὴν πρωτόγονη ἐκείνη ἐποχὴ, ποὺ ἦταν οἱ ἄνθρωποι ἐντελῶς ἀπολίτιστοι καὶ κατοικοῦσαν στὰ σπήλαια, μέχρις ὅτου νὰ φθάσουν στὸ σημερινὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπέρασαν χιλιάδες χρόνια. Τότε οἱ ἄνθρωποι ἦταν πολὺ ὀλίγοι. Στὸ μεταξὺ ὅμως ἐπλήθυναν καὶ σήμερα ὁ πληθυσμὸς ὅλης τῆς γῆς φθάνει τὰ 2.430.000.000 κατοίκους. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς κατοικοῦν σιτὴν Εὐρώπη καὶ στὴ Ν.Α. Ἀσία. Τὰ μέρη αὐτὰ εἶναι οἱ πιὸ πυκνοκατοικημένες περιοχὲς τῆς ὑδρογείου.

2. Οί φυλές τῶν ἀνθρώπων.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πού κατοικοῦν στή γῆ, εἶναι φυσικά ἀπόγονοι τῶν Πρωτοπλάστων. Ὡστόσο, ἀπό τότε πού ἄρχισαν οἱ ἄνθρωποι νά πληθαίνουν, δέν ἔμειναν ὅλοι στό ἴδιο μέρος, ἀλλά ἄρχισαν νά ἐξαπλώνονται συνεχῶς στά διάφορα τμήματα τῶν πέντε ἡπείρων.

Τò κλίμα ὅμως τῶν νέων μερῶν στά ὁποῖα ἐπῆγαν καί ἐγκατεστάθησαν τοὺς ἄλλαξε σιγά-σιγά τὰ ἐξωτερικά χαρακτηριστικά, δηλαδή τὸ ἀνάστημα, τὸ χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος, τῆ μορφή τοῦ προσώπου, τὸ χρῶμα τῶν μαλιῶν κτλ. Τοιοῦτοτρόπως ἐδημιουργήθηκαν οἱ διάφορες φυλές.

Ἐάν λάβωμε ὑπ' ὄψι μας αὐτὰ τὰ ἐξωτερικά χαρακτηριστικά, ἡμποροῦμε νά χωρίσουμε τοὺς κατοίκους τῆς ὑδρογείου σέ τέσσερες κύριες φυλές. Οἱ φυλές αὐτές εἶναι οἱ ἑξῆς :

α') Ἡ **λευκή φυλή**, στήν ὁποία ἀνήκουν οἱ πιό πολιτισμένοι λαοί. Ἡ λευκή φυλή λέγεται καί Καυκασία ἢ Εὐρωπαϊκὴ φυλή, γιατί περιλαμβάνει τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης, τῆς Δ. Ἀσίας καθὼς καί τοὺς περισσοτέρους κατοίκους τῆς Ἀμερικῆς καί τῆς Αὐστραλίας. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ φυλή κατοικεῖ πρό παντός στίς εὐκρατες ζῶνες.

β') Ἡ **Κίτρινη φυλή**, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τοὺς λαοὺς τῆς Κεντρικῆς καί Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας, πού ἔχουν χρῶμα κιτρινωπό, πλατὺ πρόσωπο καί λοξὰ μάτια.

γ') Ἡ **Μαύρη φυλή**, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τοὺς μαύρους κατοίκους τῆς Ἀφρικῆς καί τῆς Ἀμερικῆς δηλαδή τοὺς Νέγρους.

δ) Ἡ **φυλή τῶν Ἐρυθροδέρμων**, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τοὺς παλαιούς κατοίκους τῆς Ἀμερικῆς.

3. Οἱ γλώσσες τοῦ κόσμου.

Κάθε λαός, ὅπως ξέρετε, ἔχει τὴ γλῶσσα του. Οἱ ἐπιστήμονες ἔχουν ὑπολογίσει ὅτι ὁμιλοῦνται σὲ ὀλόκληρη τὴν ὑδρόγειο περίπου 2.800 γλώσσες.

Ἀπὸ αὐτὲς τίς γλώσσες οἱ πιό διαδεδομένες εἶναι οἱ ἑξῆς : Ἡ Κινεζικὴ, πού τὴν ὁμιλοῦν 500.000.000 ἄνθρωποι. Ἡ Ἀγγλικὴ ὁμιλεῖται ἀπὸ 300.000.000 ἀνθρώπους. Ἡ Ἰνδικὴ ὁμιλεῖται ἀπὸ 160.000.000. Ἡ Ρωσικὴ ὁμιλεῖται ἀπὸ 160.000.000. Ἡ Ἰσπανικὴ ὁμιλεῖται ἀπὸ 130.000.000. Ἡ Γερμανικὴ

όμιλείται από 90.000.000. Η Ιαπωνική όμιλείται από 72.000.000. Η Ιταλική όμιλείται από 45.000.000 και η Γαλλική από 45.000.000.

Οί γλωσσολόγοι υποδιαιρούν όλες τις γλώσσες του κόσμου σε έξη ομάδες.

1. Τήν *Ίνδογερμανική*, πού περιλαμβάνει όλες τις γλώσσες τών Εύρωπαϊκών λαών καθώς και τήν Ίνδική, τήν Περσική και τήν Κουρδική.

2. Τήν *Δραβική*, πού περιλαμβάνει τις γλώσσες τών λαών τής Ίνδικής χερσονήσου.

3. Τή *Σημιτική*, πού περιλαμβάνει τήν Άροβική, τήν Έβραϊκή, τήν Αίθιοπική και όλες τις γλώσσες τών λαών τής Βορείας Άφρικής.

4. Τήν *Ίνδοκινεζική*, πού περιλαμβάνει τις γλώσσες τών λαών τής Άπω Άνατολής, τής Κίνας, Μογγολίας, Θιβέτ, Ιαπωνίας, Σιάμ.

5. Τήν *Πολυνησιακή*, πού περιλαμβάνει τις γλώσσες πού όμιλούν οι λαοί τών νήσων του Ειρηνικού ώκεανού.

6. Τήν *Ίνδοαμερικανική*, πού περιλαμβάνει τις γλώσσες τών Έρου θροδέρων.

4. Οί θρησκείες τῶν ἀνθρώπων.

Οί ἄνθρωποι ἔχουν ἔμφυτη τὴν ἀνάγκη νὰ πιστεύουν στὸν Θεό. Κάθε λαὸς ἀκολουθεῖ καὶ μία θρησκεία. Καὶ ἡ θρησκεία του δείχνει καὶ τὸ βαθμὸ τοῦ πολιτισμοῦ του.

Οί πιὸ ἀπολίτιστοι λαοὶ πιστεύουν στὰ εἰδῶλα, εἶναι δηλαδὴ εἰδωλολάτρες καὶ πολυθεῖσται. Εἰδωλολάτρες εἶναι οἱ ἀπολίτιστοι λαοὶ τῆς Ὠκεανίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐπίσης καὶ οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Νότιας Ἀσίας, οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἴνδοι εἶναι καὶ αὐτοὶ πολυθεῖσται.

Ἡ τελειότερη ἀπὸ ὅλες τὶς θρησκείες εἶναι ἡ χριστιανικὴ, τὴν ὁποία μᾶς ἀπέκλυψεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς εἶναι χριστιανοί.

Ὁ ἀκόλουθος πίνακας δείχνει πόσα ἑκατομμύρια εἶναι οἱ μονοθεῖσται καὶ πόσα οἱ πολυθεῖσται :

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι	180.000.000
Χριστιανοὶ Καθολικοὶ	460.000.000
Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι	250.000.000
*Ἄλλοι Χριστιανοί.....	10.000.000

Σύνολον Χριστιανῶν 900.000.000

Ἰουδαῖοι	12.000.000
Μωαμθανοὶ	420.000.000

Σύνολον Μονοθεϊστῶν 1.332.000.000

Θρησκείες Ἀνατολ. Ἀσίας (Βουδισταὶ κλπ.)	650.000.000
Βραχμανισταὶ, Ἰνδουῖσται κλπ.	320.000.000
Εἰδωλολάτραι καὶ διάφορες ἄλλες θρησκείες.	130.000.000

Σύνολον Πολυθεϊστῶν 1.100.000.000

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

1. ΕΚΤΑΣΙΣ ΗΠΕΙΡΩΝ

Σε εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα.

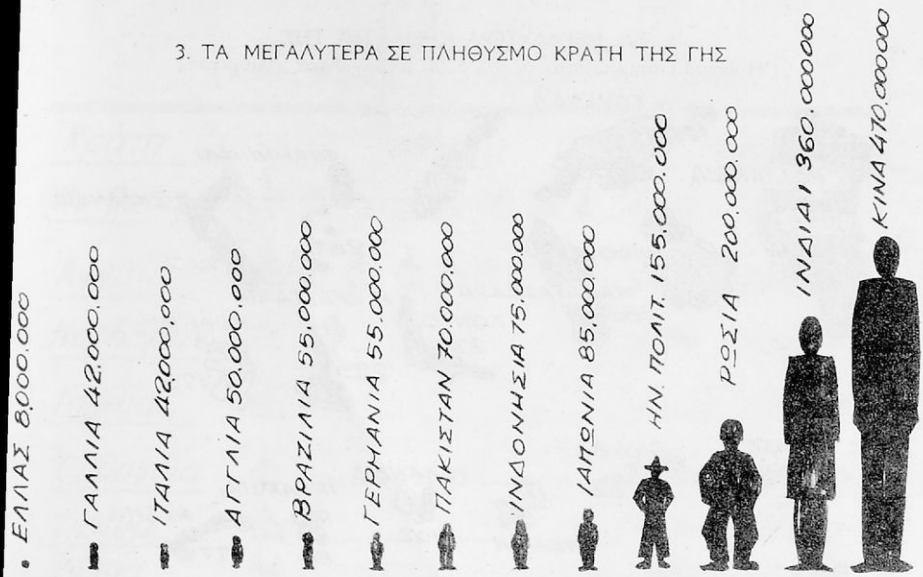
ΑΣΙΑ 44.300.000 ^{□ χιλμ.}
ΑΜΕΡΙΚΗ 37.000.000 ^{□ χιλμ.}
ΑΦΡΙΚΗ 29.180.000 ^{□ χιλμ.}
ΕΥΡΩΠΗ 10.050.000 ^{□ χιλμ.}
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ 7.660.000 ^{□ χιλμ.}
ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ 3.000.000 ^{□ χιλμ.}

2. ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ

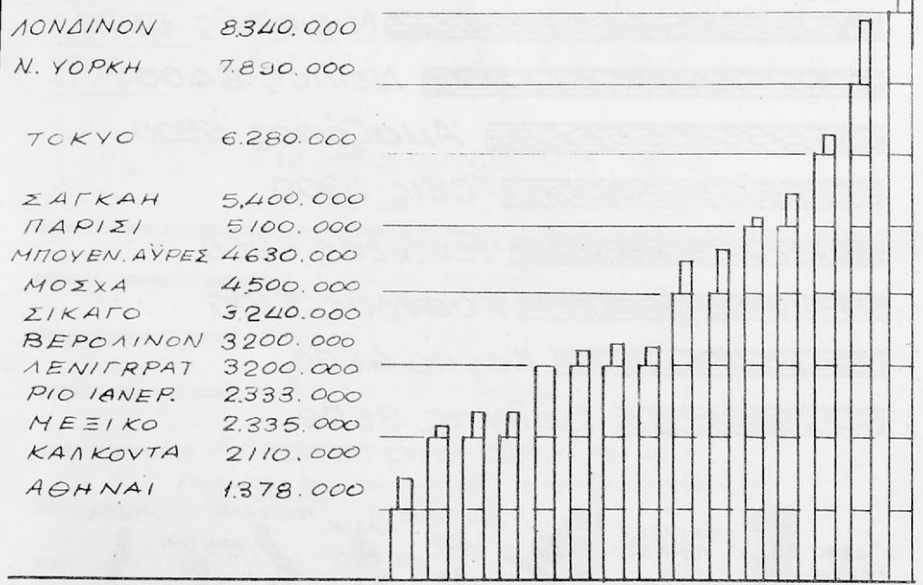
ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ
Σε τετραγωνικά χιλιόμετρα.

ΡΩΣΙΑ 22.270.000
ΚΑΝΑΔΑΣ 9.950.000
ΚΙΝΑ 9.735.000
ΒΡΑΖΙΛΙΑ 8.515.000
ΗΝ. ΠΟΛΙΤ. 7.980.000
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ 7.700.000
ΪΝΔΟΝΗΣΙΑ 3.160.000
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 2.790.000
ΜΕΞΙΚΟ 1.965.000
ΠΕΡΣΙΑ 1.640.000
ΠΕΡΟΥ 1.250.000
ΕΛΛΑΣ 433.000

3. ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΣΕ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

4. ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΣΕ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

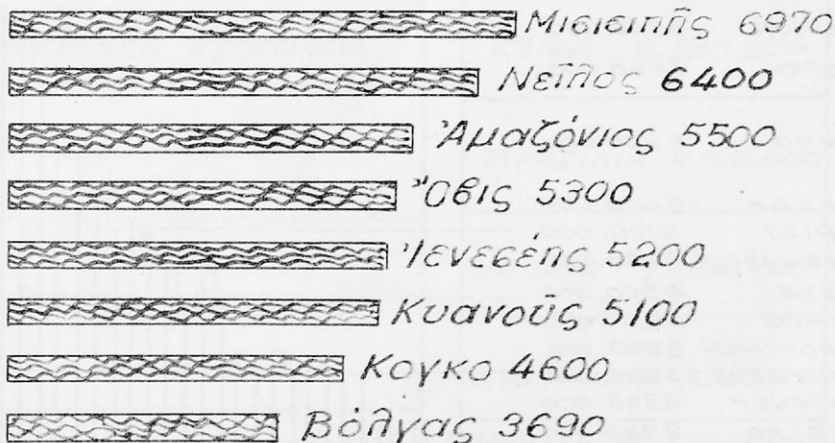

5. ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ
(Ἡ ἔκτασις σημειώνεται σὲ χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα)

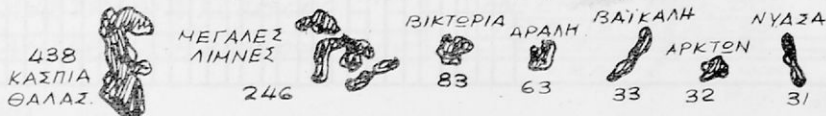

6. ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΠΟΤΑΜΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ
(Τὸ μήκος σημειώνεται σὲ χιλιόμετρα)

11.

7. ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΛΙΜΝΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ
(Ἡ ἔκτασις σημειώνεται σὲ χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα)

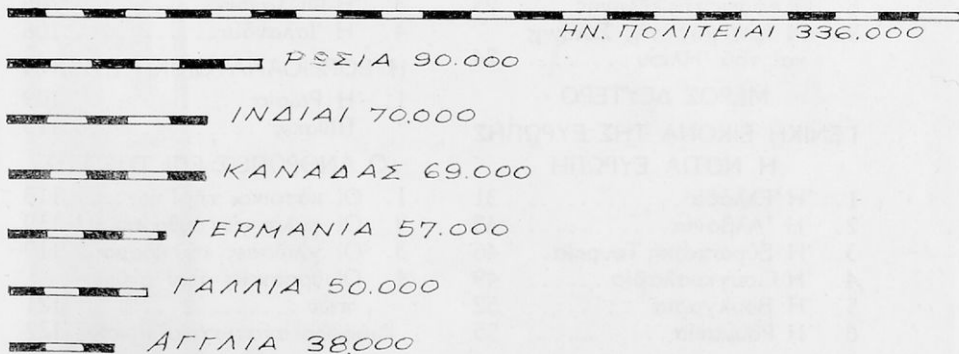

8. ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΣΤΟΛΟΙ
(Αριθμός πλοίων και χωρητικότης σε χιλιάδες τόνους)

<u>Κράτη</u>		<u>Πλοία</u>	<u>τόνοι (χιλ.)</u>
<u>Ην. Πολιτ.</u>	 	4479	25039
<u>Αγγλία</u>	 	5983	18551
<u>Νορβηγία</u>	 	2199	5816
<u>Γαλλία</u>		1246	3367
<u>Ολλανδία</u>		1595	3235
<u>Ιταλία</u>		1071	2917
<u>Ρωσία</u>	3/4	989	2222
<u>Ιαπωνία</u>	2/3	1529	2182
<u>Σουηδία</u>	2/3	1247	2113
<u>Ελλάς</u>	1/3	373	1277

9. ΤΟ ΜΗΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ
(Σε χιλιόμετρα)

Π Ε

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΓΗ

Σελ.

1. Οί πρώτες γεωγραφικές γνώσεις	5
2. 'Η Γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικό	
3. Τὸ μέγεθος τῆς Γῆς	6
4. 'Η Λιθόσφαιρα	6
5. Τὰ πετρώματα	8
6. Οί μεταβολές πού παθαίνει ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς	
7. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Γῆς	11
ΟΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ	
1. 'Η κίνηση τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἀξονά της	14
2. 'Η κίνηση τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν 'Ηλιο	15
3. Τὸ 'Ημερολόγιο	17
4. Τὸ Σύμπαν	19
5. Οί ἀστερισμοὶ καὶ ὁ Γαλαξίας	21
6. Οί κομήτες καὶ οἱ διάττοντες	21
7. 'Ο 'Ηλιος καὶ ἡ Σελήνη	22
8. Οί φάσεις τῆς Σελήνης	23
9. Οἱ ἐκλείψεις τῆς Σελήνης καὶ τοῦ 'Ηλίου	24

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΓΕΝΙΚὴ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

1. 'Η 'Ελλάδα	31
2. 'Η 'Αλβανία	45
3. 'Η Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία	46
4. 'Η Γιουγκοσλαβία	49
5. 'Η Βουλγαρία	52
6. 'Η Ρουμανία	55

024000 2797

Σελ.

7. 'Η Γαλλία	57
8. 'Η 'Ισπανία	62
9. 'Η Πορτογαλία	66

Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. 'Η Γαλλία	68
2. Τὸ Λουξεμβούργο	71
3. Τὸ Μονακό	72
4. Τὸ Σάαρ	66
5. 'Η 'Ανδόρρα	72
6. Τὸ Βέλγιο	72
7. 'Η 'Ολλανδία	75
8. Οἱ Βρετανικὲς νῆσοι	78
9. 'Η 'Ιρλανδία	82

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. 'Η 'Ελβετία	85
2. 'Η Αὐστρία	87
3. Τὸ Λιχτενστάιν	89
4. 'Η Γερμανία	89
5. 'Η Δανία	92
6. 'Η Οὐγγαρία	95
7. 'Η Τσεχοσλοβακία	97
8. 'Η Πολωνία	98

Η ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. 'Η Νορβηγία	101
2. 'Η Σουηδία	103
3. 'Η Φινλανδία	106
4. 'Η 'Ισλανδία	108

Η ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. 'Η Ρωσία	109
Πίνακες	115

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

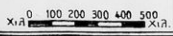
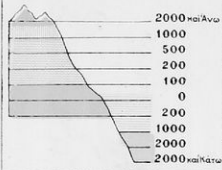
1. Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς	118
2. Οἱ φυλὲς τῶν ἀνθρώπων	119
3. Οἱ γλώσσες τοῦ κόσμου	119
4. Οἱ θρησκείες τῶν ἀνθρώπων	121

Διάφοροι στατιστικοὶ πίνακες 122

128

ΓΕΩΦΥΣΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ύψηνσις
 δια τὰ ὑψη τῶν ὄρεων
 καὶ διὰ τὰ βάθη τῶν θαλάσσιων

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΤΑ ΘΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΣΧΟΛΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΔΙΚΙΩΤΗ

«Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ»

ΣΤΑΔΙΟΥ 41 - ΑΘΗΝΑΙ - ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6

ΤΑΞΙΣ Α' - Β'

- No. 1. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Α.-Β.
 » 2. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ Β.'

ΤΑΞΙΣ Γ' - Δ'

- No. 3. ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ Γ.
 » 4. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Γ.
 » 5. ΕΛΛΗΝΕΣ ΗΡΩΕΣ Γ.
 » 6. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Γ.
 » 7. ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ Γ.
 » 8. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Γ.
 » 9. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΓΔ.
 » 10. ΓΕΩΓΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ.
 » 11. ΧΑΡΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΔ.
 » 12. ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ Δ.
 » 13. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Δ.
 » 14. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ Δ.
 » 15. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Δ.
 » 16. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Δ.

ΤΑΞΙΣ Ε' - ΣΤ'

- No. 17. ΕΚΚΛΗΣ. ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'
 » 18. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'
 » 19. ΧΑΡΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε'
 » 20. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε'
 » 21. ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ Ε'
 » 22. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'
 » 23. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΕΣΤ.
 » 24. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΕΣΤ.
 » 25. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΕΣΤ.
 » 26. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΕΣΤ.
 » 27. ΑΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΟΥ Ε'
 » 28. ΑΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΟΥ ΣΤ.
 » 29. ΛΕΙΤΟΥΡ. ΚΑΤΗΧΗΣ. ΣΤ.
 » 30. ΝΕΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΣΤ.
 » 31. ΓΕΩΓΡ. ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ.
 » 32. ΧΑΡΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ.
 » 33. ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΤ.
 » 34. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ.

• Συγγραφείς οι δριτοί των δοκίμων Έλλήνων συγγραφέων βοηθητικών διδλίων • Περιεχόμενον σύμφωνον με τας νεωτέρας παιδαγωγικάς ἀντιλήψεις, εὐληπτον καὶ μεθοδικόν • Εἰκονογράφησις μοναδικὴ ὑπὸ κορυφαίων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. • Στοιχειώτεται μονότοιπ • Ἐκτύπωσις ΟΦΘΙΣΤ με ἐξώφυλλον ἐξάχρωμα καὶ πολύχρωμοι οἱ ἐσωτερικαὶ σελίδες. • Σχῆμα πρακτικόν. • Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ ἐπὶ λευκοῦ χάρτου. • Τιμαὶ αἰ συνήδεις.

Αἱ καλύτεραι καὶ καλλιτεχνικώτεραι ἑλλη-
 νικὰ σχολικὰ ἐκδόσεις μέχρι σήμερον.